

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rakennerrahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rakennerrahasto-ohjelmien kansallista hallinnointia koskeva yleislaki. Ehdotetussa laissa on otettu huomioon Agenda 2000 -uudistukseen pohjautuvat rakennerrahastoja koskevat uudet, kaudelle 2000—2006 annetut Euroopan yhteisön säädökset.

Ehdotettu laki koskisi rakennerrahasto-ohjelmien toimeenpanoa sekä rakennerrahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta. Yhteisöaloiteohjelmien hallinnoinnista ehdotetaan säädettäväksi erikseen.

Ehdotettu laki sisältäisi perussäännökset muun muassa rakennerrahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden budjetoinnista, rakennerrahasto-ohjelmien hallinnoinnista keskus- ja aluetasolla, maakunnan yhteistyöryhmän asemasta ja tehtävistä, ylimaakun-

nallisten hankkeiden hallinnoinnista, seurantakomitean asettamisesta sekä rakennerrahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden valvonnasta ja tarkastuksesta.

Eri viranomaisten rakennerrahastohankkeisiin myöntämien tukien myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan sovellettaisiin edelleen ensisijaisesti asianomaista erityislainsäädäntöä. Nyt ehdotettu laki tulisi niihin sovellettavaksi vain silloin, kun erityislainsäädännössä ei asiasta ole säännöksiä.

Ehdotettu laki koskisi kaudelle 2000—2006 hyväksyttäviä ohjelmia. Rakennerrahastovarojen valvontaa ja tarkastusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin soveltuvin osin myös kaudelle 1995—1999 hyväksytyihin ohjelmiin.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Euroopan yhteisön alue- ja rakennepolitiikkaa koskevat säännökset	3
Perustamissopimus	3
Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskeva lainsäädäntö	3
1.2. Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö	5
1.3. Euroopan yhteisön lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön välinen suhde ..	6
1.4. Nykytilan arviointi	7
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	7
3. Esityksen vaikutukset	8
3.1. Taloudelliset vaikutukset	8
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	9
3.3. Ympäristövaikutukset	9
3.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	9
3.5. Vaikutukset alueelliseen kehitykseen	9
4. Asian valmistelu	10
4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	10
4.2. Lausunnot	10
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Lakiehdotuksen perustelut	11
1.1. Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista	11
1 luku. Yleiset säännökset	11
2 luku. Hallintoviranomaiset, niiden tehtävät ja toimivalta	14
3 luku. Maksuviranomaiset, niiden tehtävät ja toimivalta	18
4 luku. Rakennerahasto-ohjelmien valmistelu ja toimeenpano	23
5 luku. Rakennerahastovarojen valvonta	35
6 luku. Erinäiset säännökset	44
7 luku. Voimaantulo	50
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	50
3. Voimaantulo	50
4. Säättämisjärjestys	50
LAKIEHDOTUS	53
1. Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista	53

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Euroopan yhteisön alue- ja rakennepolitiikkaa koskevat säännökset

Perustamissopimus

Euroopan yhteisö harjoittamaa alue- ja rakennepolitiikkaa koskevat säännökset sisältyvät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Amsterdamin sopimuksella, XVII osastoon. Perustamissopimuksen 158 artiklan mukaan edistääkseen koko yhteisön sopusointuista kehitystä yhteisö kehittää ja harjoittaa toimintaansa taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi. Yhteisö pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä muita heikommassa asemassa olevien alueiden tai saarien jälkeenjääneisyyttä, maaseutu mukaan lukien. Perustamissopimuksen 159 artiklan mukaan jäsenvaltiot harjoittavat talouspolitiikkansa ja sovittavat sitä yhteen siten, että myös 158 artiklassa tarkoitetut tavoitteet saavutetaan. Yhteisö tukee myös mainittujen tavoitteiden toteuttamista toiminnallaan, jota se harjoittaa rakennerahastojen, Euroopan investointipankin ja muiden olemassa olevien rahoitusvälineiden kautta.

Perustamissopimuksen 280 artiklassa säädetään yhteisön taloudellisten etujen suojaa koskeva perusveloite. Sen mukaan yhteisö ja jäsenvaltiot suojaavat yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennalta ehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa. Artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan toteuttamaan "samat toimenpiteet suojatakseen yhteisön taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä". Toimintansa yhteensovittamiseksi jäsenvaltiot yhdessä komission kanssa järjestävät toimivaltaisten viranomaistensa kiinteän ja säännöllisen yhteistoiminnan.

Kaikkein yleisimpänä yhteisön oikeudesta käsin jäsenvaltioihin kohdistuvana velvollisuutena on perustamissopimuksen 10 artiklaan kiinnittyvä lojaliteettivelvoite, josta Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käytän-

nössä on johdettu lukuisia erityisiä jäsenvaltioihin kohdistuvia velvollisuuksia. Yhtäältä jäsenvaltioiden tulee toteuttaa kaikki yleis- ja erityistoimet, jotka ovat aiheellisia muun muassa yhteisön johdettuun oikeuteen perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Toisaalta jäsenvaltioiden tulee pidättäytyä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskeva lainsäädäntö

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 15 päivänä heinäkuuta 1997 Agenda 2000 -asiakirjan, jossa selvitetään Euroopan unionin toimintapolitiikkaa ja kehittämistarpeita tulevaisuutta varten. Osa tästä asiakirjasta käsittelee rakennerahastojen toiminnan uudistamista kaudelle 2000—2006. Tähän liittyen komissio antoi 18 päivänä maaliskuuta 1998 muun muassa ehdotuksen neuvoston asetukseksi rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä (KOM (1998) 131 lopull.). Rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1260/1999 (jäljempänä yleisasetus) tuli voimaan 29 päivänä kesäkuuta 1999. Sen mukaan rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjaus-osasto sekä kalatalouden ohjauksen rahoitusväline (KOR). Lisäksi annettiin myös rahastokohdattaiset säädökset: parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1783/1999 Euroopan aluekehitysrahastosta ja (EY) N:o 1784/1999 Euroopan sosiaalirahastosta, jotka molemmat tulivat voimaan 16 päivänä elokuuta 1999, sekä 29 päivänä heinäkuuta voimaan tulleet neuvoston asetus (EY) N:o 1263/1999 kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä sekä neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta. Viimeksi mainitussa säädöksessä on muun muassa EMOTR:n ohjausosastoa koskevat säännökset.

Yleisasetus sisältää muun muassa säännökset rakennerahastojen tavoitteista ja tehtävistä, ohjelmien laadinnasta ja hyväksymisestä,

rahastojen tuesta, varainhoidosta, ohjelmien hallinnosta, kullekin ohjelmalle asetettavasta seurantakomiteasta, varainkäytön valvonnasta, ohjelmien arvioinnista sekä yhteisötasolla toimivista rakennerahastoasioita käsittelevistä komiteoista.

Yleisasetuksessa säädetään kaudella 1994—1999 sovelletun seitsemän tavoitteen sijaan kolmesta tavoitteesta, joihin rakennerahastojen varoja kohdennetaan. Nämä ovat:

— kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden kehittämisen ja rakenteellisen mukauttamisen edistäminen (tavoite 1); Suomessa ja Ruotsissa vuosina 1995—1999 toteutettava erittäin harvaan asuttujen alueiden tavoite 6 sisältyy tähän tavoitteeseen;

— rakenteellisissa vaikeuksissa olevien alueiden taloudellisen ja sosiaalisen uudelleenjärjestelyn tukeminen (tavoite 2); sekä

— koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja työllisyyteen liittyvien politiikkojen ja järjestelmien mukauttamisen ja nykyaikaistamisen tukeminen (tavoite 3).

Tavoitteita 1 ja 2 toteutetaan erikseen määritellyillä alueilla, jotka ovat voimassa pääsääntöisesti seitsemän vuotta vuodesta 2000 alkaen. Tavoite 3 on horisontaalinen.

Yleisasetus sisältää myös säännökset yhteisöaloitteista, joita kaudella 2000—2006 on neljä. Aloitteet koskevat raja-alueyhteistyötä (Interreg), kaupunkien kehittämistä (Urban), maaseudun kehittämistä (Leader) ja tasa-arvon edistämistä työmarkkinoilla (Equal). Kunkin aloitteen rahoitus tulee kaudesta 1994—1999 poiketen vain yhdestä rahastosta, jonka toiminta-alaa voidaan komission päätöksellä laajentaa muiden rahastojen toiminta-alueelle, jos tämä on toimenpiteiden toteuttamisen kannalta tarpeen. Lisäksi yleisasetuksessa on säännöksiä myös eräistä muista yhteisön tukimuodoista.

Jäsenvaltion vastuuta ohjelman hallinnosta ja toimeenpanosta korostetaan nykyisestä. Yleisasetuksessa säädetään ohjelman hallinnointiin liittyvistä jäsenvaltion tehtävistä, jotka kaudella 1994—1999 on määritelty tarkemmin ohjelma-asiakirjoissa. Vaikka ohjelma hyväksytään komission päätöksellä, ohjelman hallinnointia hoitava jäsenvaltion viranomaisen voi tehdä muutoksia ohjelma-asiakirjan täydennys-nimiseen asiakirjaan. Yhteisön tekemään tukipäätökseen sisältyvien osien muuttamisesta päättää komissio yhteisymmärryksessä asianomaisen jäsenvaltion kanssa.

Jäsenvaltion vastuuta myös varainkäytön

valvonnassa korostetaan. Jäsenvaltiolle asetetut tehtävät ovat pitkälti samoja kuin kaudella 1994—1999 rakennerahastoasetusten ja valvontaa koskevien EY-säädösten perusteella. Tehtävät liittyvät mm. ohjelman hallinto- ja tarkastusjärjestelmän perustamiseen ja ylläpitoon, kustannusten oikeellisuuden ja todennettavuuden varmistamiseen, säännösten vastaisuuksien ehkäisemiseen ja korjaamiseen sekä hyvän varainhoidon noudattamisen varmistamiseen. Komissio haluaa varmistua jäsenvaltiossa olevien hallinto- ja tarkastusjärjestelmien hyvästä toiminnasta, missä tarkoituksessa se voi esimerkiksi suorittaa tarkastuksia paikan päällä. Komission ja jäsenvaltion yhteistyötä lisätään nykyisestä mm. järjestämällä yhteisiä vuositapaamisia ja vaihtamalla komission ja jäsenvaltion tarkastusviranomaisten tarkastusten tuloksia.

Yleisasetuksella kumottiin rakennerahastojen koskevat yleiset asetukset, jotka ovat:

— neuvoston asetus (ETY) N:o 2081/93 rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään ja Euroopan investointipankin toiminnan sekä muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 2052/88 muuttamisesta (jäljempänä puiteasetus); ja

— neuvoston asetus (ETY) N:o 2082/93 asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 4253/88 muuttamisesta (jäljempänä koordinaatioasetus).

Puiteasetusta ja koordinaatioasetusta sovelletaan kuitenkin yleisasetuksen 52 ja 54 artiklan perusteella kaudelle 1994—1999 hyväksytyihin ohjelmiin.

Keskeiset rakennerahastotoimien valvontaa ja havaittuja sääntöjenvastaisuuksia koskevat säännökset sisältyvät koordinaatioasetuksen 23 ja 24 artiklaan ja yleisasetuksen 37 ja 38 artiklaan. Lisäksi komissio on antanut asetuksen (EY) N:o 2064/97 yksityiskohtaisista järjestelyistä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 soveltamiseksi jäsenvaltioiden suorittaman rakennerahastojen yhteisrahoittamien toimien varainhoidon valvonnan osalta (jäljempänä valvonta-asetus), jossa jäsenvaltioille asetetaan hyvinkin täsmällisiä, mm. lukumääräisiä velvoitteita. Komissio on antanut myös asetuksen (EY) N:o 1681/94 rakennepolitiikan rahoituksen epäsäännönmu-

kaisuuksista ja aiheettomasti maksettujen summien takaisinperinnästä sekä tätä alaa koskevan tiedotusjärjestelmän perustamisesta. Tässä asetuksessa jäsenvaltioille asetetaan komissiota kohtaan melko laajoja selvitys- ja tiedonantovelvollisuuksia, joiden sisältö saattaa olla hyvinkin yksityiskohtaisesti määritelty.

Euroopan neuvosto on antanut asetuksen (EY, EURATOM) N:o 2988/95 Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta (jäljempänä väärinkäytösasetus). Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat hallinnolliset sanktiot ja se sisältää muun muassa väärinkäytöksen määritelmän ja säännökset hallinnollisen menettelyn soveltamisesta yhteen samaan tekoon tai laiminlyöntiin pohjautuvan rikosprosessin kanssa. Väärinkäytösasetukseen liittyy neuvoston asetus (EURATOM, EY) N:o 2185/96 komission paikan päällä suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi. Tämä asetus sisältää jäsenvaltion näkökulmasta lähinnä komission tarkastusten avustamiseen liittyviä yleisiä velvollisuuksia.

Väärinkäytösasetuksen kanssa rinnakkais-toimenpiteenä tehtiin Euroopan unionin oikeus- ja sisäasiain yhteistyön alalla yleissopimus Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta. Sopimus koskee yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvan petoksen johdosta määrättäviä rikosoikeudellisia seuraamuksia.

1.2. Kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö

Valmisteltaessa Suomen liittymistä Euroopan unioniin ja linjattaessa vuosille 1995—1999 EU:n alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanon kansallisia periaatteita valtioneuvosto teki 27 päivänä toukokuuta 1994 periaatepäätöksen, jonka mukaan rakennerahastojen ohjelmityön hallinnoimissa eri hallinnonalojen välistä työnjakoa ei muuteta. Suomessa yhteisen alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanosta vastaavat ne viranomaiset, joiden toimivaltaan kyseessä olevat asiat kansallisen toimivallanjaon mukaisesti kuuluvat. Ministeriöiden toimialoista säädetään valtioneuvoston ohjesäännössä (1522/1995).

Vuosina 1995—1999 sovellettava rakennerahastojen hallinnointimalli Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston osalta sovitettiin olemassa olevaan kansalli-

seen hallinnointi- ja budjetointi-järjestelmään ilman uuden lainsäädännön luomista. Rahastojen varat otetaan valtion talousarvioon. Varat kanavoidaan hankkeisiin eri ministeriöiden hallinnonaloilla olevien tukijärjestelmien kautta ja päätös kansallisen ja rakennerahastotuen myöntämisestä tehdään samanaikaisesti. Kansallisia tukijärjestelmiä koskevia säädöksiä sovelletaan ilman nimenomaista säännöstä rakennerahastovaroihin ja niitä on ryhdytty soveltamaan myös vastaavana kansallisena rahoitusosuutena käytettäviin varoihin siltä osin, kuin niitä käytetään valtion omiin hankkeisiin.

Sittemmin alueiden kehittämisestä annettuun lakiin (1135/1993, jäljempänä aluekehityslaki) lisättiin 10 b § (232/1997), jonka mukaan tämän lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös aluekehitysviranomaisen ja aluekehityksestä vastaavan ministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastoista myöntämiin avustuksiin. Vastaava säännös sisältyy myös alueiden kehittämisestä annettuun asetuksen 19 a §:ään (302/1996, jäljempänä aluekehitysasetus). Säännökset mahdollistavat säädösten soveltamisen periaatteessa kaikkiin rakennerahastovaroihin. Käytännössä aluekehitysviranomaisten ja aluekehityksestä vastaavan sisäasiainministeriön toimivaltaa rahoittaa muita kuin EAKR:n ja ESR:n osarahoittamia hankkeita on rajoittanut vastaavana kansallisena rahoitusosuutena käytetty maakunnan kehittämisraha, jota valtion talousarviossa olevien käyttöperusteiden mukaan on voinut käyttää vain mainittujen rahastojen vastaavana kansallisena rahoitusosuutena.

Vuoden 1995 alusta tuli voimaan laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä (1303/1994, jäljempänä rakennepoliittikalaki). Laissa säädetään sellaisista Euroopan yhteisön tukijärjestelmistä lain 1 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin, joiden rahoitukseen osallistuvat sekä EMOTR että jäsenvaltio. Laki koskee sekä yhteisön että Suomen rahoitusosuutta tuesta. Suomen rahoitusosuus voi olla sekä valtion että muun julkisyhteisön myöntämää tukea. Lakia sovelletaan maa- ja metsätalousministeriön ja eräiltä osin myös kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonaloilla.

Maaliskuun 12 päivänä 1999 annettiin maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (329/1999), joka korvaa rakennepoliittikalain ja maaseutuelinkeinolain (1295/1990). Laki ei ole tullut voimaan, vaan lain voimaantulosta

säädetään erikseen asetuksella. Laissa on muun muassa säännökset EU-osarahoitteisesta tuesta, maaseudun kehittämiseen tarkoitusta ohjelmaerusteisesta tuesta ja kansallisesta rahoitustuesta sekä päätöksentekoa, muutoksenhakua, täytäntöönpanoa ja valvontaa koskevat säännökset. Laki on notifioitu komissioon syksyllä 1998. Komission käsittely on edelleen kesken, mistä syystä lain voimaan saattaminen on viivästynyt. Hallitus on antanut 14 päivänä lokakuuta 1999 eduskunnalle esityksen laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta.

Vuosina 1995—1999 opetusministeriön toimialalla hankevalmistelu, päätöksenteko, seuranta ja valvonta rakennerahastohankkeissa on hoidettu pääsääntöisesti keskitetysti opetusministeriöstä.

Vuosien 1995—1999 tavoiteohjelmien kansallisesta hallintomallista on kuvaus ohjelma-asiakirjoissa, jotka komissio on päätöksellään hyväksynyt. Kansallisessa lainsäädännössä hallintomalleista ei säädetä.

Vuosien 1995—1999 alueellisissa tavoite 6, 2 ja 5b -ohjelmissa kuhunkin maakuntaan perustettu, asianomaisten maakuntien liittojen, aluehallintoviranomaisten, eri etujärjestöjen ja muiden paikallisten tahojen edustajista koostuva maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee kaikki tukihakemukset, liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yritystukihakemuksia lukuunottamatta, ennen kuin toimivaltainen viranomainen tekee niistä päätöksen. Yritystukiasioita käsittelee erityinen yritystukityöryhmä, jonka jäsenet toimivat virkavastuulla ja joka on oikeutettu käsittelemään myös liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Tavoite 3 ja 4 -ohjelmissa osa EU-hankkeista käsitellään alueellisten tavoiteohjelmien tapaan alueilla työvoima- ja elinkeinokeskusten neuvottelukunnissa ennen kuin toimivaltainen rahoittava viranomainen tekee päätöksen varojen myöntämisestä tai käyttämisestä hankkeeseen.

Ohjelmatasolla toimeenpanoa seurataan ja yhteensovitetaan Euroopan komission hyväksymän asianomaisen ohjelma-asiakirjan mukaisesti koordinaatioasetuksen 25 artiklan nojalla perustetuissa seurantakomiteoissa, joka muodostuu toimivaltaisten ministeriöiden, asianomaisen maakunnan liittojen, eri etujärjestöjen sekä komission ja tarvittaessa Euroopan investointipankin edustajista.

Yhteisöaloitteista LEADER-ohjelman hallinnointiin sovelletaan rakennepolitiikkalakeja ja valtioneuvoston päätöstä LEADER

II -yhteisöaloiteohjelman toimeenpanosta (183/1997). Lisäksi aluekehityslakiin lisättiin INTERREG II A Barents-ohjelmaa silmällä pitäen 3 a § (232/1997), jonka mukaan aluekehitysviranomainen voi toimia INTERREG-yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman mukaisena Euroopan yhteisön rakennerahastoista tulevan rahoitusosuuden myöntävänä viranomaisena. Tarkemmat säännökset rahoitusosuuden myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta on annettu asetuksessa INTERREG-yhteisöaloitteen toimeenpanosta (233/1997). Muiden yhteisöaloitteiden hallinnoinnista ei säädetä kansallisessa lainsäädännössä.

1.3. Euroopan yhteisön oikeuden ja kansallisen oikeuden välinen suhde

Oikeudellisesta näkökulmasta rakennerahastoja koskeva tai niihin liittyvä sääntely muodostaa laajan ja monitahoisen kokonaisuuden. Rakennerahastoihin liittyvä sääntely voidaan jakaa kahdelle tasolle: yhtiältä niihin liittyy yhteisön oikeuden tasolla olevaa sääntelyä ja toisaalta niihin liittyviä toimintoja säännellään jäsenvaltioiden kansallisten oikeusjärjestysten tasolla.

Toiseksi molemmilla tasoilla on erotettava asialliselta soveltamisalaltaan kahdentyyppistä sääntelyä. Yhtiältä on sääntelyä, joka koskee vain rakennerahastoja tai niihin liittyvää toimintaa. Toisaalta on osoitettavissa sääntelykokonaisuuksia, joiden asialliseen soveltamisalaan rakennerahastoihin liittyvät toiminnot kuuluvat, mutta joiden asiallinen soveltamisala kattaa tämän lisäksi muutakin.

Kolmanneksi yhteisön oikeuden ja kansallisen oikeuden suhde on jäsenvaltion oikeusjärjestelmän näkökulmasta lähinnä rajoittava. Lähtökohtana on, että yhteisön oikeus rajaa niitä sääntelyvaihtoehtoja, jotka kansallisella tasolla ovat käytettävissä. Toisessa ääripäässä ovat tapaukset, joissa jäsenvaltiolle on asetettu selvä ja yksiselitteinen velvoite, joka sen tulee toteuttaa. Toisena äärvaihtoehtona on puolestaan tapaus, jossa yhteisön oikeudesta käsin asetetaan vain hyvin väljiä reunaehtoja, joiden puitteissa jäsenvaltio voi varsin vapaasti toimia. Tälle välille voidaan sijoittaa esimerkiksi ne tapaukset, joissa jäsenvaltion sallitaan valita useista toimintavaihtoehtoista, jotka tosin saattavat sinänsä olla ennalta määritellyt.

Rakennerahastoja koskevana säädösinstrumentina on yleensä käytetty asetusta. Yh-

teisön oikeuden yleisten lähtökohtien mukaan asetukset eivät pääsääntöisesti edellytä mitään täytäntöönpanotoimenpiteitä eikä niitä saa edes sellaisinaan toisintaa kansallisesti. Toisinaan asetuksissa kuitenkin saatetaan joko nimenomaisesti tai välillisesti edellyttää jäsenvaltion ryhtyvän tiettyihin toimenpiteisiin asetuksen täytäntöönpanemiseksi. Tällaisia toimia edellytetäänkin useissa rakennerahastojen sääntelyyn liittyvissä asetuksissa.

1.4. Nykytilan arviointi

Vuosille 1995—1999 hyväksytyjen rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnin sovittaminen kansalliseen hallinnointi- ja budjetointijärjestelmään johti monimutkaiseen ja laajalle hajautuneeseen hallintomalliin. Hallinnointia varten ei pääsääntöisesti luotu uutta lainsäädäntöä, mistä oli seurauksena useita lainsäädännöllisiä aukkoja Euroopan yhteisön rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnoinnissa ja valvonnassa. Erityisesti eri hallinnonalojen sektorilainsäädännössä on puutteita.

Rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon osallistuu useita valtion ja kuntien eri viranomaisia ja yksityiseen sektoriin kuuluvia tahoja. Lainsäädännön puuttumisesta johtuen viranomaisten väliset suhteet ja toimivallan rajat ovat jääneet epätarkoiksi. Ohjelmien hallinnointiin liittyy myös uudentyyppisiä, edellä mainittujen tahojen edustajista koostuvia toimielimiä, joiden asema ja tehtävät on pitkälti jäänyt ohjelma-asiakirjojen määräysten varaan. Hallintomallin menettelyt ovat perustuneet ohjelma-asiakirjaan, jonka määräykset eivät ole olleet aina kaiken kattavia ja jonka kieli on monin paikoin epätarkkaa ja monisisältöistäkin. Tämä on osaltaan hankaloittanut ja hidastanut ohjelmien toimeenpanoa.

Vuosina 1995—1999 hankkeiden määrän lisääntyminen sekä alueellisen toteutuksen voimistaminen opetusministeriön toimialalla vaikutti siihen, että opetusministeriö siirsi lähinnä hankevalmisteluun sen hallinnonalaan kuuluvia tehtäviä hoitaville viranomaisille. Kysymyksessä olevalla ohjelma-kaudella olisi jo tarvittu hankkeisiin kohdistuvan päätöksenteon samoin kuin seurannan, valvonnan ja tarkastuksen siirtämistä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia tehtäviä hoitaville viranomaisille. Tähän vaikutti osaltaan toimivaltasäännösten puutteellisuus opetusministeriön hallinnonalaan.

Ohjelmatyön hallinnoinnissa on edellä mainituista seikoista aiheutuvista ongelmista kuitenkin varsin hyvin päästy yli tahojen välisellä yhteistyöllä. Oikeustilaa ei kuitenkaan voida pitää tyydyttävänä. Kun lisäksi uudet rakennerahastoja koskevat Euroopan yhteisön säädökset korostavat entisestään jäsenvaltion vastuuta ohjelman hallinnosta, toimeenpanosta ja varainkäytön valvonnasta, on rakennerahastovarojen hallinnointia koskevien perussäännösten säätäminen välttämätöntä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Edellä selostettujen epäkohtien korjaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi rakennerahasto-ohjelmien kansallista hallinnointia koskeva yleislaki. Laki ei koskisi yhteisöaloiteohjelmia. Laki sisältäisi perussäännökset muun muassa rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden budjetoinnista, rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista keskus- ja aluetasolla, maakunnan yhteistyöryhmän asemasta ja tehtävistä, ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista, seurantakomitean asettamisesta sekä rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden valvonnasta ja tarkastuksesta.

Aluetasolle kuhunkin maakuntaan perustettaisiin rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoa ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmät, jotka koostuisivat maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien, valtion viranomaisten ja hallinnonalojen muiden toimijoiden sekä alueen kehittämisen kannalta merkittävien elinkeinoelämän- ja työmarkkinajärjestöjen edustajista. Rakennerahastotuen ja vastaavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden myöntäisiin yksittäiseen hankkeeseen kulloinkin toimivaltainen viranomaisen.

Keskushallintotasolla kullekin ohjelmalle nimettäisiin hallintoviranomainen, joka vastaisi ohjelman täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta. Kullekin rakennerahastolle nimettäisiin maksuviranomainen, joka vastaanottaisi kyseisen rakennerahaston varat Euroopan yhteisöjen komissiolta ja jakaisi ne edelleen ohjelmaa rahoittaville viranomaisille edelleen jaettaviksi ja hankkeisiin myönnettäviksi. Laissa nimettäisiin hallintoviranomaisina ja maksuviranomaisina toimivat ministeriöt ja määriteltäisiin niiden

toimivalta ja tehtävät.

Lisäksi ehdotetaan, että yleislaissa säädettäisiin opetusministeriön toimivallan siirtämisestä sen hallinnonalaan kuuluvia tehtäviä hoitaville viranomaisille rakennerahastoasioissa.

Laki olisi toissijainen suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että eri viranomaisten myöntämien tukien myöntämiseen, maksamiseen ja valvontaan sovellettaisiin ensisijaisesti edelleen asianomaista erityislainsäädäntöä. Nyt ehdotettava laki tulisi niihin sovellettavaksi vain silloin, kun erityislainsäädännössä ei asiasta ole säännöksiä.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset ilmenevät lähinnä välillisesti ohjelmien hallinnoinnin ja varojen käytön tehostumisen kautta. Kauden 2000—2006 hallintomallissa painotetaan aikaisempaa huolellisemman ja varhaisemmassa vaiheessa tapahtuvan varojen käytön suunnittelun ja eri viranomaisten rahoitustarpeiden selvittämisen merkitystä valtion talousarvion laatimisessa. Maakunnan yhteistyöasiakirja olisi tässä suunnittelussa keskeinen väline. Ehdotuksella pyritään rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden aikaisempaa parempaan suuntaamiseen alueille, mitä kautta pystyttäisiin paremmin käyttämään yhteisöltä saatu tuki ja vastaava kansallinen rahoitus. Lisäksi säädöspohja selkeyttäisi toimintatapoja ja siten tehostaisi hallinnointia. Nämä seikat edesauttaisivat parempien ja vaikuttavampien hankkeiden aikaansaamista ja ohjelmien vaikuttavuus alueilla paranisi. Vaikutukset näkyisivät valtion ja kuntien taloudessa sekä elinkeinoelämässä. Ohjelmien yrityksiin kohdistuvat toimenpiteet keskittyisivät erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Ohjelmien toteuttamisen nopeutuminen vaikuttaisi suoraan myös yhteisöstä saatavaan rakennerahastovarojen määrään, jolloin rakennerahastotavarat saadaan käytettyä täysimääräisesti ohjelmatyössä.

Esityksessä on kyse lähinnä rakennerahasto-ohjelmien kansallisen hallinnoinnin säädöstämisestä. Valtion viranomaiset osallistuvat ohjelmien hallinnointiin osana muuta virkatyötään, kuten jo kuluvalle rakennerahastokaudella. Esityksen ei siten arvioida

aiheuttavan lisämenoja valtiolle ohjelmien toimeenpanon osalta kokonaisuudessaan. Suoranaisesti maakunnan yhteistyöryhmän toiminnasta ja muiden kuin valtionhallinnon edustajien palkkio- ja kulukorvausten osalta aiheutunee kuntatalouteen vähäisiä menoja. Kuntien mukanaolo ohjelmien rahoituksessa merkitsisi niille menoja, mutta toisaalta ohjelmien toteuttaminen monipuolistaa elinkeinoelämää ja luo edellytyksiä kuntatalouden myönteiselle kehitykselle.

Rakennerahastokaudella 2000—2006 hankkeiden määrät lisääntyvät verrattuna kauteen 1995—1999. Resurssointitarve eri rakennerahasto-ohjelmissa toimivien tahojen välillä onkin tarkoitus katsoa siinä vaiheessa, kun ohjelmat täydennysosineen valmistuvat.

Rakennerahastovarojen käyttöä koskevan valvonnan tehostamisesta aiheutuu valtiolle merkittävä valvontaresurssien lisätarve. Lisätarve johtuu kuitenkin ennen muuta jo valvonta-asetuksen voimaantulosta ja sen kansallisesta täytäntöönpanosta. Sen sijaan nyt ehdotettavasta laista ei sinänsä aiheudu enää merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, sillä kyse on lähinnä rakennerahastovarojen käyttöä koskevan valvonnan säädöstämisestä ja toimintaperiaatteiden vakiinnuttamisesta. Valvonta-asetuksen vaatimukset ovat merkinneet tarkastusten lisäämistä, osittain myös työmenetelmien muuttamista ja siten toisenlaista tarkastusotetta kuin tähän asti. Mahdolliset lisäresurssitarpeet asianomaisissa ministeriöissä liittyvät lähinnä yleisasetuksen 38 artiklan ja valvonta-asetuksen 8 artiklan tarkoittaman lausuman laatimiseen.

Yhteistyö komission kanssa lisää erityisesti valvontaan liittyvää hallinnollista työtä. Nämä tehtävät asettavat vaatimuksia valvontaresurssien lisäyksille kaikissa rakennerahastovaroja hallinnoivissa ministeriöissä, maakuntien liitoissa ja muissa viranomaisissa. Kyse on tällöin ennen muuta henkilöstömenoista ja tarkastuspalvelujen ostamisesta aiheutuvista menoista.

Valvonta-asetuksen mukaan tarkastuksiin on sisällytettävä vähintään viisi prosenttia kaikista tukeen oikeuttavista kustannuksista sekä edustava otos hyväksytyistä hankkeista ja toimenpiteistä. Hankkeiden tarkastaminen valvonta-asetuksessa säädetyin minimitasoin mukaan vaatisi karkean arvion mukaan noin 35—40 henkilötyövuotta. Suurin osa kustannuslisäyksestä koostuu palkkaus- ja matkustuskustannuksista. Kun edellä mainitun lausuman sisältö- ja muotovaatimukset eivät ole

vielä tarkoin selvillä, ei tässä vaiheessa ole mahdollisuuksia esittää tarkempia laskelmia määrärahojen lisätarpeista ja niiden kohdentumisesta asianomaisten viranomaisten kesken.

Euroopan yhteisöjen komissio voi yleisasetuksen 39 artiklan nojalla päättää vähentää jäsenvaltiolle maksettua ennakkomaksua, tai tehdä vaadittavat varainhoitoa koskevat oikaisut peruuttamalla kyseiselle tukitoimelle tulevan rahaston osuuden kokonaisuudessaan tai osittain. Aiheettomasti maksetut ja palautettavat määrät on viivästyskorkoineen maksettava takaisin komissiolle. Vastuu yhteisön oikeuden noudattamisesta on jäsenvaltiolla kokonaisuudessaan. Vastuun toteuttamista koskevat vaatimukset kohdistetaan jäsenvaltion hallitukseen. Hallitus on vastuussa riippumatta siitä, mikä jäsenvaltion elin on tosiasiallisessa vastuussa yhteisön oikeuden rikkomisesta. Valtion hallitus voi tämän vastuunsa perusteella joutua suorittamaan väärinkäytöksen vuoksi menetetyt varat komissiolle. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että valtiolla olisi takaisinmaksutilanteen varalta tosiasiallisesti vastuussa olevaa tahoja kohtaan takautumisoikeus komissiolle maksamiensa varojen osalta. Rakennerahastovarojen takaisinmaksun riski merkitsisi taloudellisia vastuuta viime kädessä myös kyseiselle taholle.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetulla lainsäädännöllä pyritään ensimmäistä kertaa sääntelemään rakennerahasto-ohjelmien kansallisen toimeenpanon hallintomallia. Aluetasolla ovat toimineet jo kuluvalle kaudella maakunnan yhteistyöryhmät. Nyt ehdotettavassa laissa esitetään säädettäväksi muun muassa yhteistyöryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä. Lakiehdotuksessa esitetään myös säännöksiä ohjelmien seurantakomiteoista, jotka nykyisestä kaudesta poiketen ovat uudella kaudella kansallisia toimielimiä. Seurantakomiteoiden tehtävistä säädetään yksityiskohtaisesti Euroopan yhteisön säädöksissä. Nyt ehdotettavassa laissa esitetään myös nimettäväksi ohjelmien hallintoviranomaisina toimivat ministeriöt ja rakennerahastojen maksuviranomaisina toimivat ministeriöt sekä säännöksiä näiden toimivallasta ja tehtävistä.

Henkilöstövaikutuksia voidaan arvioida olevan lähinnä rakennerahastovarojen valvonnan tehostamistarpeella, jota on käsitelty

taloudellisten vaikutusten yhteydessä. Rakennerahasto-ohjelmissä toimivien tahojen henkilöstövaikutukset liittyvät edellä taloudellisissa vaikutuksissa kuvattuun jakoon ohjelmien ja täydennysosien valmistuttua. Rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanossa alueilla ovat jo kuluvalle kaudella toimineet maakunnan yhteistyöryhmät eikä esityksellä arvioida olevan tältä osin merkittävää henkilöstömenoja lisäävää vaikutusta.

3.3. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanossa tulee ottaa huomioon tarve edistää kestävää kehitystä integroimalla ympäristön suojelua ja ympäristön parantamista koskevat vaatimukset. Ohjelmat tulee toteuttaa yhteisön ympäristöoikeuden ja Suomen ympäristölainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Ohjelmiin sisältyy myös toimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa ympäristön tilaa.

3.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia eri kansalaisryhmien asemaan. Rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanossa tulee ottaa huomioon tarve edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa. Ohjelmien hallinnointiin liittyvisä toimielimissä tulee ottaa tasa-arvonäkökohdat huomioon tasa-arvolaisissa säädetyin mukaisesti. Ohjelmiin sisältyy myös toimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa eri kansalaisryhmien asemaa.

3.5. Vaikutukset alueelliseen kehitykseen

Rakennerahasto-ohjelmien yhtenä tarkoituksena on edistää alueellisesti tasapainoista kehitystä ja tukea rakenteellisia uudistuksia, jotka vahvistavat alueiden yritysten kilpailukykyä, lisäävät väestön mahdollisuuksia työpaikan saantiin ja turvaavat hyvän elinympäristön. Ohjelmien sisältö perustuu alueilla tehtyihin strategisiin valintoihin ja niitä toteutetaan yhteistyössä valtion ja kuntien viranomaisten sekä yritysten ja kansalaisten kanssa. Esitys parantaisi ohjelmien toimeenpanoa ja selkeyttäisi ohjelmia toteuttavien tahojen työnjakoa. Merkittävimmät vaikutukset aiheutuisivat ensisijaisesti päätöksenteon nopeutumisesta ja maakunnan yhteistyöryh-

män toiminnan tehostumisesta. Ohjelmien varojen käytön suunnittelu kytkettäisiin kiinteästi valtion talousarvion valmisteluun ja tätä kautta kansalliset varat olisivat ohjelmia toteuttavien viranomaisten käytössä nykyistä nopeammin talousarvion tultua hyväksytyksi.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpano monipuolistuisi niin, että sen kokoonpanossa olisi huomioitu viranomaisten lisäksi sekä alueen poliittinen tahto että järjestöjen edustus. Näin maakunnan yhteistyöryhmä voisi aikaisempaa paremmin ottaa huomioon alueen erityispiirteet ja kehittämistarpeet. Tämä parantaisi hankkeiden tasoa ja vaikuttavuutta. Toimenpiteiden alueellista vaikuttavuutta lisäksi myös mahdollisuus sopia rakennerahasto-ohjelmassa olevien hankkeiden valintakriteerien alueellisesta soveltamisesta.

Opetusministeriön toimivallan siirtäminen sen hallinnonalaan kuuluvia tehtäviä hoitaville aluehallintoviranomaisille edesauttaa ohjelmien toimeenpanoa alueilla.

4. Asian valmistelu

4.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä virkatyönä. Valmistelu on pohjautunut sisäasiainministeriön 19.3.1999 asettaman kauden 2000—2006 EU:n rakennerahastojen alueellisten ohjelmien hallintomallia pohtineen työryhmän (ALPHA) mietintöön (sisäasiainministeriön julkaisut 14/1999). Työryhmän ehdotukset keskittyivät pääasiassa rakennerahastojen alueellisten ohjelmien budjetointiin, varojen jakamiseen alueille, ohjelmien toimeenpanoon ja seurantaan. Työryhmä esitti muun muassa, että aluetasolla hallinnointia ja ohjelmavarojen käsittelyä tulisi uudistaa muun muassa sillä, että maakunnan yhteistyöryhmään saataisiin edustetuiksi juuri ne tahot, jotka alueella rahoittavat ja toteuttavat hankkeita. Rahoittaja- ja toteuttajatahojen tasapuolinen edustus lisäksi osapuolten sitoutumista ja sitä kautta hankkeiden toteutusvarmuutta. Valtion talousarvion valmistelemiseksi yhteistyöryhmä yhtenäsovitaisi seuraavan varainhoitovuoden rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden tarpeet sekä kohdentaisi varat maakunnassa ohjelmaa rahoittaville valtion viranomaisille, maakunnan liitolle ja muille toimijoille. Rahoittajaviranomainen tekisi yksittäistä hanketta koskevan rahoituspäätöksen samanaikaisesti sekä rakennerahasto-

osuudesta että kansallisesta rahoitusosuudesta.

Esityksen valvontaa ja tarkastusta koskevat osat perustuvat sisäasiainministeriön 16.6.1998 asettaman rakennerahastojen valvonta- ja hallinnointityöryhmän (VAHA) mietintöön (sisäasiainministeriön julkaisut 6/1999). Työryhmä esitti muun muassa säännöksiä niin sanotun rahastovastuuministeriön tehtävistä ja toimivallasta sekä suhteesta muihin kansallisiin viranomaisiin. Työryhmä esitti myös säännöksiä eri viranomaisten oikeudesta suorittaa rakennerahastohankkeiden tarkastuksia, rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden takaisinperinnästä sekä valtion takautumisoikeuteen perustuvasta maksusuoritukseen velvoittamisesta.

Esityksen valmistelussa on lisäksi mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon selvitysmies Vellamo Kivistön osaselvityksessä II (Valtion virastojen ja laitosten sisäinen valvonta, EU-vaikutukset, valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 11/98) esiin nostettuja seikkoja.

Esityksen valmistelussa on myös otettu huomioon oikeusministeriön 17.12.1997 Ahvenanmaan itsehallintolain tarkistamista selvittämään asettaman työryhmän mietinnön (oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 3/1999) kannanotot.

Lausuntokierroksen jälkeinen jatkovalmistelu on suoritettu eri ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton kanssa.

4.2. Lausunnot

Valmistelun yhteydessä on pyydetty lausunnot työ-, maa- ja metsätalous-, kauppa- ja teollisuus-, opetus-, ympäristö-, liikenne-, sosiaali- ja terveys-, valtiovarain- sekä oikeusministeriöltä, maakuntien liitoilta, työvoima- ja elinkeinokeskuksilta, Suomen kuntaliitolta, keskeisimmiltä työmarkkina- ja etujärjestöiltä, saamelaiskäräjiltä, valtioneuvoston tarkastusvirastolta, tasa-arvovaltuutetulta ja Ahvenanmaan maakuntahallitukselta. Lisäksi on pidetty maakuntien liittojen valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajien ja maakuntajohtajien kuulemistilaisuuksia, johon osallistui myös eri ministeriöiden, TE-keskusten ja työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen edustajia. Esityksen valmistelussa on lisäksi otettu huomioon rakennerahastojen valvonta- ja hallinnointityöryhmän mietintöön annetut lausunnot.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (330/1999) on annettu 12 päivänä 1999. Laki ei ole tullut vielä voimaan, vaan lain voimaantulosta säädetään erikseen asetuksella. Lain notifiointikäsitteily on Euroopan yhteisöjen komissiossa vielä kesken, mistä johtuen lain voimaantulo on viivästynyt. Hallitus on antanut 14 päivänä lokakuuta 1999 eduskunnalle esityksen laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta.

Hallitus on antanut 14.10.1999 myös esityksen eduskunnalle porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys, jolla yritystuesta annettu laki (1136/1993) korvattaisiin lailla yritystoiminnan tukemisesta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle niin, että se olisi eduskunnan käsiteltävänä samaan aikaan nyt ehdotettavan lain kanssa.

Nyt ehdotettavalla lailla olisi tarkoitus säätää rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnissa noudatettavista menettelyistä. Sen sijaan ohjelmissa käytettävistä tukijärjestelmistä säädettäisiin eri hallinnonaloja koskevissa erityissääädöksissä, jollaisista edellä mainituissa hallituksen esityksissä on kyse. Lisäksi nyt ehdotettava laki olisi toissijainen suhteessa muihin kansallisiin säännöksiin. Näin ollen nyt ehdotettava laki ei ole riippuvainen edellä mainituista valmisteilla olevista hallituksen esityksistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista

1 luku Yleiset säännökset

1—2 §. *Soveltamisala. Suhde muihin lakeihin.*

Ehdotetussa 1 §:ssä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Ehdotettu laki koskisi rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoa sekä rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta.

Rakennerahastovarat on kuluvalle ohjelma-kaudella pääsääntöisesti otettu valtion talousarvioon. Varat kanavoidaan hankkeisiin ministeriöiden hallinnonaloilla jo olevien kansallisten tukijärjestelmien kautta. Päätös kansallisen ja rakennerahastojen tuen myöntämisestä tehdään samanaikaisesti ja niihin sovelletaan samoja myöntämis-, valvonta- ja takaisinperintäsäännöksiä. Kansallisia tukijärjestelmiä koskevia säädöksiä sovelletaan ilman nimenomaista säännöstä rakennerahastovaroihin ja niitä on ryhdytty soveltamaan myös vastaavana kansallisena rahoitusosuu-tena käytettäviin varoihin siltä osin, kuin niitä käytetään valtion omiin hankkeisiin. Oikeustilaa ei voida edellä selostetunlaisena pitää tyydyttävänä. Euroopan yhteisön perus-

tamissopimuksen, sellaisena kuin se on muuttettuna Amsterdamin sopimuksella, 280 artiklassa edellytetään, että yhteisön taloudellisista eduista huolehditaan yhtä hyvin kuin jäsen valtion omista kansallisista taloudellisista eduista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lakia sovellettaisiin sekä rakennerahastovarojen että vastaavana kansallisena rahoitusosuutena käytettävän kansallisen rahoitusosuuden hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen.

KOR on tavoite 1-alueen ulkopuolisella alueella horisontaalinen ohjelma eikä siihen lainkaan sovelleta yhteistyöryhmämenettelyä. Ohjelmasta rahoitetaan muun muassa laivaston uudistamista, jossa Suomea sitoo valtakunnallinen laivasto-ohjelma. Laivasto-ohjelmaa ei voida toteuttaa maakunnallisesti. Tavoite 1-alueen KOR:n rahoituskehyksien pienuudesta johtuen maakunnittaista jakoa on vaikea arvioida etukäteen, mikä johtaa kehysten siirtotarpeisiin kesken rahastokauden. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista, että KOR:ttä koskivat samat menettelytavat koko maassa. Näin ollen ehdotetaan, että jäljempänä 17—23 §:ssä ehdotettavia säännöksiä maakunnan yhteistyöryhmästä ja rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta ei sovellettaisi KOR:een.

Tavoite 3-ohjelma on horisontaalinen rakennerahasto-ohjelma ja sen valmistelusta ja hallinnoinnista säädetään jo yleisasetuksessa

ja Euroopan sosiaalirahastosta annetussa neuvoston asetuksessa. Siten säännökset maakunnan yhteistyöasiakirjasta eivätkä eräät muut lähinnä alueellisiin rakennerahasto-ohjelmien hallintoihin liittyvät yhteistyöryhmän tehtävät soveltu tavoite 3 -ohjelman toimeenpanoon. Näitä säännöksiä olisivat 21 §:n 1 momentin 1—2 kohta ja 4—9 kohta, 22 §:n 1 momentin 2-kohta siltä osin, kuin siinä säädetään maakunnan yhteistyöasiakirjasta sekä 23 §. Tämän vuoksi ehdotetaan, että asianomaisia säännöksiä ei sovellettaisi tavoite 3 -ohjelmaan.

Yhteisöaloitteista LEADER-ohjelman hallintoihin sovelletaan rakennepoliittikalakia ja valtioneuvoston päätöstä LEADER II -yhteisöaloitteohjelman toimeenpanosta (183/97). Lisäksi aluekehityslakiin lisättiin INTERREG II A Barents-ohjelmaa silmällä pitäen 3 a § (232/1997), jonka mukaan aluekehitysviranomainen voi toimia INTERREG-yhteisöaloitetta koskevan toimenpideohjelman mukaisena Euroopan yhteisön rakennerahastosta tulevan rahoitusosuuden myöntävänä viranomaisena. Tarkemmat säännökset rahoitusosuuden myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta on annettu asetuksessa INTERREG-yhteisöaloitteen toimeenpanosta (233/1997). Muiden yhteisöaloitteiden hallinnoinnista ei säädetä kansallisessa lainsäädännössä. Yhteisöaloitteet ovat monilta osin erityyppisiä kuin tavoiteohjelmat ja niissä sovellettavat menettelyt poikkeavat myös toisistaan. Euroopan yhteisöjen komission ohjeistus ohjelmien laatimiseen ja toteuttamiseen uudelle rakennerahastokaudelle saataneen vasta loppuvuodesta. Näistä syistä ehdotetaan, että yhteisöaloitteohjelmien toimeenpanosta ja rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta säädettäisiin erikseen.

Voimassa olevassa lainsäädännössä on jo eräiltä osin nimenomaisesti säädetty rakennerahastovaroista ja vastaavasta kansallisesta rahoitusosuudesta. Aluekehityslain 10 a §:n mukaan lain säännöksiä noudatetaan soveltuvin osin myös aluekehitysviranomaisen ja aluekehityksestä vastaavan ministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastoista myöntämiin avustuksiin. Aluekehitysasetuksen 19 a §:ssä on vastaava säännös.

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston (EMOTR-O) rahoittamista toimenpiteistä säädetään rakennepoliittikalaisissa, jossa on annettu yksityiskohtai-

set säännökset kyseisten varojen budjetoinnista, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta. Lain tulee korvaamaan maaseutuelinkeinojen rahoituslaki, joka annettiin 12 päivänä maaliskuuta 1999 (HE 60/1998 vp). Laki ei ole tullut voimaan, vaan lain voimaantulosta säädetään erikseen asetuksella.

Kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen (KOR) kansallisesta toimeenpanosta säädetään erikseen laissa Euroopan yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta (1139/1994) sekä eräissä maa- ja metsätalousministeriön päätöksissä.

Lisäksi valmistellaan yritystukilain uudistusta, missä yhteydessä myös lain soveltaminen rakennerahastovaroihin ja vastaavana kansallisena rahoitusosuutena käytettäviin varoihin on tarkoitus nimenomaisesti ottaa huomioon.

Ehdotettu 2 § koskisi lain suhdetta muihin kansallisiin säännöksiin. Lain selkeyden vuoksi soveltamisalasta ja lain suhteesta muihin säännöksiin ehdotetaan säädettäväksi eri pykälissä. Ehdotetun 2 §:n 4 momentin mukaan jos muussa laissa olisi tästä laista poikkeavia säännöksiä, noudatettaisiin niitä tämän lain sijasta. Säännös osoittaisi nimenomaisesti nyt ehdotettavan lain yleislain luonteen ja toissijaisuuden suhteessa hallinnonaloilla noudatettaviin erityislakeihin. Säännös ei siis sisältäisi valtuutusta säätää asetuksella ehdotettavan lain soveltamisalaan kuuluvista asioista.

Tämän lain 31 §:ssä ehdotettua säännöstä tarkastusmenetelmistä ja -periaatteista sovellettaisiin kuitenkin aina ensisijaisesti.

Se, sovellettaisiinko lakia Ahvenanmaan maakunnassa toteutettavien rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon sekä rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallintoihin, valvontaan ja tarkastukseen, määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella. Valtakunnan lakia sovelletaan myös maakunnassa, jos laissa säädetään asioista, jotka itsehallintolain mukaan kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin. Vastaavasti lakia ei sovelleta maakunnassa, jos lainsäädäntövalta lailla säänneltävissä asiaryhmissä kuuluu maakunnalle. Itsehallintolain 23 §:n pääsäännön mukaan itsehallintoviranomaiset huolehtivat myös maakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvien asioiden hallinnosta.

Niillä aloilla, joita rakennerahasto-ohjelmat koskevat, lainsäädäntövalta kuuluu ainakin pääosin maakunnalle. Tältä osin laki ei tule

sovellettavaksi Ahvenanmaan maakunnassa. Mahdollisiin valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluviin rakennerahasto-ohjelmiin lakia sen sijaan sovellettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnassa. Jos tällaisiin ohjelmiin liittyviä hallintotehtäviä halutaan antaa maakunnan itsehallintoviranomaisille, tehtävien siirrosta maakunnan viranomaisille tulisi säätää itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella.

3 §. *Suhde Euroopan yhteisön oikeuteen.*

Ehdotetun säännöksen merkitys on informatiivinen ja sen tarkoitus on selkeyttää lain soveltajalle lain viimekätistä asemaa yhteisön oikeuteen nähden.

4 §. *Määritelmät.*

Pykälään ehdotetaan otettaviksi laissa käyettävien keskeisten käsitteiden määritelmät. Määritelmillä ohjattaisiin lain soveltamista ja toisaalta niiden avulla yksinkertaistettaisiin ja selkeytettäisiin lain muiden säännösten kirjoitustapaa.

Rakennerahastolla tarkoitettaisiin laissa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Amsterdamin sopimuksella 159 artiklassa mainittuja kolmea rahastoa. Niiden lisäksi rakennerahastolla tarkoitettaisiin tässä laissa KOR:ttä, joka on rinnastettu rakennerahastoihin vuodesta 1993 ja joka säädettiin rakennerahastoksi 29 päivänä kesäkuuta 1999 voimaan tulleella neuvoston asetuksella (EY) N:o 1263/1993. Rakennerahastot eivät nimestään huolimatta ole rahastoja, vaan Euroopan yhteisöjen talousarviossa olevia pääluokkia.

Rakennerahastovaroilla tarkoitettaisiin Euroopan yhteisöjen komission Euroopan yhteisöjen talousarviosta Suomeen myöntämiä edellä mainittujen rakennerahastojen varoja.

Pykälässä määriteltäisiin laissa jäljempänä usein toistuvat kansallisen rahoitusosuuden ja kansallisen julkisen rahoitusosuuden käsitteet.

Pykälässä esitettäisiin myös laissa jäljempänä usein toistuvien yleisasetuksen, valvonta-asetuksen ja maaseudun kehittämisasetuksen täydelliset nimikkeet.

Rakennerahasto-ohjelman käsite määriteltäisiin yleisasetuksessa säädettyjen ohjelmien määritelmien mukaisesti. Kohdassa viitataan yleisasetuksen 19 artiklaan, jossa säädetään tavoitteille 1, 2 ja 3 laadittavista ohjelma-asiakirjoista. Koska lakia ei ehdoteta sovellettavaksi yhteisöaloitteisiin, ei kohdassa viitata yleisasetuksen 21 artiklaan, jossa säädetään niitä koskevista ohjelma-asiakirjoista.

Yleisasetuksen 9 artiklan m-kohdassa tarkoitettu ohjelma-asiakirjan täydennys on ohjelma-asiakirjaa yksityiskohtaisempi asiakirja, joka hyväksytään kansallisesti ja toimitetaan komissiolle tiedoksi. Lisäksi täsmennettäisiin, mitä nyt ehdotettavassa laissa tarkoitettaisiin alueellisilla ja horisontaalisilla rakennerahasto-ohjelmilla sekä rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä.

5 §. *Rakennerahastovarojen tulouttaminen.*

Valtiolle tai valtion viranomaiselle saataan antaa välitettäväksi tai hallinnoitaviksi ulkopuolisilta tulevia varoja, joiden käyttötarkoitus on sidottu tai jotka muutoin kuuluvat oikeudellisesti jollekin muulle kuin valtiolle. Tällaisten varojen sisällyttämisen valtion talousarvioon on Suomessa katsottu vaativan säännöstä, jolla varojen käyttö tai hallinnointi ainakin teknisesti liitetään valtion budjettitalouteen.

Euroopan yhteisö myöntää rakennerahastovarat jäsenvaltiolle käytettäväksi hyväksymiensä rakennerahasto-ohjelmiin, joissa varojen käyttötarkoitus määritellään toimintalinjoittain. Varat osoitetaan jäsenvaltiolle, mutta ne tulee käyttää ohjelman mukaisiin hankkeisiin, joiden toteuttajina voi olla valtion viranomaisia, kuntahallintoon kuuluvia tahoja sekä yrityksiä ja muita yksityissektoriin kuuluvia tahoja.

Rakennerahastovarat otettaisiin valtion talousarvioon, "jollei muusta laista, Euroopan yhteisön säädöksistä tai niiden nojalla tehdyistä Euroopan yhteisön toimielinten päätöksistä muuta johdu". Kansallisessa lainsäädännössä voidaan säätää varojen tulouttamisesta myös muualle kuin valtion talousarvioon. Näin on tehty esimerkiksi rakennepoliittikalaisissa, jonka mukaan EMOTR:sta myönnettävät varat tuloutetaan lain 31 §:ssä (905/1998) mainituin edellytyksin maatilatalouden kehittämisrahastoon, joka on talousarvion ulkopuolinen rahasto. Tällaiset rahastot merkitsevät kuitenkin poikkeusta talousarvion täydellisyysperiaatteesta ja niiden on katsottu kaventavan eduskunnan budjettivaltaa. Voimassa olevan hallitusmuodon mukaan talousarvion ulkopuolisen rahaston perustaminen ei olekaan tavallisella lailla mahdollista. Myös uuden perustuslain (7311/1999) 87 §:n mukaan talousarvion ulkopuolisen rahaston perustaminen edellyttää erityisellä määränemmistöllä hyväksyttävää lakia.

Myös jotkut rakennerahastojen tukimuodoista ovat sellaisia, että tuki voidaan mak-

saa yhteisön säädöksen perusteella Euroopan yhteisöjen komissiosta tukea hallinnoivalle välittäjälle, joka voi olla muu kuin valtion viranomainen. Tällainen tukimuoto on yleisasetuksen 27 artiklassa tarkoitettu yleiskattava tuki (engl. global grant). Tuki voidaan maksaa komissiosta myös suoraan hankkeen toteuttajalle, kuten yleisasetuksen 22 artiklassa tarkoitetuissa innovatiivisissa toimissa ja 23 artiklassa tarkoitetuissa teknisen avun hankkeissa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstyä rakennerahastoista saatavilla tuloilla rahoitettavien menojen maksamiseen tarvittavista määrärahoista.

Yleisasetuksen 32 artiklan mukaan komission jäsenvaltiolle suorittama maksu voidaan suorittaa ennakkomaksuna, välimaksuna tai loppumaksuna. Välimaksut ja loppumaksut liittyvät tosiasiallisesti suoritettuihin maksuihin ja näiden on vastattava lopullisten edunsaajien suorittamia maksuja, joiden tueksi on esitettävä maksukuitit tai vastaavalla tavalla todistusvoimaiset kirjanpitoasiakirjat. Artiklassa tarkoitettun ennakkomaksun suuruus on 7 % rahastojen rahoitustuesta kyseiselle ohjelmalle. Komissio suorittaa siis suurimman osan rakennerahastojen tuesta viranomaisten rakennerahastojen lopullisille vastaanottajille tosiasiallisesti suorittamia maksuja vastaan. Menettely merkitsee käytännössä sitä, että valtion varoista tulisi voida maksaa rakennerahastovarojen lopullisille vastaanottajille rahastojen rahoitusosuutta ennen kuin komissio on suorittanut vastaavaa määrää asianomaisen rahaston maksuviranomaiselle. Komissio sovelsi samaa periaatetta jo koordinaatioasetuksen 21 artiklan perusteella kaudella 1995—1999.

Oikeusministeriön 17.12.1997 asettama työryhmä toteaa 11.5.1999 luovuttamassaan mietinnössä (OM/Lainvalmisteluosaston julkaisu 3/1999), että EY:n rakennerahastoista tulevien varojen ottaminen valtion talousarvion määräytyy hallitusmuodon säännösten mukaan. Ahvenanmaan maakunnalle suoraan kuuluvat varat eivät ole valtion tuloa, eikä niitä sen vuoksi tule ottaa valtion talousarvioon, vaan ne kanavoidaan suoraan maakunnalle. Työryhmä ehdotuksen mukaan tästä olisi otettava valtion talousarvion laatimista koskeviin ohjeisiin selkeät määräykset.

Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään mm. toimivallan jaosta valtakunnan ja maakunnan välillä. Edellä mainitun oikeusministeriön 17.12.1997 asetta-

man työryhmän selvityksen perusteella Ahvenanmaan maakuntaan kanavoitavia rakennerahastovaroja ei näin ollen otettaisi valtion talousarvioon.

2 luku **Hallintoviranomaiset, niiden tehtävät, ja toimivalta**

6 §. *Hallintoviranomaiset.*

Euroopan yhteisön oikeudessa ja siihen perustuvissa yhtenäisissä ohjelma-asiakirjoissa asetetaan jäsenvaltiolle useita rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä vaatimuksia ja tehtäviä. Se, miten jäsenvaltio järjestää vaatimusten ja tehtävien täyttämisen, on pitkälti sen sisäisesti ratkaistava asia.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen mukaan jäsenvaltio kokonaisuudessaan (engl. "Member State as such") vastaa siitä, että yhteisön oikeutta noudatetaan. Vaatimus, joka koskee vastuuta, osoitetaan jäsenvaltion hallitukselle. Hallitus vastaa riippumatta siitä, mikä kansallinen viranomainen on tosiasiasa vastuullinen yhteisön oikeuden rikkomisesta. (vrt. esimerkiksi tapaukset 77/69, 8/70, 227—230/85 ja 1/86).

Yhteisö kuitenkin edellyttää, että jäsenvaltiossa on kullakin rakennerahasto-ohjelmalla viranomainen, joka vastaa ohjelman hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta. Yleisasetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltio nimeää tätä tehtävää varten hallintoviranomaisen. Artiklan mukaan hallintoviranomainen on julkinen tai yksityinen kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen tai elin, jonka jäsenvaltio on nimennyt hallinnoimaan yleisasetuksessa tarkoitettua tukitoimintaa, tai jäsenvaltio, jos se itse vastaa tästä tehtävästä. Jos jäsenvaltio nimeää hallintoviranomaiseksi muun kuin itsensä, on sen tämän kanssa vahvistettava kaikki sen ja hallintoviranomaisen välisen suhteen sekä hallintoviranomaisen ja komission välisten yhteyksien yksityiskohtaiset säännöt. Hallintoviranomainen voi olla sama kuin kyseiselle tukitoimelle maksuviranomaisena toimiva elin, jos kyseinen jäsenvaltio on sen nimennyt tehtävään yleisasetuksen 31 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Maksuviranomaisista säädettäisiin erikseen jäljempänä 10 §:ssä.

Ottaen huomioon hallintoviranomaiselle asetetut tehtävät ja vastuun on perusteltua, että hallintoviranomaiseksi nimetään tavoiteohjelmissa ministeriö. Ministeriö valtioneuvoston osana edustaa jäsenvaltion hallitusta

toimialaansa kuuluviissa tehtävissä.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta käsittelee tavoiteohjelmien hallintoviranomais- ja maksuviranomaiskysymystä. Istunnessaan 2 päivänä heinäkuuta 1999 valiokunta puolsi sitä, että rakennerahastojen hallinnoinnin osalta eri ministeriöiden välisiin työnjakoihin ei ole tarpeellista ryhtyä. Siten sisäasiainministeriö toimisi ohjelmakaudella 2000—2006 EAKR:n osalta maksuviranomaisena ja tavoiteohjelmien 1 ja 2 hallintoviranomaisena, työministeriö toimisi ESR:n osalta maksuviranomaisena ja tavoite 3 -ohjelman hallintoviranomaisena sekä maa- ja metsätalousministeriö EMOTR:n maksuviranomaisena. Sisäasiainministeriö koordinoisi rakennerahasto-ohjelmien kansallisen valmistelun nykyisen käytännön mukaan.

Pykälässä määriteltäisiin hallintoviranomaisina toimivat ministeriöt. Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1263/1999 kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä todetaan, että muiden kuin tavoitteeseen 1 kuuluvien KOR:n rahoitusosuudella toteutettujen toimenpiteiden on sisällytettävä kunkin asianomaisen valtion yhtenäiseen ohjelma-asiakirjaan. Tämän hallintoviranomaisena toimisi kalataloudesta vastaava maa- ja metsätalousministeriö. Määrittelyt ovat nykytilanteen mukaisia.

Koska esityksessä ehdotetaan yhteisöaloitesta säädettävän erikseen, ei myöskään yhteisöaloiteohjelmien hallintoviranomaisista ehdoteta tähän säännöstä.

Yleisasetuksen 9 artiklan säännös hallintoviranomaisen nimeämisestä ei estä sitä, että Suomi nimeäisi Ahvenanmaan maakuntahallituksen Ahvenanmaan maakunnassa toteutettavan rakennerahasto-ohjelman/ohjelmien hallintoviranomaiseksi. Koska hallintoviranomaisen nimeäminen on kansallisesti ratkaistava asia ja koska valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan suhteista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaisissa (1144/1991), nimeämisen mahdollisuutta arvioidaan itsehallintolain perusteella. Jos nimeäminen edellyttää valtakunnan ja maakunnan välisen vastuunjaon muuttamista tai täsmentämistä, sen tulisi tapahtua joko itsehallintolain muutoksella tai itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitulla sopimusasetuksella. Siinä tapauksessa, että jäsenvaltio nimeää hallintoviranomaiseksi muun kuin itsensä, sen on yleisasetuksen 9 artiklan mukaan tämän kanssa vahvistettava kaikki sen ja hallintoviranomaisen välisen suhteen sekä hallintoviranomaisen ja komis-

sion välisten yhteyksien yksityiskohtaiset säännöt. Tämä edellyttää tarvittavien säännösten laatimista ja niitä koskevan tiedon antamista komissiolle.

7 §. Hallintoviranomaisen tehtävät.

Hallintoviranomaisen tehtävät määritellään yleisasetuksen 34 artiklassa seuraavasti:

1) Hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta vastaaminen: Hallintoviranomainen vastaa hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta ja erityisesti seuraavista tehtävistä:

a) täytäntöönpanoa koskevien luotettavien rahoitus- ja tilastotietojen keräämistä varten tarvittavan järjestelmän perustaminen yleisasetuksen 36 artiklassa tarkoitettujen seuranta-indikaattorien määrittelemiseksi sekä 42 ja 43 artiklassa tarkoitettun arvioinnin suorittamiseksi; näiden tietojen välittäminen jäsenvaltioiden ja komission välillä sovittuja järjestelyjä noudattaen ja käyttäen mahdollisuuksien mukaan atk-järjestelmiä, jotka mahdollistavat tietojen vaihdon komission kanssa yleisasetuksen 18 artiklan 3 kohdan e alakohdan mukaisesti;

b) mukauttaminen 3 kohdan mukaisesti ja ohjelma-asiakirjan täydennyksen täytäntöönpano yleisasetuksen 18 artiklan 3 kohdan mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta 35 artiklan soveltamista;

c) vuosittaisen täytäntöönpanokertomuksen laatiminen ja sen toimittaminen komissiolle, kun seurantakomitea on sen hyväksynyt;

d) yleisasetuksen 42 artiklassa tarkoitettun väliarvioinnin järjestäminen yhteistyössä komission ja jäsenvaltion kanssa;

e) sen varmistaminen, että tukitoimen hallintoon ja täytäntöönpanoon osallistuvat elimet käyttävät joko erillistä kirjanpitojärjestelmää tai riittävää vakiomuotoista kirjanpitoa kaikista tukitoimeen liittyvistä rahansiirroista;

f) tukitoimen puitteissa rahoitettujen toimien moitteettomuuden varmistaminen erityisesti tekemällä sisäisiä tarkastuksia moitteetoman varainhoidon periaatteiden noudattamisen varmistamiseksi sekä yleisasetuksen 38 artiklan 4 kohdan 1 alakohdan mukaisesti huomioihin ja oikaisutoimenpiteitä koskeviin pyyntöihin tai mukauttamisuuksisiin vastaaminen,

g) yhteisön muiden politiikkojen noudattamisen varmistaminen yleisasetuksen 12 artiklan mukaisesti; Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä julkaistavissa ilmoituksissa yksilöidään julkisia hankintoja koskevien

yhteisön sääntöjen mukaisesti sellaisten hankkeiden viitetiedot, joille on haettu tukea rahastoista tai joiden osalta on tehty päätös tuen myöntämisestä;

h) tiedottamista ja julkisuutta koskevien yleisasetuksen 46 artiklassa tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen

Tehtäviään hoitaessaan hallintoviranomainen toimii täysin asianomaisen jäsenvaltion institutionaalisten, oikeudellisten ja taloudellisten järjestelmien mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yleisasetuksen säännösten soveltamista.

2) Tulosten tarkastelu yhdessä komission kanssa: Komissio ja hallintoviranomainen tarkastelevat kerran vuodessa yleisasetuksen 37 artiklassa tarkoitettua täytäntöönpanokerromuksen esittämisen yhteydessä edellisen vuoden pääasiallisia tuloksia asianomaisen jäsenvaltion ja hallintoviranomaisen kanssa tehdyllä sopimuksella määriteltäviä järjestelyjä noudattaen.

Komissio voi tehdä tämän tarkastelun perusteella jäsenvaltiolle ja hallintoviranomaiselle osoitettuja huomautuksia. Jäsenvaltio ilmoittaa komissiolle huomautusten perusteella toteutetuista toimituksista. Jos komissio asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa katsoo, että toteutetut toimet eivät ole riittäviä, se voi osoittaa jäsenvaltiolle tai hallintoviranomaiselle mukauttamissuosituksia, joilla pyritään parantamaan tukitoimen seuranta- tai hallintojärjestelyjen tehokkuutta, sekä tällaisten suositusten perustelut. Saatuaan tällaisia suosituksia hallintoviranomaisen on osoitettava, mihin toimiin se on ryhtynyt seuranta- tai hallintojärjestelyjen parantamiseksi tai selvitetävä, miksi se ei ole ryhtynyt toimiin.

3) Ohjelma-asiakirjan täydennyksen tarkistukset: Hallintoviranomainen mukauttaa seurantakomitean pyynnöstä tai omasta aloitteestaan ohjelma-asiakirjan täydennystä muuttamatta kuitenkaan kyseiselle toimintalinjalle tulevan rahaston osuuden kokonaisuusmäärää tai sen erityisavoitteita. Saatuaan seurantakomitean hyväksynnän sen on ilmoitettava kyseisestä mukautuksesta komissiolle kuukauden kuluessa.

Edellä selostettujen yleisasetukseen perustuvien tehtävien lisäksi hallintoviranomaisella on myös eräitä rakennerahasto-ohjelman kansalliseen toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Selkeyden vuoksi ehdotetaan näistä tehtävistä säädettävän omassa pykälissään.

8 §. *Hallintoviranomaisen ohjeet ja mää-*

räykset.

Hallintoviranomaiselle on yleisasetuksen 34 artiklassa säädetty tehtäväksi hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuuteen ja tulosten tarkasteluun yhdessä komission kanssa liittyviä tehtäviä sekä ohjelma-asiakirjan täydennyksen tarkistaminen. Hallintoviranomaisen tulee muun muassa perustaa täytäntöönpanoa koskevien luotettavien rahoitus- ja tilastotietojen keräämistä varten tarvittava järjestelmä, varmistaa, että tukitoimen hallintoon ja täytäntöönpanoon osallistuvat elimet käyttävät joko erillistä kirjanpitojärjestelmää tai riittävää vakio- tai muotoista kirjanpitoa kaikista tukitoimeen liittyvistä rahansiirroista, varmistaa rakennerahasto-ohjelmassa rahoitettujen toimien moitteettomuus erityisesti tekemällä sisäisiä tarkastuksia sekä varmistaa yhteisön muiden poliitikkojen, kuten esimerkiksi julkisia hankintoja koskevien sääntöjen noudattaminen. Yleisasetuksen 34 artiklan mukaan tehtäviään hoitaessaan hallintoviranomainen toimii täysin asianomaisen jäsenvaltion institutionaalisten, oikeudellisten ja taloudellisten järjestelmien mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yleisasetuksen säännösten soveltamista.

Yleisasetuksen 34 artiklassa säädettyjen tehtäviensä asianmukaiseksi hoitamiseksi hallintoviranomaisella tulisi olla mahdollisuus antaa asianmukaisten menettelytapojen varmistamiseksi rakennerahasto-ohjelman hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita ja yleisiä määräyksiä rakennerahastojen maksuviranomaisille ja muille rakennerahastovaroja käyttäville ministeriöille. Lähtökohta on, että muiden ministeriöiden ohjaamisen tulee ensisijaisesti tapahtua ohjein, ja se tapahtuisi määräyksin vasta, kun se on välttämätöntä. Lisäksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että ennen kyseisten määräysten antamista hallintoviranomainen ja asianomainen ministeriö neuvottelisivat keskenään. Säännös on omiaan korostamaan viranomaisten välistä yhteistyötä ohjelman toimeenpanossa. Jos asiasta päästäisiin yksimielisyyteen, hallintoviranomainen antaisi kyseisen määräyksen. Jos asiasta ei päästäisiin yksimielisyyteen, asia ratkaistaisiin valtioneuvostossa. Asianomainen rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö huolehtii ohjeiden ja määräysten antamisesta oman hallinnonalansa toimijoille ja sisäasiainministeriön antamisesta maakuntien liitoille. Maakuntien liitoille annettavista tässä tarkoitetuista ohjeista ja määräyksistä säädettäisiin

14 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentissa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon osallistuvilla muilla kuin viranomaisilla tarkoitettaisiin esimerkiksi maakunnan yhteistyöryhmiä, joista ehdotetaan säädettäväksi jäljempänä 17 §:ssä, sekä työmarkkina- ja muita järjestöjä ja muita yksityiseen sektoriin luettavia tahoja, hankkeiden toteuttajat mukaan lukien. Näille hallintoviranomaisen voisi antaa vain ohjeita rakennerahasto-ohjelman hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta, jos yleisasetuksen 34 artiklassa hallintoviranomaiselle säädettyjen velvoitteiden täyttäminen tätä edellyttäisi.

Oikeusministeriön 27 päivänä 1997 asettama, Perustuslaki 2000 -hankkeen edellyttämiä muun lainsäädännön muutostarpeita sekä uuden perustuslain voimaantulo- ja siirtymäjärjestelyjä selvittänyt työryhmä on käsitellyt mietinnössään myös mm. hallinnollisten määräysten antamista (Oikeusministeriön julkaisu 1/1999). Mietinnön mukaan ministeriöt voivat, myös uuden perustuslain tultua voimaan, antaa toimialallaan asianomaisen ministeriön tehtäviin liittyvän yleisen toimivallan nojalla viranomaisia velvoittavia hallinnollisia määräyksiä myös ilman lailla säädettyä nimenomaista valtuuttakin (kts. uusi perustuslaki 68 §:n 1 momentti). Yleisen toimivallan nojalla voidaan kuitenkin antaa vain ministeriön alaisia viranomaisia velvoittavia hallinnon sisäisiä määräyksiä. Joissakin tapauksissa viranomaista velvoittavalla hallinnollisella määräyksellä tosin voi teknisten tai muutoin asialliselta merkitykseltään vähäisten yksityiskohtien osalta olla myös hallinnon ulkopuolelle ulottuvia sivuvaikutuksia.

Työryhmä on todennut, että rajanveto nimenomaista asetuksenantovaltuutta edellyttävän aineellisen oikeussäännön ja valtioneuvoston yleistoimivallan puitteisiin mahtuvan hallinnollisen määräyksen välillä voi olla käytännössä hankalaa. Työryhmä on katsonut, että sen vuoksi etenkin hallinnon ulkopuolelle ulottuvia sivuvaikutuksia omaavien määräysten antamiseen pelkästään valtioneuvoston yleistoimivaltaan tukeutumalla on suhtauduttava pidättyvästi.

Näin ollen, koska tarkoitus olisi, että hallintoviranomainen voisi antaa nyt ehdotettavassa pykälässä tarkoitettuja hallinnollisia määräyksiä myös toiselle ministeriölle, tämä edellyttäisi lakiin nimenomaista valtuutussäännöstä. Koska kyse ei siis olisi yhteis-

mivallan nojalla annettavista määräyksistä, ne olisi uuden perustuslain tultua voimaan tarkoitus antaa ministeriön asetuksella.

Käytännössä hallinnollisia määräyksiä ei aina anneta säädöksen muodossa, koska hallintoa voidaan ohjata myös esimerkiksi yleiskirjeillä, yleisohjeilla ja erilaisilla oppailla. Kuten edellä perusteluissa on todettu, myös tässä tarkoitetuissa tapauksissa lähtökohta on, että muiden ministeriöiden ohjaamisen tulee ensisijaisesti tapahtua ohjein, ja se tapahtuisi määräyksin vasta, kun se on välttämätöntä.

9 §. *Eräät täytäntöönpanojärjestelyt.*

Ehdotetulla säännöksellä annettaisiin hallintoviranomaiselle kansainvälistä yhteistoimintaa varten tarvittavaa toimivaltaa. Toimivalta olisi rajattu. Se ei ensinnäkään koskisi asioita, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan tai jotka muutoin vaativat eduskunnan suostumusta. Toimivaltaa rajaisi myös sen sisällöllinen luonnehtiminen niin, että se kattaisi sopimisen vain sellaisista järjestelyistä, jotka ovat tarpeellisia rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävän täytäntöönpanemiseksi ja joita voidaan lisäksi pitää tällaisen tehtävän hoitamisen kannalta tavanomaisina. Säännöksessä yksilöitäisiin myös ne tahot, joiden kanssa järjestelyistä voidaan sopia. Tällaisina tahoina säännöksessä lueteltaisiin Euroopan yhteisöjen komissio, muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden rakennerahastotehtäviä hoitavat viranomaiset sekä ne jäsenvaltioiden muut tahot, jotka hoitavat rakennerahastotehtäviä. Näin rajattuna ehdotettu säännös vastaisi myös niitä vaatimuksia, joita eduskunnan perustuslakivaliokunta on käytännössään asettanut laissa säädettävälle valtuudelle tehdä ns. viranomaissopimuksia (ks. esimerkiksi PeVL 15/1994 vp).

Sen jälkeen, kun Euroopan yhteisöjen komissio on päätöksellään hyväksynyt rakennerahasto-ohjelman, voi ohjelman toteuttamisen käynnistämiseksi olla vielä tarpeen sopia teknisluonteisista tai muista tavanomaisina pidettävistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi useamman jäsenvaltion yhdessä toteuttamassa rakennerahasto-ohjelmassa, jossa näistä täytäntöönpanoluonteisista järjestelyistä on tarpeen sopia komission, ohjelmaan osallistuvien muiden jäsenvaltioiden rakennerahastotehtäviä hoitavien viranomaisten tai näiden valtioiden tällaista tehtävää hoitavan muun tahon kanssa. Pykälässä

tarkoitettuja järjestelyjä voidaan tarvita myös silloin, kun ohjelman toteuttaminen on tarkoitus teknisesti yhteensovittaa toisen jäsenvaltion rakennerahasto-ohjelman kanssa.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin hallintoviranomaisen oikeudesta sopia sellaisista täytäntöönpanojärjestelyistä, joita rakennerahasto-ohjelman tai muun toimenpiteen ja Euroopan unionin ulkopuolella toteutettavan yhteisön rahoittaman ohjelman tekninen yhteensovittaminen välttämättä edellyttää. Sopiminen olisi rajattu 1 momentin mukaisesti vain asioihin, jotka eivät kuulu lainsäädännönalaan tai muutoin vaadi eduskunnan suostumusta.

Silloin, kun tässä pykälässä tarkoitetut järjestelyt koskisivat maksuviranomaisia ja/tai rakennerahastovaroja käyttäviä muita ministeriöitä, hallintoviranomainen sopsi niistä yhteisymmärryksessä asianomaisten ministeriöiden kanssa.

3 luku Maksuviranomaiset, niiden tehtävät ja toimivalta

10 §. *Maksuviranomaiset.*

Yleisasetuksen mukaan jäsenvaltio nimeää kutakin rakennerahastoa varten viranomaisen, jolle komissio suorittaa kyseisen rakennerahaston varojen maksuerät edelleen jaettavaksi. Tätä kutsutaan maksuviranomaiseksi. Yleisasetuksen 9 artiklan o-kohdan mukaan maksuviranomainen on yksi tai useampi kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen tai elin, jonka tehtäväksi jäsenvaltio on antanut laatia ja välittää maksupyynnöitä sekä ottaa vastaan komission suorittamat maksut. Jäsenvaltio vahvistaa kaikki sen ja maksuviranomaisen välisten yhteyksien sekä maksuviranomaisen ja komission välisten yhteyksien yksityiskohtaiset säännöt. Maksuviranomainen voi olla sama kuin kyseisen tukitoimen hallintoviranomaisena toimiva viranomainen tai elin, jos jäsenvaltio antaa sille tämän tehtävän.

Kaudella 1995—1999 Suomi ilmoitti yhteisölle kyseisiksi viranomaisiksi ne ministeriöt, joiden pääluokkiin asianomaiset rakennerahastojen varat valtion talousarviossa budjetoitiin. Ottaen huomioon, että rakennerahastoista Suomeen myönnettävä rahoitus on tarkoitus pääsääntöisesti budjetoida valtion ta lousarvioon myös kaudella 2000—2006, on perusteltua, että samaa käytäntöä jatketaan.

Edellä 6 §:n perusteluissa mainittu talous-

poliittisen ministerivaliokunnan käsittely 2 päivänä heinäkuuta 1999 koski myös tavoiteohjelmien maksuviranomaiskysymystä. Valiokunta puolsi sitä, että rakennerahastojen hallinnoinnin osalta eri ministeriöiden välisiin työnjakoihin ei ole tarpeellista ryhtyä. Siten ohjelmakaudella 2000—2006 sisäasiainministeriö toimisi EAKR:n maksuviranomaisena, työministeriö toimisi ESR:n maksuviranomaisena sekä maa- ja metsätalousministeriö EMOTR:n sekä KOR:n maksuviranomaisena.

Pykälässä määriteltäisiin rakennerahastoista edellä selostetulla tavalla vastaavat ministeriöt. Määrittely on nykytilanteen mukainen.

Yleisasetuksen 9 artiklan säännös maksuviranomaisen nimeämisestä ei sulje pois sitä, että Suomi nimeäisi Ahvenanmaan maakuntahallituksen Ahvenanmaan maakunnassa toteutettavan rakennerahasto-ohjelman/ohjelmien rahoitukseen osallistuvan rakennerahaston/rakennerahastojen maksuviranomaiseksi. Koska niin hallintoviranomaisen kuin maksuviranomaisen nimeäminen on kansallisesti ratkaistava asia ja koska valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan suhteista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991), nimeämisen mahdollisuutta arvioidaan itsehallintolain perusteella. Jos nimeäminen edellyttää valtakunnan ja maakunnan välisen vastuunjaon muuttamista tai täsmentämistä, se tulisi toteuttaa joko itsehallintolain muutoksella tai itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella. Yleisasetuksen mukaan jäsenvaltion tulee vahvistaa kaikki sen ja maksuviranomaisen välisten yhteyksien sekä maksuviranomaisen ja komission välisten yhteyksien yksityiskohtaiset säännöt. Tämä edellyttää tarvittavien säännösten laatimista ja niitä koskevan tiedon antamista komissiolle.

11 §. *Maksuviranomaisen tehtävät.*

Maksuviranomaisen tehtävät tulevalla rakennerahastokaudella ilmenevät yleisasetuksen 32 artiklasta. Ne voidaan ryhmitellä seuraavasti.

1) Rakennerahastovarojen vastaanottaminen: Komissio suorittaa rahastoista maksettavan osuuden asiaa koskevan talousarviositoumuksen mukaisesti maksuviranomaisille.

2) Rakennerahastovarojen välittäminen eteenpäin: Maksuviranomainen huolehtii siitä, että lopulliset edunsaajat saavat rahastoista maksettavan osuuden mahdollisimman nopeasti ja kokonaisuudessaan ilman vähen-

nyksiä, pidätyksiä tai lisäkustannuksia

3) Maksupyyntöjen laadinta ja toimittaminen komissiolle:

a) Ennakkoa koskevat tehtävät: komissio maksaa ensimmäisen sitoumuksen yhteydessä maksuviranomaiselle ennakon. Ennakon suuruus on 7 prosenttia rahastojen tuesta kyseiselle tukitoimelle. Se voidaan periaatteessa jakaa enintään kahdelle varainhoitovuodelle käytettävissä olevien budjettivarojen mukaan. Tukitoimien keston ajan maksuviranomainen käyttää ennakkoa maksaakseen yhteisön osuuden tähän tukitoimeen liittyvistä menoista. Maksuviranomainen joutuu maksamaan ennakon takaisin komissiolle osittain tai kokonaisuudessaan, riippuen edistymisestä tukitoimen täytäntöönpanossa, jos maksatushakemusta ei ole lähetetty komissiolle 18 kuukauden kuluessa siitä, kun päätös myöntää tukea rahastosta tehtiin. Ennakkomaksuista mahdollisesti syntyvä korkotulo kohdennetaan maksuviranomaisen toimesta kyseiselle tukitoimelle.

b) Välimaksuihin liittyvät tehtävät: Välimaksuilla komissio korvaa rahastoista tosiasiallisesti suoritettuja ja maksuviranomaisen todentamat maksut. Kyseiset maksut on suoritettava tukitoimikohtaisesti ja laskettava ohjelma-asiakirjan täydennyksen rahoitus-suunnitelmassa olevien toimenpiteiden mukaan. Niiden on täytettävä seuraavat ehdot:

— komissiolle on esitetty ohjelma-asiakirjan täydennys,

— komissiolle on toimitettu viimeisin vuosittainen täytäntöönpanokertomus,

— komissiolle on toimitettu yleisasetuksen 42 artiklassa tarkoitettu tukitoimen väliarviointi;

— hallintoviranomaisten ja seurantakomitean päätökset vastaavat kyseisille toimintalinjoille rahastoista myönnetyn tuen kokonaismäärää;

— komission antamia yleisasetuksen 34 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja suosituksia on noudatettu asetetun määräajan kuluessa tai jäsenvaltio on ilmoittanut perustelut sille, miksi toimenpiteitä ei ole toteutettu, kun suositusten tarkoituksena on korjata sellaisia seuranta- tai hallintojärjestelmän vakavia puutteita, jotka asettavat tukitoimen moitteettoman varainhoidon kyseenalaiseksi; on toteutettu yleisasetuksen 38 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja korjaavia toimenpiteitä koskevat pyynnöt, jos maksatushakemus koskee tarkoitettua toimenpidettä tai tarkoitettuja toimenpiteitä;

— kyseiseen maksatushakemukseen liittyvää toimenpidettä tai toimenpiteitä koskevia maksuja ei ole keskeytetty yleisasetuksen 39 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti eikä komissio ole tehnyt päätöstä perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan menettelyn aloittamisesta.

Komissio ilmoittaa jäsenvaltiolle ja maksuviranomaiselle viipymättä, jos joku edellä mainituista ehdoista ei täyty eikä maksupyyntöä voida hyväksyä, jolloin niiden on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin tilanteen korjaamiseksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisimman hyvin, että välimaksuja koskevat hakemukset esitetään mahdollisuuksien mukaan komissiolle yhdessä erässä kolmesti vuodessa ja että viimeinen maksatushakemus esitetään viimeistään 31 päivään lokakuuta mennessä.

c) Loppumaksuun liittyvät tehtävät: Maksuviranomaisen on jätettävä komissiolle ilmoitus tosiasiallisesti suoritetuista maksuista kuuden kuukauden kuluessa rahastoista myönnettävää tukea koskevassa päätöksessä vahvistetusta määräpäivästä. Loppumaksun edellytyksenä on lisäksi, että komissiolle on jätetty täytäntöönpanoa koskeva loppukertomus ja komissio on hyväksynyt sen ja että jäsenvaltio on lähettänyt komissiolle yleisasetuksen 38 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettua hallintoviranomaisesta riippumattomassa tehtävässä olevan henkilön tai yksikön laatiman ilmoituksen.

Jäsenvaltiot nimeävät viranomaiset, jotka voivat antaa väli- ja loppumaksuja koskevat todistukset ja ilmoitukset.

4) Loppumaksun oikaisuhakemus: Loppumaksua ei voida enää oikaista jäsenvaltion pyynnöstä, jos maksuviranomainen ei ole esittänyt hakemusta komissiolle yhdeksän kuukauden kuluessa loppumaksun suorittamispäivästä.

5) Maksatushakemuksia koskevia ennusteet: Jäsenvaltioiden on toimitettava viimeistään kunkin vuoden huhtikuun 30 päivänä komissiolle ajantasaistetut maksatushakemuksia koskevat ennusteet kuluvalle ja seuraavalle varainhoitovuodelle.

Edellä selostettujen yleisasetukseen perustuvien tehtävien lisäksi maksuviranomaisella on rakennerahaston varojen hallinnointiin liittyviä kansallisia tehtäviä, jotka liittyvät sen pääluokkaan budjetoitujen rakennerahaston varojen jakamiseen niille viranomaisille,

jotka osallistuvat rakenerahasto-ohjelman rahoittamiseen omalla kansallisella rahoitusosuudellaan. Selkeyden vuoksi ehdotetaan näistä tehtävistä säädettävän omissa pykälissä.

12 §. *Rakenerahastovarojen osoittaminen muiden viranomaisten käytettäväksi.*

Ehdotettu pykälä liittyisi rakenerahastovarojen kansalliseen hallintoon. Varat, joita ei valtion talousarviossa jaeta ja budjetoida eri hallinnonaloille, budjetoidaan jakamattomaksi määrärahasi ja merkitään tilijaoitellussa jakamattomaksi. Pykälässä säädettäisiin maksuviranomaisen tehtävästä osoittaa jakamattomaksi määrärahasi budjetoituja rakenerahaston varoja niille ministeriöille, jotka oman hallinnonalan pääluokkiin vastaavaksi valtion rahoitusosuudeksi budjetoituilla määrärahoillaan osallistuvat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoon. Maakuntien liittojen käytettäväksi ja edelleen jaettavaksi tarkoitettujen rakenerahastovarojen jakaa liitoille sisäasiainministeriö, jonka pääluokkaan maakuntien liitoille suunnattava valtion rahoitusosuus on budjetoitu. Maksuviranomaiset osoittaisivat vuoden alussa muille rakenerahastovaroja käyttäville ministeriöille niiden koko vuoden rakenerahastovarojen. Näin voidaan turvata se, että kunkin hallinnonalan asianomaiselle vuodelle budjetoima valtion rahoitusosuus on tasapainossa sen saamien rakenerahastovarojen kanssa.

Rakenerahastovarojen ja valtion rahoitusosuuden jakamisesta ja siihen liittyvistä määrärahoista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena on selkeyttää, mitä kautta rakenerahastovarat navaoitaisiin sellaisia hankkeita varten, joiden kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee osaksi tai kokonaan muualta kuin valtion talousarvioon otetuista määrärahoista. Rakenerahasto-osuuden myöntäisi tällaiseen hankkeeseen se viranomainen, joka periaatteessa voisi myöntää tukea kyseisyyppiin tarkoituksiin. Maakuntien liitoille suunnattavat rakenerahastovarat maksuviranomainen osoittaisi sisäasiainministeriölle, joka jakaisi varat edelleen maakuntien liitoille. Tässä tarkoitettujen rahoitustarpeiden ilmoittamiseen maakunnan yhteistyöasiakirjassa. Yhteistyöasiakirjan sisällöstä annettaisiin tarkemmat määräykset asetuksella.

Rakenerahastoja koskevan yleisasetuksen 9 artiklan i-kohdan mukaan yleiskattavalla

tuella (global grant) tarkoitetaan tukitoimen osaa, jonka täytäntöönpanoa ja hallinnointi voidaan antaa yhdelle tai useammalle 27 artiklan 1 kohdan mukaisesti hyväksytyille välittäjälle, mukaan lukien paikalliset viranomaiset, alueelliset kehittämiselimet tai kansalaisjärjestöt, ja jota käytetään mieluiten paikallista kehittämistä koskevien aloitteiden tukemiseksi. Päätöksen käyttöä yleiskattavaa tukea tekee jäsenvaltio yhteisymmärryksessä komission kanssa tai hallintoviranomainen yhteisymmärryksessä jäsenvaltion kanssa.

Euroopan sosiaalirahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1784/1999 4 artiklan 2 kohdan mukaan rahaston tukitoimien ohjelmatyössä varataan kohtuullinen määrä tavoitteen 1 ja 3 mukaiseen tukitoimeen varatuista rahaston määrärahoista jaettavaksi yleisasetuksen 27 artiklan mukaisesti pieninä apurahoina valtiosta riippumattomille järjestöille, joille myönnettävään tukeen liittyy tarvittaessa erityisehtoja, ja paikallisille kumppaneille. Jäsenvaltiot voivat soveltaa tätä kohtaa yleisasetuksen 29 artiklan 6 kohdassa vahvistettujen rahoitusjärjestelyjen mukaisesti. Komissio on lisäksi edellyttänyt, että toiminnan tulisi tapahtua paikallisten tai alueellisten välittäjäorganisaatioiden toimesta.

Yleisasetuksen 27 artiklan 1 kohta edellyttää kyseisten välittäjien osoittavan vakavaraisuutensa sekä tunnustettua hallinnollinen ja varainhoitoa koskeva pätevyytensä ja kokemuksensa. Niiden on yleensä oltava kyseiselle alueelle tai alueille sijoittautuneita tai siellä edustettuja, mutta ne voivat rajoitetuissa ja perustelluissa tapauksissa olla sijoittuneita kyseisen alueen ulkopuolelle. Niillä on oltava monivuotinen kokemus asianomaiselta alalta, niiden toiminnan on oltava luonteeltaan yleishyödyllistä ja niiden sosioekonomisten intressien, joihin suunniteltujen toimenpiteiden täytäntöönpanolla suoraan vaikutetaan, on liityttävä riittävällä tavalla välittäjien toimintaan.

Artiklan 2 kohdan mukaan yleiskattavan tuen käyttö mainitaan asianomaisessa rahastoista myönnettävää tukea koskevassa päätöksessä tukitoimen täytäntöönpanoa koskevana erityissäännöksenä. Jäsenvaltio tai hallintoviranomainen ja välittäjänä toimiva elin sopivat keskenään yleiskattavan tuen käyttöä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Artiklan 3 kohdan mukaan säännöissä on täsmennettävä erityisesti seuraavat seikat: toteutettavat toimenpiteet; edunsaajien valin-

taperusteet; rahastojen tuen myöntämisedellytykset ja osuudet, mukaan lukien mahdollisesti saatavien korkojen käyttö; yleiskattavan tuen seurannan, arvioinnin ja varainhoidon valvonnan turvaamista koskevat järjestelyt; sekä mahdollisuuksien mukaan pankkitakuun käyttö, jolloin asiasta on ilmoitettava komissiolle.

Suomen ehdotuksessa tavoitteen 3 ohjelma-asiakirjaksi todetaan, että valtiosta riippumattomia järjestöjä käytetään välittäjäorganisaatioina Euroopan sosiaalirahastoa koskevan asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Yleiskattavan tuen käyttö on osa ohjelma-asiakirjaa, jonka hyväksyy komissio. Ehdotuksen mukaan organisaatioiden käytöstä sovitaan tarkemmin ohjelmatäydennyksessä ja organisaatioiden valinnasta ja toimintaa ohjaavista periaatteista päätetään seurantakomiteassa. Ohjelma-asiakirjan täydennysosasta päättää seurantakomitea, ja täydennys lähetetään komissiolle ainoastaan tiedoksi.

Myös muissa rakennerahasto-ohjelmissa kuin tavoite 3-ohjelmassa on mahdollista antaa osa rakennerahastotuesta yleiskattavana tukena jonkin välittäjäorganisaation hallinnoitavaksi.

Rakennerahastovarojen jakaminen välittäjäorganisaatioille, mahdollisten ohjeiden, määräysten ja ehtojen antaminen sekä muun muassa valvonta- ja tarkastustoiminta määräytyisivät muista lain säännöksistä ilmenevällä tavalla.

Koska hallintoviranomainen vastaa koko ohjelman hallinnon ja täytäntönnäpönnän tehokkuudesta ja moitteettomuudesta, olisi tarpeen, että maksuviranomainen antaisi hallintoviranomaiselle viipymättä tiedon edellä tarkoitetuista varojen osoittamista koskevista päätöksistä.

Ehdotetun 5 momentin mukaan varainkäytön joustavuuden varmistamiseksi rakennerahastovaroja käyttävät ministeriöt voisivat jättää osan rakennerahastovaroista ja vastaavasta valtion rahoitusosuudesta ns. ohjelmareserviin. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että maksuviranomainen osoittaisi rakennerahastovaroja käyttäville ministeriöille niiden hallinnonalojen käyttöön tarkoitetut rakennerahastovarot heti vuoden alussa. Ministeriöt jakaisivat valtaosan rakennerahastovaroista ja vastaavasta valtion rahoitusosuudesta heti vuoden alussa alueille. Ohjelmareservin ja kopäätökset tehtäisiin myöhemmin. Ohjelmareservistä säädettäisiin tarkemmin asetukseksi.

13 §. *Maksuviranomaisen antamat rakennerahastovaroja koskevat ehdot, ohjeet ja määräykset.*

Euroopan yhteisöjen komissio maksaa rakennerahaston varat jäsenvaltion nimeämälle maksuviranomaiselle. Varat budjetoidaan valtion talousarviossa maksuviranomaisena toimivan ministeriön hallinnonalan pääluokkaan. Ministeriö huolehtii pääluokkaansa budjetoitujen määrärahojen asianmukaisesta käytöstä. Jos todetaan, ettei jäsenvaltio ole täyttänyt sille rakennerahastovaroja koskevissa Euroopan yhteisön säädöksissä asetettuja velvollisuuksia tai että se on suorastaan toiminut näiden velvollisuuksien vastaisesti, seurauksena voi olla komission rakennerahastosta suorittaman tuen maksun lykkääminen, tuen vähentäminen tai komission jäsenvaltiolle jo maksumien varojen takaisinperiminen yhteisölle. Edellä olevan perusteella maksuviranomaisena toimivalla ministeriöllä tulisi olla käytettävissään riittävät keinot, jotta se voi tehokkaasti huolehtia, että jäsenvaltiolle Euroopan yhteisön oikeudessa asetetut rakennerahaston varojen käyttöön liittyvät vaatimukset tulevat täytetyiksi.

Ehdotetun pykälän 1 momentti koskisi maksuviranomaisen toiselle viranomaiselle rakennerahastovarojen osoittamista koskevassa päätöksessään antamia varojen käyttöä koskevia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä jäsenvaltiolle Euroopan yhteisön oikeudessa asetettujen vaatimusten täyttämiseksi ja kyseisten varojen asianmukaisen hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen varmistamiseksi. Säännöksessä mainittaisiin nimenomaisesti ministeriöt, joiden kautta käytännössä rakennerahastovarot kanavoitetaan eteenpäin hankkeisiin käytettäväksi. Edellä 12 §:n perusteella maksuviranomainen osoittaisi rakennerahaston varat niille ministeriöille, jotka oman hallinnon alansa pääluokkiin vastaavaksi valtion rahoitusosuudeksi budjetoituilla määrärahoillaan osallistuvat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoon. Maakuntien liitoille suunnattavat rakennerahastovarot maksuviranomainen osoittaisi siis sisäasiainministeriölle, joka jakaisi varat edelleen maakuntien liitoille. Maakuntien liitoille annettavista rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuutta koskevista ehdoista säädettäisiin 14 §:n 1 momentissa. Koska rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen voivat osallistua muutkin viranomaiset, ei ole tarkoituksenmukaista säännellä viranomaisten luetteloa

tyhjentävästi.

Maksuviranomaisella voi olla tarvetta antaa muulloinkin kuin rakennerahastovarojen osoittamista koskevassa päätöksessään asianmukaisten menettelytapojen varmistamiseksi rakennerahaston varojen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita ja yleisiä määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille. Tätä koskevaa säännöstä ehdotetaan pykälän 2 ja 3 momenttiin. Lähtökohta on, että muiden hallinnonalojen viranomaisten ohjaamisen tulee ensisijaisesti tapahtua ohjein, ja se tapahtuisi määräyksiin vasta, kun se on välttämätöntä. Lisäksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että ennen kyseisten määräysten antamista maksuviranomainen ja asianomainen ministeriö neuvottelisivat keskenään. Säännös on omiaan korostamaan viranomaisten välistä yhteistyötä ohjelman toimeenpanossa. Jos asiasta päästään yksimielisyyteen, maksuviranomainen antaa kyseisen määräyksen. Jos asiasta ei päästä yksimielisyyteen, asia ratkaistaisiin valtioneuvostossa. Asianomainen rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö huolehtii ohjeiden ja määräysten antamisesta oman hallinnonalansa toimijoille ja sisäasiainministeriö niiden antamisesta maakuntien liitoille. Maakuntien liitoille annettavista tässä tarkoitetuista ohjeista ja määräyksistä säädettäisiin 14 §:n 3 momentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ensinnäkin rakennerahastovarojen käyttöä koskevista ehdoista, joita maksuviranomainen voisi rakennerahastovarojen osoittamista koskevassa päätöksessään antaa muulle kuin viranomaiselle. Toiseksi säännöksessä säädettäisiin edellytyksistä, jolloin maksuviranomainen voisi muulloin kuin rakennerahastovarojen osoittamista koskevassa päätöksessään antaa tällaiselle taholle varojen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita. Ohjeet voisivat olla sellaisia, jotka olisivat välttämättömiä jäsenvaltiolle Euroopan yhteisön oikeudessa asetettujen vaatimusten täyttämiseksi ja kyseisten varojen asianmukaisen hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen varmistamiseksi.

Ohjeiden ja määräysten antamista koskevan toimivallan säätämisen osalta viitataan edellä 8 §:n kohdalla selostettuun.

14 §. *Maakuntien liitoille annettavat rakennerahastovaroja ja vastaavaa valtion rahoitusosuutta koskevat ehdot, ohjeet ja määräykset.*

Pykälässä säädettäisiin sisäasiainministeri-

ön toimivallasta antaa maakuntien liitoille osoittamiensa rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden käyttöä koskevia ehtoja sekä 8 ja 13 §:ssä tarkoitettuja ohjeita ja yleisiä määräyksiä.

Oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtymiä oleville maakuntien liitoille ei kuntalain 2 ja 86 §:n mukaan saa antaa uusia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia muuten kuin säätämällä siitä lailla. Kuntalaissa on toistettuna ja täsmennettynä jo hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin sisältävä periaate kuntien itsehallinnosta. Ohjeiden ja määräysten antovalta tulee lisäksi olla riittävän yksilöity. Uuden perustuslain tultua voimaan edellä selostettu edellyttäisi ohjeiden ja määräysten antamista ministeriön aseuksella.

15 §. *Vastuu rakennerahastovarojen käytöstä.*

Yleisasetuksen 38 artiklan mukaan rakennerahasto-ohjelmien varainhoidon valvonnan vastaavat ensisijaisesti jäsenvaltiot, sanottu kuitenkin rajoittamatta komission vastuuta Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion toteuttamisesta. Tätä varten jäsenvaltion on muun muassa tarkastettava, että hallinto- ja valvontajärjestelmät on otettu käyttöön ja pantu täytäntöön tavalla, jolla varmistetaan yhteisön varojen tehokas ja moitteeton käyttö, varmistettava, että tukitoimien hallinnassa noudatetaan sovellettavaa yhteisön sääntelyä ja että niiden käyttöön saatetut varat käytetään moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti, ehkäistävä, tutkittava ja oikaistava väärinkäytökset ja ilmoitettava niistä voimassa olevan sääntelyn mukaisesti komissiolle sekä tiedotettava komissiolle hallinnollisten ja oikeudellisten toimenpiteiden edistymisestä sekä perittävä takaisin varat, jotka on menetetty todetun väärinkäytöksen vuoksi, ja perittävä tarvittaessa viivästyskorkeaa.

Sääntöjenvastaisuus on määritelty väärinkäytösasetuksen 1 artiklassa. Sääntöjenvastaisuus voi ilmetä niin yksittäisessä hankkeessa kuin järjestelmätasolla. Puutteellisuuksilla ja riskeillä tarkoitetaan esimerkiksi järjestelmässä, kuten noudatettavissa menettelyissä, päätösten ehdoissa tai ohjeistuksissa taikka tietojärjestelmissä todettuja heikkouksia.

Lähtökohtana on, että virheellisuuden ensisijainen korjausvelvollisuus on varoja käyttäneellä ja sitä edelleen jakaneella viranomaisella. Rakennerahastovaroja käyttävät minis-

teriöt ilmoittaisivat maksuviranomaiselle toimenpiteistä, joihin virheellisuuden johdosta on ryhdytty. Maakuntien liitot ilmoittaisivat tässä tarkoitetuista toimenpiteistä sisäasiainministeriölle.

Pykälässä annettaisiin maksuviranomaiselle oikeus tarvittaessa määrätä virheellisen asiantilan oikaisemisesta. Maksuviranomaisen velvoitteet olisivat toissijainen keino. Maksuviranomainen voisi asettaa rakennerahastovaroja käyttävälle ministeriölle tarvittaessa oikaisemiselle määräajan. Maakuntien liittoja koskevilta osin tässä tarkoitettu toimivalta olisi sisäasiainministeriöllä.

Pykälän 2 momentin säännös tulisi sovellettavaksi niissä tilanteissa, joissa asianomainen viranomainen ei ole ryhtynyt virheellisuuden laatu ja laajuus huomioon ottaen tarvittaviin toimenpiteisiin. Arvioitaessa, onko tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytty, kiinnitetään huomiota paitsi itse keinoon, myös siihen, missä ajassa siihen olisi tullut virheellisuuden laatu ja laajuus huomioon ottaen ryhtyä. Yksittäisen hankkeen kyseen ollen maksuviranomainen ei voisi kuitenkaan antaa korjaavia toimenpiteitä edellyttävää velvoitetta toisen ministeriön hallinnonalalla myönnetyn rahoituksen saajalle eikä sisäasiainministeriö maakunnan liiton myöntämän rahoituksen saajalle, vaan maksuviranomaisen/sisäasiainministeriö voisi kehottaa kyseistä viranomaista ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin virheellisen asiantilan oikaisemiseksi. Säännöksessä on pyritty ottamaan huomioon myös ne tilanteet, joissa varoja käyttäneen hallinnonalan ministeriöllä ei välttämättä ole itsenäistä oikeutta korjata puutetta. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun kyse on lainsäädännössä olevasta epäkohdasta. Tällöin ministeriötä voi ainoastaan velvoittaa ryhtymään toimenpiteisiin, jotta kansallinen säädös saadaan korjatuksi.

Koska hallintoviranomainen vastaa ohjelman hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta, tulisi maksuviranomaisen antaa sille viipymättä tieto toimenpiteistä, joihin virheellisuuden johdosta on ryhdytty.

4 luku. Rakennerahasto-ohjelmien valmistelu ja toimeenpano

16 §. Rakennerahasto-ohjelmien valmistelu.

Yleisasetuksen 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle tavoit-

teita 1, 2 ja 3 koskeva suunnitelma. Jäsenvaltioiden nimeämät kansallista, alueellista tai muuta tasoa edustavat toimivaltaiset viranomaiset laativat suunnitelman. Tapauksissa, joissa tukitoimien on oltava yhtenäisen asiakirjan muodossa, kyseistä suunnitelmaa pidetään ehdotuksena yhtenäiseksi ohjelma-asiakirjaksi.

Rakennerahasto-ohjelmien kansallisessa valmistelussa olisi tarkoitus jatkaa nykyistä käytäntöä. Alueellisten ohjelmien valmistelu on perustunut aluekehityslakiin, jonka 3 §:n mukaan aluekehittämisviranomainen eli maakunnan liitto muun muassa huolehtii aluekehittämisohjelmien valmistelusta. Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelmat ja ohjelmat valmistellaan yhteistyössä valtion ja kuntien viranomaisten sekä alueella toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa. Lain 4 §:n mukaan valtioneuvoston päättämien tavoiteohjelmien sisältö määritellään aluekehitysviranomaisen johdolla sen toimialueella ohjelmakaudeksi valmisteltavissa aluekehittämisohjelmissa. Aluekehittämisohjelmat hyväksyy maakunnan liitto. Nyt ehdotettavalla viittauksella aluekehityslakiin säädöstettäisiin alueellisten ohjelmien ja ohjelmien täydennysosien valmistelussa jo sovellettu käytäntö. Säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa horisontaalisten ohjelmien valmistelukäytäntöä.

Euroopan yhteisöjen komissiolle toimitettavat ohjelmaehdotukset käsiteltäisiin nykykäytännön mukaisesti EU-asiain komitean alaisissa asianomaisissa jaostoissa ja muissa valtioneuvoston piiriin kuuluvissa asianomaisissa valiokunnissa ja ministerityöryhmissä. Ohjelmaehdotusten antamisesta komissiolle päättää valtioneuvoston yleisistunto valtioneuvoston ohjesäännön 5 §:n 4a-kohdan perusteella. Mainitun säännöksen mukaan yleisistunnossa käsitellään ja ratkaistaan esitykset Euroopan yhteisön Suomea koskeviksi alue- ja rakennepoliittisiksi ohjelmiksi.

Yhtenäiset ohjelma-asiakirjat hyväksyy yleisasetuksen 15 artiklan 5 kohdan mukaan Euroopan yhteisöjen komissio ja päätös hyväksymisestä osoitetaan jäsenvaltiolle. Kunkin ohjelma-asiakirjaan laaditaan ohjelma-asiakirjan täydennys. Ohjelma-asiakirjan täydennyksellä tarkoitetaan ohjelman strategian ja toimintalinjojen toteuttamista käsittelevää asiakirjaa, joka sisältää yksityiskohdat toimenpidekokonaisuustasolla. Yleisasetuksen 15 artiklan 6 kohdan mukaan ohjelma-asiakirjan täydennyksen vahvistaa jäsenval-

tio/hallintoviranomainen seurantakomitean suostumuksella. Ohjelma-asiakirjan täydennys on toimitettava komissiolle tiedoksi.

17 §. *Maakunnan yhteistyöryhmä.*

Rakennerahasto-ohjelmissa on ollut käytäntönä, että alueilla toimii rakennerahasto-ohjelman rahoittajina toimivista viranomaisista ja muista ohjelman toimeenpanoon osallistuvista toimijoista koottu ryhmä, joka yhteensovittaa ohjelmien toimeenpanoa alueella. Myös kaudelle 2000—2006 on alueille tarkoitus perustaa tällaiset ryhmät.

Ryhmiä kutsuttaisiin maakunnan yhteistyöryhmiiksi, jollainen ryhmä on toiminut jokaisessa maakunnassa jo kaudella 1995—1999 tavoitteiden 6, 2 ja 5b ohjelmissa. Ottaen huomioon 21 §:ssä säädettäväksi ehdotettavat maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät on perusteltua, että maakunnan yhteistyöryhmästä säädetään laissa.

Maakunnan yhteistyöryhmän asettaisi maakunnan liiton hallitus. Kysymyksessä ei ole maakunnan liiton laajaa yhteiskuntapoliittista harkintavaltaa käyttävä toimielin, vaan yhteistyöelin, jossa maakunnan edustajat yhtenä osapuolena ovat sopimassa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon yhteensovittamisesta. Tämän vuoksi on asianmukaista, että maakuntaa edustavat jäsenet nimeää maakunnan liiton hallitus, joka muutoinkin nimeää maakunnan liiton edustajat eri yhteisöihin. Hallituksen kokoonpano vastaa suhteellisuusperiaatteen mukaisesti maakunnan liiton jäsenkunnissa olevien eri puolueiden ja muiden ryhmien ääniosuutta, joten hallitusta voidaan myös pitää tältä kannalta riittävän hyvin kansanvaltaisuutta edustavana.

Ohjelmakausi on säädetty vuosiksi 2000—2006, mutta viranomaiset voivat suorittaa tekemiinsä rahoituksen myöntämispäätöksiin perustuvia maksatuksia vuoden 2008 loppuun. Ohjelmien toimeenpano jatkuu siis käytännössä varsinaisen ohjelmakauden päättymisen jälkeenkin. Rakennerahasto-ohjelman loppukertomus on yleisasetuksen 37 artiklan mukaan toimitettava komissiolle viimeistään kuuden kuukauden kuluessa menojen tukikelpoisuuden päättymispäivästä, joka käytännössä on sama päivä, johon saakka viranomaiset voivat suorittaa maksatuksia hankkeisiin eli 31 päivä joulukuuta 2008. Komissio antaa vastauksensa loppukertomuksesta viiden kuukauden kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut kertomuksen. Jäljempänä 24 §:ssä ehdotetaan, että seuranta-

komitea asetettaisiin siihen saakka, kunnes komissio on hyväksynyt rakennerahasto-ohjelman täytäntöönpanon loppukertomuksen. Ottaen huomioon maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät on tarkoituksenmukaista, että yhteistyöryhmän toimikausi on vastaava kuin seurantakomitean toimikausi. Näin ollen ehdotetaan, että yhteistyöryhmä asetettaisiin siihen saakka, kunnes Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt yleisasetuksen 37 artiklassa tarkoitetun lopullisen täytäntöönpanokertomuksen. Toimikautta voitaisiin jatkaa, jos yhteistyöryhmän tehtävien hoitaminen sitä vaatisi. Kuitenkin 3 momentin 1-kohdassa mainittujen tahojen edustajat valittaisiin maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien osalta valtuuston toimikaudeksi ja saamelaiskäräjien osalta saamelaiskäräjien toimikaudeksi. Edustajia ja varaedustajia voitaisiin vaihtaa asianomaisen tahon ehdotuksesta.

Maakunnan yhteistyöryhmään pyritään saamaan edustetuiksi juuri ne tahot, jotka eri alueilla rahoittavat ja toteuttavat hankkeita. Eri rahoittaja- ja toteuttajatahojen tasapuolinen edustus lisää eri osapuolten sitoutumista kehittämistyöhön ja sitä kautta hankkeiden toteutusvarmuutta. Tämän takia yhteistyöryhmän kokoonpano olisi sovittava siten, että siinä ovat tasapuolisesti osapuolina maakunnan liitto ja sen jäsenkunnat, valtion viranomaiset ja muut valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot sekä alueen kehittämisen kannalta tärkeimmät työmarkkina- ja elinkeinöjärjestöt.

Yleisasetuksen 8 artiklan mukaan yhteisön toiminta täydentää vastaavia kansallisia toimenpiteitä tai myötävaikuttaa niihin. Ne suunnitellaan tiiviissä yhteistyössä, jäljempänä kumppanuus, jossa ovat mukana komissio, jäsenvaltio sekä jäsenvaltion kansallisen sääntelynsä ja vallitsevan käytäntönsä mukaan nimeämät viranomaiset ja elimet, joita ovat erityisesti alue- ja paikallisviranomaiset sekä muut toimivaltaiset julkiset viranomaiset, talouselämän osapuolet ja työmarkkinaosapuolet sekä muut tässä yhteydessä toimivaltaiset elimet. Nimeämällä kansallisella, alueellisella, paikallisella tai muulla tasolla edustavimmat kumppanit jäsenvaltio luo kansallisten sääntöjen ja käytäntöjen mukaisesti kaikkien keskeisten elinten muodostaman laajan ja tehokkaan kokonaisuuden, ottaen huomioon tarpeen edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa ja kestäväää kehitystä integroimalla ympäristönsuojelua ja

ympäristön parantamista koskevat vaatimukset. Kumppanuus kattaa tukitoimien valmistelun, rahoituksen, seurannan ja arvioinnin. Jäsenvaltioiden on varmistettava kaikkien asianomaisten kumppanien osallistuminen ohjelmatyön eri vaiheissa. Yleisasetuksen 8 artiklan perusteella maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanossa tulee ottaa huomioon mainitun artiklan mukaisesti tarve edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa ja kestävää kehitystä ottamalla mukaan näitä teemoja käsitteleviä tahoja.

Tehokkaan toiminnan takaamiseksi yhteistyöryhmä ei saisi olla liian suuri. Tarkoitus olisi, että kukin kolmesta osapuolesta koostuisi enintään kahdeksasta tahosta (8+8+8=24). Tahot määrittäisivät alueen luonteen mukaisesti. Jos yhteistyöryhmän kokoonpano olisi pienempi, osapuolten valtasuhteet eivät muuttuisi.

Maakunnan liitto valitsisi kuntasektorin edustajaehdokkaat sekä ehdokkaat heidän varaedustajikseen. Kansanvaltaisuuden lisäämiseksi tarkoitus olisi, että maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien edustajat olisivat luottamushenkilöitä. Edustajaksi voitaisiin kuitenkin valita myös kunnan, maakunnan liiton tai muun kuntayhtymän palveluksessa oleva henkilö, ammattikorkeakoulun edustaja tai ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjän edustaja. Lapin maakunnan yhteistyöryhmässä olisi lisäksi saamelaiskäräjien edustus.

Pykälän 3 momentin 2 kohdassa mainittuosa osapuolella olisivat edustettuina ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset, kuten esimerkiksi TE-keskukset ja niiden yritys-, työvoima- ja maaseutuosastot, ympäristökeskukset, tiepiirit ja lääninhallitukset, sekä muut valtion hallintoon kuuluvat organisaatiot, joita voisivat olla esimerkiksi alueella toimiva yliopisto tai korkeakoulu.

Mainitun momentin 3-kohdan osapuoli koostuisi alueen kehittämisen kannalta tärkeimpiä työmarkkina- ja elinkeinoelämän järjestöjä, kuten esimerkiksi SAK:ta, STTK:ta, AKAVA:aa, Teollisuutta ja työnantajia, Palvelutyönantajia, Suomen Yrittäjiä, Keskuskauppakamaria ja MTK:ta edustavista tahoista. Mahdollisuuksien mukaan näiden edustajien tulisi edustaa yksityistä sektoria.

Kukin taho tekisi ehdotuksen edustajikseen ja heidän henkilökohtaisiksi varaedustajikseen. Jotta yhteistyöryhmä voitaisiin asettaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu lain (609/1986, jäljempänä tasa-arvolaki) mukaisesti, eri osapuolten tahoja on syy-

tä pyytää ehdottamaan sekä varsinaisiksi edustajiksi että varaedustajiksi mies- ja naisehdokkaat. Ottaen huomioon, että maakunnan yhteistyöryhmän asettaisi maakunnan liiton hallitus, yhteistyöryhmä olisi ajallisesti varsin vakaa ja sillä olisi laajat tehtävät, tasa-arvolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiintiöperiaatetta sovellettaisiin yhteistyöryhmään. Tasa-arvolain 4 §:n 2 momentti velvoittaa kuntien ja valtion viranomaisia ottamaan kiintiöperiaate huomioon jo ehdokkaita asettaessaan. Mainittu säännös koskee vain valtion ja kuntien viranomaisia, joten kiintiöperiaatteen noudattamisvelvoite ei koskisi ehdotetun pykälän 3 momentin 3-kohdassa tarkoitettuja tahoja. Mainittu tasa-arvolain velvoite sitoisi kuitenkin maakunnan liiton hallitusta siten, että sen tulisi ehdokkaita pyytäessään pyytää myös näitä tahoja nimeämään sekä mies- että naisehdokkaat edustajiksi ja varaedustajiksi.

Maakunnan yhteistyöryhmällä olisi puheenjohtaja (edellä mainitun maksimikoon mukaan 25. yhteistyöryhmän jäsen). Maakuntahallitus nimeäisi puheenjohtajan keskusteltuaan eri osapuolten kanssa. Suositeltavaa olisi, että puheenjohtajana toimisi luottamushenkilö. Jokainen kolmesta osapuolesta valitsisi lisäksi keskuudestaan ehdokkaan varapuheenjohtajaksi. Varapuheenjohtajien tulisi olla yhteistyöryhmän jäseniä. Yhteistyöryhmällä olisi siten puheenjohtaja ja kolme varapuheenjohtajaa.

Maakunnan liiton hallituksen tekemästä asettamis päätöksestä voitaisiin valittaa laillisuusperustein kuntalain mukaisesti hallinto-oikeuteen.

Maakunnan yhteistyöryhmällä saattaa olla tarpeen kuulla ennen asian ratkaisua asian käsittelemisen ja osapuolten kuulemisen kannalta tarpeellinen määrä asiantuntijoita. Tämän vuoksi pykälän 6 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan yhteistyöryhmä voisi kutsua yhteistyöryhmään pysyviä asiantuntijoita. Näitä voisivat olla esimerkiksi tasa-arvo- ja ympäristöjärjestöjen, yliopistojen, korkeakoulujen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien, Finnvera Oyj:n ja muiden alueen kehittämisen kannalta tärkeiden organisaatioiden edustajat. Lisäksi yhteistyöryhmä voisi kutsua kunnallisen kokouskäytännön mukaisesti asiantuntijoita yksittäisen asian käsittelyyn. Asiantuntijat eivät ottaisi osaa päätöksentekoon.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityö-

ryhmä käsitteli kokouksessaan 16.9.1999 EMOTR-T-osarahoitteen alueellisen maaseutusuunnitelman, ESR-osarahoitteen tavoite 3 -ohjelman ja tavoite 2-ohjelman yhteensovittamista. Ministerityöryhmä päätti, että maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät määritellään niin, että EAKR:n, EMOTR:n ja ESR:n sekä kansallisten vastinrahojen yhteensovittaminen tapahtuu maakunnan yhteistyöasiakirjaa laadittaessa ja tarkistettaessa kytkettynä vuosittaiseen valtion tulo- ja menoarvioprosessiin. Tässä yhteydessä maakunnan yhteistyöryhmässä raportoidaan myös maaseutusuunnitelman EMOTR-T-rahoituksesta ja tavoite 3 -ohjelman ESR-rahoituksesta sekä varmistetaan eri toimenpiteiden yhteensovitus ja eri rahastojen osallistuminen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen. Ministerityöryhmän edellä mainitussa kokouksessaan hyväksymän muistion mukaan näiden asioiden yhteensovittamiseksi tulee asettaa yhteistyöryhmän yhteyteen jaostot.

Työministeriön johdolla laaditaan tavoite 3 -ohjelma yhteistyössä eri hallinnonalojen ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Ohjelma kattaa tavoite 1 -alueen ulkopuoliset alueet. Ohjelman laadinnassa on rakennerrahastoja koskevien asetusten lisäksi otettu huomioon Euroopan työllisyysstrategia ja kansallinen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelma (NAP). Näiden pohjalta on laadittu viitekehys, joka ohjaa sosiaalirahastotoimenpiteitä kaikissa ESR-osarahoitteisissa ohjelmissa.

Tavoite 3 -ohjelmassa korostetaan perinteiset sektorirajat ylittävien toimintamallien kehittämistä ja eri tahojen osaamisen hyödyntämistä. Ohjelman toteuttamisessa painotetaan viranomaisten toimintatapojen yhtenäistämistä, eri toimijoiden yhteistyötä ja kumppanuutta sekä uusien toimijoiden saamista mukaan projektien toteutukseen. Näiden periaatteiden mukaisesti tulee yhteensovittaa tavoite 3 -ohjelman, tavoite 2 -ohjelman ja maaseutusuunnitelman toteutus alueetasolla. Yhteensovittamista, ohjelman toteuttamista ja seurantaa varten olisi tarkoituksenmukaista asettaa maakunnan yhteistyöryhmän yhteyteen asiaa käsittelevä jaosto, jossa tulisi olla edustettuina viranomais- ja kuntatahon lisäksi työmarkkinajärjestöt ja muut tavoite 3 -ohjelman toteuttamisen kannalta merkittävät tahot. Jaoston puheenjohtajana toimisi TE-keskuksen työvoimaosaston osastopäällikkö. Jaoston tehtävät ja kokoonpano määriteltäisiin tarkemmin maakunnan

yhteistyöryhmän työjärjestyksessä.

Hallitus on antanut 14 päivänä lokakuuta 1999 esityksen laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamiseksi. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa säännellään kansallisesti EMOTR-osarahoitusta sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan budjetoitua kansallista vastinrahoitusta. Lakiehdotukset mahdollistavat eri rahastojen toimenpiteiden yhteensovittamisen alueetasolla maakunnan yhteistyöryhmän kautta. EMOTR-T ei ole rakennerrahasto, joten lakia rakennerrahastojen kansallisesta hallinnoinnista sovellettaisiin EMOTR-T osarahoitteisiin toimenpiteisiin vain siltä osin kuin siitä on erikseen mainittu maakunnan yhteistyöryhmän tehtävien yhteydessä.

Ohjelmien valmistelussa maakunnan liitot ja TE-keskukset ovat korostaneet maaseutusuunnitelman laatimisen ja toteuttamisen kytkemistä maakunnan yhteistyöryhmän työhön alueen yhteisten maaseudun kehittämislinjausten muodostamiseksi. Toimenpiteiden yhteensovittamiseksi ja rahoituksen koordinoimiseksi maaseudun kehittämisen näkökulmasta olisi tarkoituksenmukaista asettaa maakunnan yhteistyöryhmälle maaseutujaosto, joka seuraa EMOTR-rahoituksen käyttöä ja ohjelmien toteutumista tältä osin. Maakunnan yhteistyöryhmä asettaisi jaoston TE-keskuksen maaseutuosaston esityksestä. Jaoston puheenjohtajana olisi TE-keskuksen maaseutuosaston osastopäällikkö. Jaoston tehtävät määriteltäisiin tarkemmin maaseutuelinkeinojen rahoituslain perusteella annettavassa valtioneuvoston päätöksessä ja maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksessä.

Yhteistyöryhmä voisi tarvittaessa asettaa myös muita jaostoja.

18 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenen asema.*

Maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltävät asiat huomioon ottaen on tarpeen, että yhteistyöryhmän jäsenet toimivat tehtävänsä hoitaessaan virkavastuulla. Vaikka ehdotetun 17 §:n 2 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmän asettaisi maakunnan liiton hallitus, ei yhteistyöryhmään kaikilta osin soveltu kuntalain kunnan toimielimiä koskevat säännökset. Yhteistyöryhmän jäseniin kunnallista luottamushenkilöä koskevia säännöksiä sovellettaisiin soveltuvin osin. Näin ollen nimenomainen säännös yhteistyöryhmän jäsenten virkavastuusta on selkeyden vuoksi tarpeen. Tätä koskevaa säännöstä ehdotetaan pykälän 1 momenttiin. Yhteistyö-

ryhmän jäseniä koskisi siten tässä tehtävässä toimiessaan rikosoikeudellinen ja vahingonkorvausoikeudellinen virkavastuu.

Ehdotetun 18 §:n mukaan yhteistyöryhmän jäsenistä olisi (muutoin) soveltuvin osin voimassa mitä kuntalaissa säädetään luottamushenkilöistä. Tällä viitataan lähinnä kuntalain 5 lukuun "Luottamushenkilöt". Luvun säännöksistä eräät soveltuisivat kaikkiin yhteistyöryhmän jäseniin, eräät pelkästään maakunnan liittoa ja sen jäsenkuntia edustaviin yhteistyöryhmän jäseniin.

Kuntalain 32 § (Kunnan luottamushenkilö) sisältää ensinnäkin luottamushenkilön määritelmän. Tätä ei sovellettaisi. Yhteistyöryhmän jäsenistä säädettäisiin tässä laissa erikseen, että heihin luottamushenkilöä koskevia säännöksiä sovellettaisiin "soveltuvin osin". Pykälän 2 momentti (Luottamushenkilön velvollisuus "edistää kunnan ja sen asukkaiden parasta ja toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla") soveltunee lähinnä maakunnan liittoa ja sen jäsenkuntia edustaviin yhteistyöryhmän jäseniin. Velvollisuus esittää selvitystä vaalikelpoisuuden arviointiin ym. vaikuttavista seikoista soveltunee periaatteessa kaikkiin jäseniin.

Kuntalain 33 § (Yleinen vaalikelpoisuus) soveltuisi muuten kaikkiin jäseniin, mutta nyt ehdotettavan lain 17 §:n 3 momentin 2 ja 3 -kohdassa tarkoitettujen osapuolten edustajien osalta ei voitaisi edellyttää kotipaikkaa maakunnan alueella.

Kuntalain 34—36 § koskevat vaalikelpoisuutta peruskunnan toimielimiin. Koska vaalikelpoisuudesta kuntayhtymän toimielimiin on säädetty erikseen, säännöksiä ei sovellettaisi.

Kuntalain 37 § (Vaalikelpoisuuden menettäminen) soveltuisi periaatteessa kaikkiin yhteistyöryhmän jäseniin. Koska nyt ehdotettavan lain 17 §:n 3 momentin 2 ja 3 -kohdassa tarkoitettujen osapuolten edustajien vaalikelpoisuusedellytykset ovat väljät, säännös tulisi harvoin sovellettavaksi.

Kuntalain 38 §:ssä (Kieltäytyminen ja ero) säädetty kieltäytymisperusteet, 60 vuoden ikä ja toimiminen riittävän kauan luottamustehtävässä soveltuisivat kaikkiin jäseniin. Sama koskisi oikeutta kieltäytyä pätevästä syystä.

Kuntalain 39 §:n (Luottamustoimen hoitaminen) mukainen velvollisuus hoitaa luottamustointa toimen päättymisen jälkeenkin, kunnes uusi toimielin on valittu, soveltunee

myös yhteistyöryhmään.

Kuntalain 40 § (Virheellinen menettely luottamustoimessa) edellyttää, että maakunnan hallitus vaatii selityksen mahdollisten virkarikosepäilyjen tai -velvollisuuksien laiminlyönnin johdosta sekä tekee viipymättä virkarikoksesta rikosilmoituksen. Pykälän 2 momentin mukaan valtuusto voi tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamushenkilön toimestaan. Ennen valtuuston kokousta voi pidättämisestä väliaikaisesti päättää valtuuston puheenjohtaja. Asian vieminen valtion tai sosiaalipartnereiden edustajien osalta valtuustoon voisi olla ongelmallista, mutta säännös sinänsä soveltunee. Nyt ehdotettavan lain 17 §:n 3 momentin 2 ja 3 -kohdassa tarkoitettujen osapuolten edustajien osalta asia voisi hoitaa esimerkiksi sillä tavoin, että edustajia vaihdettaisiin ennen kuin maakunnan liiton valtuuston on syytä ryhtyä toimenpiteisiin.

Kuntalain 41 §:n (Rikollinen menettely luottamustoimen ulkopuolella) mukaan valtuusto voi oikeudenkäynnin ajaksi pidättää yhteistyöryhmän jäsenen hänen toimestaan. Valtuusto voi myöskin erottaa yhteistyöryhmän jäsenen hänen luottamustoimestaan. Maakunnan ja jäsenkunnan edustajiin säännös soveltuisi sellaisenaan. Ks. myös edellä 40 §:n soveltamisesta sanottu.

Kuntalain 42 §:ää (Palkkiot ja korvaukset) sovelletaan siten kuin rahastolaissa erikseen säädetään. Sinänsä palkkioperusteet, jotka vahvistetaan palkkiosäännössä, soveltuisivat myöskin maakunnan yhteistyöryhmän jäseniin.

Kuntalain 82 §:n säännöstä vaalikelpoisuudesta kuntayhtymän toimielimiin sovelletaan maakunnan liiton ja jäsenkunnan edustajiin. Kuitenkin nyt ehdotettavan 1 momentin mukaan maakunnan liittoon pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö voitaisiin valita yhteistyöryhmän jäseneksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että 17 §:n 3 momentin 1 ja 3-kohdissa tarkoitettujen osapuolten edustajille maksettavista palkkioista, ansionmenetyskorvauksista, matkakustannuksista ja muista tehtävän hoitamisesta aiheutuneista kustannuksista olisi voimassa, mitä kuntalaissa säädetään luottamushenkilöistä. Valtionhallintoon kuuluvien tahojen edustajille maksettavista palkkioista ja korvauksista vastaisi se, jota jäsen edustaa.

19 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö.*

Maakunnan yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä varten yhteistyöryhmällä olisi sihteeristö. Maakunnan yhteistyöryhmä kutsuisi sihteerikseen yhteistyöryhmässä edustettuina olevien viranomaisen palveluksessa olevia henkilöitä. Sihteeristön tulisi koostua tasapuolisesti ohjelmaa rahoittavien maakunnan liiton ja valtion viranomaisten edustajista. Pääsihteerinä toimisi maakunnan liiton nimeämä henkilö. Yhteistyöryhmässä käsiteltävät asiat huomioon ottaen on tarpeen, että sihteerit toimisivat tehtävänsä hoitaessaan virkavastuulla. Vaikka sihteeristöön olisi tarkoitus nimetä vain mainittujen viranomaisten edustajia, jotka jo tuonkin palvelussuhteensa perusteella hoitavat tehtäviään virkavastuulla, on nimenomainen säännös asiasta selkeyden vuoksi tarpeen.

20 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteo ja hallintomenettely.*

Pykälässä ehdotetaan perussäännöstä menettelystä, jonka mukaisesti maakunnan yhteistyöryhmä ratkaisisi käsiteltävänä olevat asiat. Ehdotetun 20 §:n mukaan päätöksenteosta ja hallintomenettelystä yhteistyöryhmässä olisi soveltuvin osin voimassa mitä kuntalain 50 ja 53—62 §:ssä säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Kuntalain 50 §:ssä säädetään hallintosäännöstä. Koska hallintosäännössä määrättävistä asioista määrätään yhteistyöryhmän osalta työjärjestyksestä, hallintosääntöä sovellettaen joiltain osin täydentävänä. Työjärjestyksessä voidaan joka tapauksessa poiketa hallintosäännöstä.

Kuntalain 51 §:n (Asian ottaminen ylempien toimielimen käsiteltäväksi) soveltaminen suljettaisiin pois. Samoin 52 § (Esteellisyys) ehdotetaan suljettavaksi pois, koska yhteistyöryhmän jäsenen esteellisyydestä säädetäisiin erikseen viittaamalla hallintomenettelylain 10 § ja 11 §:ssä säädettyihin esteellisyyssperusteisiin.

Kuntalain 57 §:n (Kokousten julkisuus) 2 momenttia, jonka mukaan muut kuin valtuuston kokoukset ovat julkisia vain, jos toimitellaan päätää, sovellettaisiin myös yhteistyöryhmään.

Kuntalain 58 §:n (Päätösvaltaisuus) mukaan yhteistyöryhmä olisi päätösvaltainen kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

Kuntalain 59 §:ää (Äänestys) sovellettaisiin siltä osin kuin nyt ehdotettavassa laissa ei säädetäisi siitä erikseen. Nyt ehdotettavan lain 20 §:n 4 momentti, jonka mukaan maa-

kunnan yhteistyöryhmän on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen, olisi kattava poikkeus 59 §:stä.

Kuntalain 60 § (Vaali) soveltuu siltä osin kuin yhteistyöryhmässä tulee vaaleja suoritettavaksi.

Kuntalain 61 §:ssä (Eriävä mielipide) säädetään oikeudesta jättää eriävä mielipide pöytäkirjaan. Säännös soveltuu yhteistyöryhmään.

Kuntalain 62 § (Pöytäkirja) sisältää pöytäkirjanpitovelvollisuuden. Säännös soveltuu yhteistyöryhmään.

Kuntalain 63 § (Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä) ja 64 §:n (Kunnan ilmoitukset) ehdotetaan suljettavaksi pois. Tiedottamiseen sovellettaisiin hallintomenettelylaissa säädettyjä tiedottamista koskevia säännöksiä.

Yhteistyöryhmä ei tekisi valituskelpoisia päätöksiä. Hankekäsittelyssä annettavan yhteistyöryhmän kannanoton osalta ehdotetaan selvyuden vuoksi nimenomaista säännöstä valituskiellosta.

Tarkemmat määräykset maakunnan yhteistyöryhmässä noudatettavasta menettelystä annettaisiin yhteistyöryhmän työjärjestyksessä, jonka hyväksyisi yhteistyöryhmä. Työjärjestyksen sovellettaisiin soveltuvin osin, mitä kuntalaissa säädetään johtosäännöstä. Tarkoitus on, että Suomen Kuntaliitto ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon osallistuvat ministeriöt valmistelisivat yhteistyössä mallityöjärjestyksen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että yhteistyöryhmän jäseniin sovellettaisiin heidän toimiessaan yhteistyöryhmän jäsenen asemassa hallintomenettelylain 10 ja 11 §:ssä säädettyjä esteellisyyssperusteita.

Yhteistyöryhmä pyrki päätöksenteossaan yksimielisyyteen eli konsensuspäätöksiin. Tällä tarkoitettaisiin, että päätös katsottaisiin yksimieliseksi, jos kukaan ei sitä vastustaisi. Asia ratkaistaisiin viimeistään seuraavassa kokouksessa. Jos päätöstä ei voitaisi tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulisi mielipide, jota kaksi kolmannelta on kannattanut.

Jäljempänä 21 §:n 1 momentin 5-kohdassa tarkoitetuissa asioissa yhteistyöryhmä antaisi kaikista sen käsitteilyyn tuoduista hankkeista lausunnon. Näissäkin asioissa yhteistyöryhmän tulee pyrkiä yksimielisyyteen. Jos ei olisi mahdollista, päätöksentekoon vaadittaisiin kahden kolmanneksen enemmistö. Rahoittajataho ei voisi myöntää hankkeeseen rakennerahastovaroja, jos yhteistyöryhmä ei olisi puoltanut hanketta asianomaisessa ra-

kennerahasto-ohjelmassa rahoitettavaksi. Toisaalta, vaikka yhteistyöryhmä puoltaisi hanketta, ei puolto sitoisi rahoittajatahoa, vaan tällä olisi siitä huolimatta oikeus tehdä kielteinen rahoituspäätös. Tällä oikeudella turvattaisiin se, ettei rahoittajataho tulisi sidotuksi hankkeen rahoittamiseen, jos yhteistyöryhmä äänestyksen kautta puoltaa hanketta muutettuna. Rahoittajatahon tulisi informoida muuta yhteistyöryhmää, jos se aikoo käyttää mainittua oikeuttaan. Informointi voisi tapahtua esimerkiksi siten, että rahoittajataho jättäisi yhteistyöryhmän pöytäkirjaan eriävän mielipiteen, joka olisi osa yhteistyöryhmän lausuntoa.

Yhteistyöryhmän 21 §:n 1 momentin 5-kohdan nojalla tekemää kielteistä kannanottoa, joka sitoo asian ratkaisevaa viranomaisista, voitaisiin oikeuskäytännön perusteella pitää valituskelpoisena hallintopäätöksenä. Viranomaisen ratkaisutoimintaa sitova kannanotto ei ole kuntalain taikka hallintolainkäyttölain tarkoittamalla tavalla vain päätöksen valmistelua. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että yhteistyöryhmän kannanottoa koskevista päätöksistä ei voida hakea erikseen muutosta valittamalla. Yksittäisen hankkeen rahoituspäätöstä koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin, mitä muutoksenhausta asianomaisen rahoituspäätöksen tehneen viranomaisen päätöksiin säädetään. Edellä mainitun yhteistyöryhmän kielteisen kannanoton valmistelussa tapahtuneet virheellisuudet voivat olla valituksen kohteena haettaessa muutosta rahoitusratkaisun tehneen viranomaisen päätökseen.

21 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät.*

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi yhteistyöryhmän tehtävistä. Yhteistyöryhmä yhteensovittaisi sihteeristönsä valmistelemasta esityksestä seuraavan varainhoitovuoden rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden kohdentumisen maakunnassa rakennerahasto-ohjelmaa rahoittaville valtion viranomaisille, maakunnan liitolle ja muille rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuville tahoille. Tästä laadittaisiin maakunnan yhteistyöasiakirja, jonka kaikki asianomaisen maakunnan ohjelmaa rahoittavat tahot allekirjoittaisivat. Yhteistyöasiakirja olisi luonteeltaan aiesopimuksen tyyppinen. Yhteistyöasiakirjan sisällöstä säädettäisiin asetuksella. Tarkempi sisältö voitaisiin määritellä yhteistyöryhmän työjärjestyksessä.

Yhteistyöryhmä suuntaisi maakuntaan osoitettua rakennerahastojen rahoitusta ja vastaavaa kansallista julkista rahoitusta tarkistamalla maakunnan yhteistyöasiakirjan valtioneuvoston annettua talousarvioesityksen eduskunnalle. Yhteistyöasiakirjan tarkistamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista säädettäisiin asetuksella.

Yhteistyöasiakirjan laatiminen ja tarkistaminen edellyttää, että yhteistyöryhmällä on käytettävissään oikeat ja ajantasalla olevat seurantatiedot. Rahoitusta myöntävien tahojen seurantaa ja raportointia koskevista tehtävistä säädettäisiin 22 §:ssä. Seurantajärjestelmästä ehdotetaan säädettäväksi tarvittavilta osin 36 §:ssä. Tarkemmat säännökset rakennerahasto-ohjelmien seurantajärjestelmistä annettaisiin asetuksella.

Edellä 17 §:n perustelujen yhteydessä jo mainitun hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän 16.9.1999 tekemän päätöksen mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät määritellään niin, että EAKR:n, EMOTR:n ja ESR:n sekä kansallisten vastinrahojen yhteensovittaminen tapahtuu maakunnan yhteistyöasiakirjaa laadittaessa ja tarkistettaessa kytkettynä vuosittaiseen valtion tulo- ja menoarvioprosessiin. Tässä yhteydessä maakunnan yhteistyöryhmässä raportoidaan myös maaseutus suunnitelman EMOTR-T-rahoituksesta ja tavoite 3 -ohjelman ESR-rahoituksesta sekä varmistetaan eri toimenpiteiden yhteensovitus ja eri rahastojen osallistuminen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen.

Alueellisen maaseutus suunnitelman toimenpiteet on nähtävä toisaalta täydentämässä ja monipuolistamassa horisontaalisen maaseutus suunnitelman toimia, toisaalta alueellinen maaseutus suunnitelma kytkeytyy sisällöllisesti aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston toimenpiteisiin. Esimerkiksi EAKR voi rahoittaa infrastruktuuri-, yritys- ja tietotekniikka-hankkeita myös maaseudulla. ESR rahoitusta voidaan käyttää maaseutuväestön koulutushankkeisiin sekä tavoite 1 ja tavoite 2 että tavoite 3 -ohjelmien kautta. Eri rahoitusvälineiden kautta alueelle kohdistuvat toimenpiteet on tarkoituksenmukaista koordinoida maakunnan yhteistyöryhmässä. Tämän vuoksi maakunnan yhteistyöasiakirjan laatimisen ja tarkistamisen yhteydessä esitetään tiedoksi arvio EMOTR-T:n rahoituksesta kyseisessä maakunnassa sekä raportoidaan toteutuneesta rahoituksesta yhteistyöryhmässä sovittavalla

tavalla. Vastaavasti raportoidaan tavoite 3 -ohjelman rahoituksesta ja varmistetaan eri toimenpiteiden yhteensovitus.

Yhteistyöryhmä voisi yhteistyöasiakirjassa sopia rakennerahasto-ohjelmassa olevien hankkeiden valintakriteerien alueellisesta soveltamisesta. Ohjelman toteuttamisessa sovellettavat hankkeiden valintakriteerit rakentuvat hierarkisesti. Rakennerahasto-ohjelmaan, jonka Euroopan yhteisöjen komissio päätöksellään hyväksyy, sisältyvät ohjelmassa noudatettavat hankkeiden valintakriteerit. Yleisasetuksen 35 artiklan mukaisesti seurantakomitea tutkii kuuden kuukauden kuluessa ohjelman hyväksymisestä kunkin toimenpiteen (so. toimenpidekokonaisuuden) osana rahoitettavien toimien valintaperusteet ja hyväksyy ne. Yhteistyöryhmä voisi sopia näiden valintakriteerien soveltamisesta omalla alueellaan ja ottaa näin huomioon maakunnan erityispiirteet. Valintakriteereiden tulisi olla selkeitä ja pikemminkin mahdollistavia kuin rajoittavia, mutta yhteistyöryhmä ei voi sopia soveltamisesta siten, että se olisi ristiriidassa komission ja seurantakomitean hyväksymien kriteereiden kanssa. Valintakriteereissä voitaisiin ottaa huomioon myös esimerkiksi ympäristönäkökohdat. Lisäksi kukin rahoitusta myöntävä viranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä.

Pääsääntöisesti hankkeita ei tuotaisi yhteistyöryhmän käsittelyyn, vaan rahoittajaviranomaiset päättäisivät niistä yhteistyöasiakirjassa määritellyissä puitteissa. Yhteistyöryhmä voisi kuitenkin käsitellä suuria maakunnallisia tai ylitse maakunnallisia taikka muuten aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita. Hankkeen merkittävyyttä aluekehityksen kannalta arvioitaisiin kussakin maakunnassa erikseen. Yhteistyöryhmään tuotavat hankkeet määriteltäisiin tarkemmin työjärjestyksessä. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yrityshankkeita ei kuitenkaan voisi käsitellä yhteistyöryhmässä. Hankkeet tuotaisiin rakennerahaston rahoitusosuuden ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden myöntävän tahon aloitteesta ja ne huolehtisivat hankkeen valmistelusta. Näitä tahoja olisivat rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuva ministeriö, sen hallinnonalan viranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä. Pääsääntöisesti hankkeita ei tuotaisi yhteistyöryhmän käsittelyyn, vaan rahoittajaviranomaiset päättäisivät niistä yhteistyöasiakirjassa määritellyissä puitteissa. Yhteistyöryhmä voisi kuitenkin käsitellä suuria maakunnallisia tai ylitse maakunnallisia taikka muuten aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita. Hankkeen merkittävyyttä aluekehityksen kannalta arvioitaisiin kussakin maakunnassa erikseen. Yhteistyöryhmään tuotavat hankkeet määriteltäisiin tarkemmin työjärjestyksessä. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yrityshankkeita ei kuitenkaan voisi käsitellä yhteistyöryhmässä. Hankkeet tuotaisiin rakennerahaston rahoitusosuuden ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden myöntävän tahon aloitteesta ja ne huolehtisivat hankkeen valmistelusta. Näitä tahoja olisivat rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuva ministeriö, sen hallinnonalan viranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä.

myöntää hankkeeseen rakennerahaston rahoitusosuuden. Näiden hankkeiden käsittelymenettelyä yhteistyöryhmässä on selostettu 20 §:n perusteluissa.

Rakennerahastojen yleisasetus edellyttää, että rakennerahastovaroja saavien toimien tulee olla yhteisön perustamissopimuksen määräysten ja sen nojalla annettujen säädösten sekä yhteisön politiikkojen mukaisia mm. ympäristön suojelun ja parantamisen osalta. Jäsenvaltion tehtävänä on huolehtia tarvittavista menettelyistä, joilla edellä mainitut velvoitteet voidaan täyttää. Tämän vuoksi maakunnan yhteistyöryhmän yhtenä tehtävänä on huolehtia tarvittavista menettelytavoista rahoitettavaksi esitettyjen hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten arvioimiseksi ennen rahoituspäätösten tekoa. Arviointi edellyttäisi, että ympäristöviranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä. Pääsääntöisesti hankkeita ei tuotaisi yhteistyöryhmän käsittelyyn, vaan rahoittajaviranomaiset päättäisivät niistä yhteistyöasiakirjassa määritellyissä puitteissa. Yhteistyöryhmä voisi kuitenkin käsitellä suuria maakunnallisia tai ylitse maakunnallisia taikka muuten aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita. Hankkeen merkittävyyttä aluekehityksen kannalta arvioitaisiin kussakin maakunnassa erikseen. Yhteistyöryhmään tuotavat hankkeet määriteltäisiin tarkemmin työjärjestyksessä. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yrityshankkeita ei kuitenkaan voisi käsitellä yhteistyöryhmässä. Hankkeet tuotaisiin rakennerahaston rahoitusosuuden ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden myöntävän tahon aloitteesta ja ne huolehtisivat hankkeen valmistelusta. Näitä tahoja olisivat rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuva ministeriö, sen hallinnonalan viranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä.

Yhteistyöryhmä valmistelisi ja esittäisi rakennerahasto-ohjelman eli ohjelma-asiakirjan ja sen täydennyksen muutostarpeita seurantakomitealle ja hallintoviranomaiselle. Lisäksi se raportoi niille sen mukaisesti, kuin rakennerahasto-ohjelmassa edellytetään. Tarkoitus olisi, että seurantakomitean sihteeristö kokoaisi yhteistyöryhmistä tulleet muutosehdotukset ja valmistelisi esitykset seurantakomitean kokousta varten. Näin on toimitettu jo kuluvalle kaudella.

Yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluisi tiedottaa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta. Kukin rahoittava viranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä. Pääsääntöisesti hankkeita ei tuotaisi yhteistyöryhmän käsittelyyn, vaan rahoittajaviranomaiset päättäisivät niistä yhteistyöasiakirjassa määritellyissä puitteissa. Yhteistyöryhmä voisi kuitenkin käsitellä suuria maakunnallisia tai ylitse maakunnallisia taikka muuten aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita. Hankkeen merkittävyyttä aluekehityksen kannalta arvioitaisiin kussakin maakunnassa erikseen. Yhteistyöryhmään tuotavat hankkeet määriteltäisiin tarkemmin työjärjestyksessä. Liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yrityshankkeita ei kuitenkaan voisi käsitellä yhteistyöryhmässä. Hankkeet tuotaisiin rakennerahaston rahoitusosuuden ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden myöntävän tahon aloitteesta ja ne huolehtisivat hankkeen valmistelusta. Näitä tahoja olisivat rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuva ministeriö, sen hallinnonalan viranomaisnoudattaa lainsäädäntönsä mukaisia hankkeiden valintakriteereitä.

Hallinnon ja aluekehityksen ministeriöryhmän 11 päivänä kesäkuuta 1999 hyväksymän, kauden 2000—2006 EU:n rakennerahastojen alueellisten ohjelmien hallintomallia pohtineen työryhmän (ALOHA) mietinnössä kuvatun menettelyn mukaisesti maaseudun kehittämisasetuksen 4—8 sekä 25—28 artiklassa tarkoitettujen tukitoimenpiteiden eli ns. 5a-toimenpiteiden käsittely ja hallinto kaudella 2000—2006 poikkeaa muista tavoitetta 1 koskevista toimenpiteistä. EMOTR-ohjausosastosta osarahoitettujen 5a-toimenpiteiden rahoitusosuus ei sisältyisi maakunnallisiin rahoituskehyksiin (ohjelmareservi). Toimintaan tulevan rahoituksen mitoituksen määrittäisi maa- ja metsätalousministeriö. TE-keskus laatisi ehdotuksen toimenpiteistä

ja niiden laajuudesta käsittäen tukikohteet, kappalemäärät ja investointien kokonaismäärät koko kaudeksi ja vuosittain eriteltynä. TE-keskus neuvottelisi ehdotuksesta maakuntien liittojen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Maakunnan yhteistyöryhmä tekisi esityksen asiasta maa- ja metsätalousministeriölle.

Koska ohjelmakausi on pitkä, ei ole mahdollista ennalta varmuudella luetella tyhjentävästi kaikkia tässä pykälässä tarkoitettujen yhteensovittamisen hoitamiseksi tarpeellisia tehtäviä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että yhteistyöryhmä voisi hoitaa myös muita rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon liittyvien alueen strategisten linjauksien yhteensovittamista koskevia tai siihen liittyviä tarpeellisia tehtäviä, jollei kyseisiä tehtäviä ole säädetty muiden viranomaisten tehtäväksi.

Yhteistyöryhmän tehtävät pykälän 1 momentin 1—10 kohdissa liittyvät erityisesti alueellisten tavoiteohjelmien 1 ja 2 toimeenpanoon ja niiden yhteensovittamiseen muiden aluekehitystoimenpiteiden kanssa. Yhteistyöryhmän asemaa ja tehtäviä maakunnallisten kehittämistoimenpiteiden yhteensovittajana olisi perusteltua vahvistaa myös alueellisten tavoitteiden ulkopuolisilla ns. valkoisilla alueilla. Valkoisilla alueilla laaditaan yleisasetuksen 6 artiklassa tarkoitetuille siirtymäkauden alueille omat ohjelmat ja lisäksi valkoisilla alueilla toteutetaan horisontaalista tavoite 3 -ohjelmaa, maaseutusuunnitelmaa ja ns. kalatalousohjelmaa. Pykälän 2 momenttiin ehdotettava säännös selventäisi tilannetta ja antaisi yhteistyöryhmälle lakisääteisen tehtävän ja juridisen perustan alueellisten tavoiteohjelmien ulkopuolisilla alueilla. Horisontaalisten ohjelmien käsittely olisi kaikissa yhteistyöryhmissä samanlainen.

22 §. Hankkeiden rahoittaminen ja siihen liittyvät tehtävät.

Ehdotetun pykälän merkitys on lähinnä informatiivinen ja sen tarkoitus on selkiyttää rakennerahastojen rahoitusta myöntävien tahojen suhdetta maakunnan yhteistyöryhmään. Pykälä koskisi rakennerahastovaroja käyttävää ministeriötä, sen hallinnonalan viranomaista ja muita sen hallinnonalan toimijoita sekä maa kunnan liittoa. Siltä osin, kuin toimijalla tarkoitettaisiin muuta kuin viranomaista, säännös olisi myös toimivaltaa antava. Pykälässä säädetäisiin rahoituksen myöntäjän keskeisistä tehtävistä, jollei muulla laissa toisin säädetäisi. Tässä tarkoite-

tusta rahoituksen myöntämisestä olisi kyse sekä tahon myöntäessä rahoitusta kolmannelle että tahon tehdessä rahoituspäätöksen sen itse toteuttamaan hankkeeseen. Näin ollen pykälää sovellettaisiin myös esimerkiksi tielaitokseen tai ratahallintokeskukseen. Pykälässä ei säädetäisi yksittäisen peruskunnan tehtävistä.

Pykälässä tarkoitetuilla tahoilla on vastuu rahoittamaansa hanketta koskevista päätöksistään. Tahojen tehtävä olisi ensinnäkin valmistella niiden rahoitettaviksi tulevien hankkeiden rahoituspäätökset. Tähän valmisteluun sisältyisi myös siitä huolehtiminen, että hanke olisi sisällöllisesti kunnossa. Pykälän 1-kohdassa ehdotetaan säädetäväksi, että asianomainen taho valmistele sen rahoitettavaksi tulevan hankkeen virkavastuulla. Tällä on merkitystä erityisesti rakennerahasto-ohjelman rahoituksen osallistuvan ministeriön hallinnonalan muun kuin viranomaisen kohdalla. Vaikka virkavastuu voitaisiinkin katsoa seuraavan jo rikoslain 2 luvun 12 §:ään sisältyvästä rikosoikeudellisesta virkamiesmääritelmästä, ehdotettu säännös on omiaan korostamaan tämän vastuun ole-massaoloa.

Pykälän 2-kohdassa todettaisiin ensinnäkin se pääsääntö, että pykälässä tarkoitettu taho myöntää hankkeelle sekä rakennerahaston että vastaavan kansallisen rahoitusosuuden. Rahoitus myönnettäisiin asianomaiseen hankkeeseen sovellettavan kansallisen lainsäädännön, Euroopan yhteisön lainsäädännön ja rakennerahasto-ohjelman eli ohjelma-asiakirjan ja sen täydennysosan mukaisesti ja ottaen huomioon maakunnan yhteistyöasiakirjan. Osasta liikenneministeriön toimialaan kuuluvia hankkeita päättää eduskunta.

Niissä tapauksissa, joissa kansallinen julkinen rahoitusosuus tulisi muista kuin valtion talousarvion määrärahoista, rakennerahaston rahoituksen myöntäisi hankkeeseen kulloinkin toimivaltainen valtion viranomainen tai maakunnan liitto. Maakunnan kehittämiserä on tässä tarkoitettu valtion talousarvion määräraha senkin jälkeen, kun se on jaettu maakuntien liitoille. Tässä tarkoitettu kansallisen julkisen rahoitusosuuden myöntävä taho tekisi myöntämissä päätöksensä omalta osaltaan. Tässä tarkoitettujen hankkeiden toteuttajia voisivat olla esimerkiksi kunnat tai muut julkisyhteisöt.

Rahoituksen myöntämissä päätöksissä koskevaan muutoksenhakuun sovellettaisiin, mitä

muutoksenhausta asianomaisen viranomaisen tekemiin päätöksiin säädetään.

Rahoituksen hankkeeseen myöntäneen tässä pykälässä tarkoitettun tahon tehtäviin kuuluu myös vastata rahoittamansa hankkeen seurannasta. Tätä koskevaa säännöstä ehdotetaan pykälän 3-kohdassa. Tarpeellisilta osin seurantajärjestelmästä ehdotetaan säädettäväksi 36 §:ssä. Tarkemmat säännökset rakennerahasto-ohjelmien seurantajärjestelmästä annettaisiin asetuksella.

Pykälän 4-kohdassa säädettäisiin tässä tarkoitettujen tahojen tehtävästä raportoida rakennerahastovarojen ja kansallisen rahoitusosuuden käytöstä yhteistyöryhmälle, joka tarvitsee niitä koskevia tietoja erityisesti maakunnan yhteistyöasiakirjan laatimiseen ja tarkistamiseen.

Rakennerahasto-ohjelman hankkeiden valvonnasta ja tarkastuksesta sekä varojen takaisin perinnästä ehdotetaan säädettäväksi asiakokonaisuuksien laajuudesta johtuen erikseen jäljempänä. Tämän vuoksi tämän pykälän 5-kohdassa säädettäisiin vain viitauksista asianomaisiin säännöksiin.

ESR:n toimeenpanon erityispiirteenä on ollut sen perustuminen hankkeiden projektimuotoiselle toteuttamiselle. Projekti voi olla joko yhden toteuttajan ja yhden rahoittajaviranomaisen projekti tai laajempi kokonaisuus, johon osallistuu useita rahoittajia ja/tai toteuttajia. Rahoittaja vastaa koko rahoittamansa projektin rahoituspäätösten teosta, maksatuksista, ohjauksesta, seurannasta, tarkastuksesta sekä viranomais- tai hallinnonalakohtaisesta raportoinnista hallinto- ja maksuviranomaiselle. Toteuttaja vastaa koko projektin toiminnasta, rahoituksen asianmukaisesta käyttämisestä ja seurantatietojen toimittamisesta.

Uudella ohjelmakaudella on tarpeen kehittää projektimaista toimintaa, mikä edellyttää säädöspohjan tarkistamista. Työministeriö selvittää yhdessä muiden ministeriöiden kanssa säädöstarpeita siten, että muutokset ja uudet säädökset pyrittäisiin saamaan voimaan kauden alussa. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä asetuksenantovaltuutuksesta, joka koskisi tarkempia säännöksiä projektinomaisen toimeenpanon hallinnosta. Tavoitteena on, että uudella kaudella projektien toteutus olisi toteuttajan, rahoittajan, hallinto- ja maksuviranomaisen sekä kohderyhmien kannalta mahdollisimman joustavaa ja yksinkertaista.

Pohjois-Suomen tavoite 1- ohjelman yhte-

nä tavoitteena on edistää saamelaiden mahdollisuuksia omaehtoisesti kehittää kieltään, kulttuuriaan, elämänmuotoaan, elinkeinojaan ja identiteettiään. Tämän vuoksi saamelaiskäräjille annettaisiin oikeus arvioida ja esittää rahoitettaviksi hankkeita hallitusmuodon 14 §:n 3 momentissa tarkoitettun saamelaisen kielen ja kulttuurin edistämiseksi. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kulttuurikäsitemuoto tulee ymmärtää perusoikeusuudistuksen tapaan. Saamelaiden kulttuurimuotoon kuuluvat siten saamelaiden perinteiset elinkeinot (PeVM 17/1994 vp). Kukin rahoittava viranomaispuoli pyytäisi näistä hankkeista saamelaiskäräjien lausunnon, jonka perusteella rahoituspäätös tehtäisiin. Näin saamelaiskäräjillä olisi kulttuuri-itsehallintoonsa kuuluvien hankkeiden osalta maakunnan yhteistyöryhmää laajempi toimivalta, koska ne voisivat käsitellä yksittäisiä hankkeita. Lapin maakunnan yhteistyöryhmässä sovittaisiin, miten saamelaiskäräjät myös muilta osin osallistuisivat ohjelman toteuttamiseen.

23 §. *Ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnointi.*

Pykälässä ehdotetaan perussäännöstä ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista. Ylimaakunnallisilla hankkeilla tarkoitettaisiin vaikutuksiltaan usean maakunnan alueelle ulottuvia hankkeita tai hankkeita, joiden jakautumista maakuntien kesken ei voida ennakoida tai suunnitella. Näihin hankkeiden rahoitukseen osallistuu yleensä niiden ylimaakunnallisuudesta johtuen useampi kuin yksi maakunnan liitto ja valtion eri aluehallintoviranomaisia.

Tyypillisiä ylimaakunnallisia hankkeita voivat olla esimerkiksi infrastruktuurihankkeet, jotka fyysisesti tai vaikutuksiltaan ulottuvat usean maakunnan alueelle, useamman maakunnan alueella toteutettavat, monenkeskeistä rahoitusta koskevia päätöksiä edellyttävät menettelytavat, kuten esimerkiksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ylimaakunnalliset hankkeet, yhteisesti sovittavat kampanjat ja hankkeiden rahoittaminen samoin periaattein sekä liittyminen valtakunnallisiin teemoihin. Hankkeita, joiden jakautumista maakuntien kesken ei voida ennakoida tai suunnitella, voivat olla esimerkiksi osaamispuhaisjet hankkeet, ylimaakunnalliset verkottumishankkeet, kuten matkailun verkottuminen, sekä rakenteisiin kohdistuvat hankkeet ja kansainvälistymiseen liittyvät hankkeet.

Tällaisen monenkeskeisen hankkeen asian-

mukaisen ja tehokkaan toimeenpanon järjestämiseksi ehdotetaan, että hankkeen hallinnoinnista huolehtisi hankkeen päärahoittaja. Se toimisi hankkeen hallinnollisena toimijana. Se voisi antaa tämän hallinnointitehtävän myös jollekin toiselle. Hallinnoijatahon määrittely selkeyttäisi myös tuenhakijan asiointia. Hallinnollisen toimijan tehtävänä olisi muun muassa järjestää neuvottelut toisen tai toisten alueiden maakuntien liittojen ja hankkeeseen osallistuvien muiden viranomaisten kanssa. Kukin hankkeen rahoitukseen osallistuva viranomais tekisi hanketta koskevat rahoituspäätökset oman toimivaltansa puitteissa.

Jos kyseessä olisi yhteen rakennerahasto-ohjelmaan kuuluva hanke, hankkeen rahoitus tapahtuisi tällöin yhden ohjelman sisällä. Eri rakennerahasto-ohjelmiin kuuluvien yhteishankkeiden osalta päätökset tulisi tehdä erikseen kunkin ohjelman osalta, mutta yksi hallinnoija voisi ottaa hallinnointivastuun tai hankkeen hallinnointi voitaisiin jakaa ohjelmittain. Seurannassa hanke tulisi eriyttää erillisiksi hankkeiksi kuhunkin ohjelmaan ja hankkeen kirjanpito tulisi järjestää siten, että siitä olisi todennettavissa kunkin ohjelman osuus hankkeen kustannuksista. Sama koskisi tapausta, jossa olisi mukana ns. valkoisia alueita, joita koskevaan hankkeen osaan olisi vain kansallista rahoitusta.

Jos kysymyksessä olisi hanke, jonka kansallisesta rahoitusosuudesta päättäisi valtioneuvosto hankekohtaisesti, tulisi kaikkien osallistuvien alueiden ohjelmien osalta tehdä yhtä pitävät rakennerahaston rahoitusta koskevat päätökset. Osasta liikenneministeriön toimialaan kuuluvia infrastruktuurihankkeita päättää eduskunta.

Tarpeelliset säännökset ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnointia koskevan menettelyn yksityiskohdista voitaisiin antaa asetuksella.

24 §. *Seurantakomiteat.*

Kullekin rakennerahasto-ohjelmalle tulee yleisasetuksen 35 artiklan mukaan perustaa ohjelman seurantaa varten seurantakomitea. Seurantakomitean kokoonpanon pääpiirteet ja vastuu säännellään mainitussa artiklassa.

Seurantakomiteat on perustettava viimeistään kolmen kuukauden kuluttua rahastojen tukea koskevasta komission päätöksestä. Seurantakomiteat kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan, oikeudellinen toimivalta mukaan lukien. Euroopan komission edustaja ja tarvittaessa Euroopan investointipankin edusta-

ja osallistuvat komiteoiden työhön neuvoo-antavasti.

Artiklassa säädetty seurantakomitean kuuluminen jäsenvaltion toimivaltaan tarkoittaa, että seurantakomitea on yksinomaan kansallinen toimielin. Euroopan komission ja Euroopan investointipankin edustajat eivät käytä päätösvaltaa seurantakomiteassa, vaan he ovat vain neuvoo-antavassa roolissa. Tämä merkitsee siis muutosta kauteen 1995—1999 verrattuna.

Edellä mainitun kolmen kuukauden määräajan alkamishetkeksi säädetty "rahastojen tukea koskeva päätös" tarkoittaa komission päätöstä ohjelma-asiakirjan hyväksymisestä.

Yleisasetuksen 35 artiklassa säädetään myös seurantakomitean tehtävistä. Artiklan mukaan seurantakomitea huolehtii tukitoimen täytäntöönpanon tehokkuudesta ja laadusta. Tätä varten se:

a) vahvistaa yleisasetuksen 15 artiklan mukaisesti ohjelma-asiakirjan täydennyksen tai mukauttaa sitä, mukaan lukien tukitoimien seurannassa käytettävät fyysiset ja taloudelliset indikaattorit. Sen hyväksyntä on saatava ennen mukautuksen tekemistä;

b) tarkastelee kuuden kuukauden kuluessa tukitoimen hyväksymisestä kunkin toimenpiteen osana rahoitettavien toimien valintaperusteita ja hyväksyy ne;

c) tarkastelee säännöllisesti tukitoimen erityistavoitteiden saavuttamisessa tapahtunutta edistystä;

d) tarkastelee täytäntöönpanon tuloksia, erityisesti eri toimenpiteille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä yleisasetuksen 42 artiklassa tarkoitettua väliarviointia;

e) tarkastelee vuosittaisia ja lopullisia täytäntöönpanokertomuksia ja hyväksyy ne ennen niiden toimittamista komissiolle;

f) tarkastelee kaikkia ehdotuksia rahastojen tukea koskevan komission päätöksen sisällön muuttamiseksi ja hyväksyy ne;

g) voi milloin hyvänsä ehdottaa hallintoviranomaiselle tukitoimen mukauttamista tai tarkistamista, jos tällä edistetään yleisasetuksen 1 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamista tai parannetaan tukitoimen hallinnointia, varainhoito mukaan lukien. Kaikki tukitoimia koskevat mukautukset on tehtävä yleisasetuksen 34 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Lisäksi seurantakomitealle annetaan tehtäviä yleisasetuksen 36 ja 37 artiklassa.

Seurantakomitea on edellä selostetunlaisena uudentyyppinen kansallinen toimielin.

Ottaen huomioon seurantakomitean tehtävät, joihin liittyy myös päätöksentekoa, ei seurantakomiteaa voida katsoa komiteoista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (218/1998) tarkoitetuksi komiteaksi. Muusakaan voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole soveltuvaa säännöstä, jonka perusteella seurantakomitea voitaisiin asettaa. Tämän vuoksi ehdotetaan seurantakomitean asettamista koskevaa säännöstä. Seurantakomitean vastuun ja tehtävien horisontaalisen luonteen vuoksi ehdotetaan, että seurantakomitean asettaisi valtioneuvosto. Tarkoitus olisi, että komitean asettaminen käsiteltäisiin valtioneuvoston yleisistunnossa. Tämä edellyttäisi tätä koskevan säännöksen lisäämistä valtioneuvoston ohjesääntöön.

Seurantakomitea asetetaan seuraamaan ohjelman toimeenpanon tehokkuutta ja laatua. Ohjelmakausi on säädetty vuosiksi 2000—2006, mutta viranomaiset voivat suorittaa tekemiinsä rahoituksen myöntämispäätöksiin perustuvia maksatuksia vuoden 2008 loppuun. Yleisasetuksen 37 artiklan mukaan seurantakomitea tarkastelee artiklassa tarkoitettua rakennerahasto-ohjelman täytäntöpanokertomusta ja loppukertomusta ja hyväksyy ne ennen kuin ne toimitetaan komissiolle. Loppukertomus on toimitettava komissiolle viimeistään kuuden kuukauden kuluessa menojen tukikelpoisuuden päättämispäivästä, joka käytännössä on sama päivä, johon saakka viranomaiset voivat suorittaa maksatuksia hankkeisiin eli 31 päivä joulukuuta 2008. Komissio antaa vastauksensa loppukertomuksesta viiden kuukauden kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut kertomuksen. Seurantakomitean toimikauden tulisi näin ollen jatkua ainakin siihen saakka, kunnes komissio on hyväksynyt loppukertomuksen. Koska toimikausi kytkeytyy seurantakomitean tehtäviin, joista säädetään yleisasetuksessa, toimikauden kestoa on vaikea määrittellä täsmällisesti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtioneuvosto asettaisi seurantakomitean siihen saakka, kunnes komissio on hyväksynyt rakennerahasto-ohjelman täytäntöpanon loppukertomuksen. Toimikautta voitaisiin jatkaa, jos seurantakomitean tehtävien hoitaminen sitä vaatisi.

Yleisasetuksen 35 artiklassa säännellään joiltain osin seurantakomitean kokoonpanosta. Säännöksen mukaan jäsenvaltiot perustavat seurantakomiteat yhteistyöhön osallistujia kuultuaan ja yhteisymmärryksessä hallintoviranomaisen kanssa. Yhteistyöhön osallis-

tujen on varmistettava miesten ja naisten tasapuo linen osuus. Seurantakomitean puheenjohtajana toimii pääsääntöisesti jäsenvaltion tai hallintoviranomaisen edustaja. Edellä 17 §:n perustelujen yhteydessä selostettu yleisasetuksen 8 artiklassa säädetty kumppanuusperiaatteen noudattamisvelvoite koskee myös seurantakomitean asettamista.

Valtioneuvosto päättäisi seurantakomiteaa asettaessaan sen kokoonpanosta. Seurantakomitean päätösvaltaisia jäseniä voisivat olla muun muassa asianomaisen ohjelman rahoitukseen osallistuvien ministeriöiden, valtiovarainministeriön, ohjelman kattamalla alueella toimivien aluekehitysviranomaisten eli maakuntien liittojen, TE-keskusten, ympäristökeskusten, lääninhallitusten, Suomen Kuntaliiton sekä työmarkkina- ja elinkeinoelämän sekä valtakunnallisten tasa-arvo- ja ympäristöjärjestöjen edustajat.

Seurantakomitea voisi kutsua myös asiantuntijoita. Asiantuntijat voisivat olla pysyviä tai yksittäisen asian käsittelyyn kutsuttavia asiantuntijoita.

Seurantakomitea olisi tasa-arvolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu elin. Koska Euroopan yhteisöjen komission ja Euroopan investointipankin edustajat eivät ole seurantakomitean päätösvaltaisia jäseniä, vaan neuvoo-antavassa roolissa, tasa-arvolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiintiöperiaatetta sovellettaisiin seurantakomitean kaikkiin päätösvaltaisiin jäseniin.

Seurantakomitea on uudentyyppinen, sekä viranomaisten että yksityisten tahojen edustajista koostuva kansallinen toimielin, jonka tehtäviin on katsottava kuuluvan myös julkisen vallan käyttöä. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käytännössään johtanut hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä ns. valtiosääntöoikeudellisen virkamieshallintoperiaatteen (ks. esim. PeVL 1/1994 vp ja PeVL 15/1994 vp). Periaatteen mukaan julkista valtaa Suomessa voivat käyttää vain Suomen viranomaiset ja julkista valtaa voivat Suomen viranomaisten nimissä käyttää vain ne virkamiehet, jotka on hallitusmuodon 84 §:n kannalta laillisesti nimitetty virkoihinsa (ks. PeVL 4/1989 vp).

Perustuslakivaliokunta ei ole käytännössään kuitenkaan katsonut virkamieshallintoperiaatteen ehdottomasti estävän sitä, että toimivaltaa julkisen vallan käyttämiseen annetaan muillekin kuin virkamiehille. Tällöin on kuitenkin edellytetty, että tehtävien hoitamisesta sekä siinä noudatettavasta menette-

lystä annetaan riittävän yksityiskohtaiset säännökset ja että oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon. Lisäksi julkista valtaa käyttävien henkilöiden tulee kuulua rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin (ks. esim. PeVL 7/1994 vp). Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan nimenomaista mainintaa siitä, että seurantakomitean päätösvaltaiset jäsenet toimisivat tehtävässään virkavastuulla. Päätösvaltaisia jäseniä koskisi siten rikosoikeudellinen ja vahingonkorvausoikeudellinen virkavastuu.

Uuteen perustuslakiin sisältyy nimenomaisen säännös (124 §) niistä edellytyksistä, joiden vallitessa julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaisille. Säännöksen mukaan tällainen tehtävä voidaan osoittaa varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain lailla tai lain nojalla ja vain, jos se olisi tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei myöskään saisi vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Nyt ehdotettavassa säännöksessä olisi edellä esitetyin tavoin otettu nämä vaatimukset huomioon.

Seurantakomitean päätösvaltaisten jäsenten ja asiantuntijoiden kokoukseen osallistumisesta mahdollisesti maksettavista palkkioista ja kulukorvauksista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.

Yleisasetuksen 35 artiklan mukaan seurantakomitea laatii oman työjärjestyksensä noudattaen asianomaisen jäsenvaltion institutionaalaisia, oikeudellisia ja taloudellisia puitteita ja sopii siitä hallintoviranomaisen kanssa. Työjärjestyksessä määrättäisiin asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta seurantakomiteassa.

Seurantakomitea ratkaisisi sen päätettävät asiat yksimielisesti. Tällä tarkoitettaisiin, että päätös katsottaisiin yksimieliseksi, jos kukaan ei sitä vastustaisi. Kuluvalle kaudella seurantakomitea on ratkaissut sen päätettäväksi tulevat asiat samalla periaatteella (konsensusperiaate). Itse päätöksentekotoimivalta säädetään yleisasetuksen 35 artiklan säännöksissä. Seurantakomitea ei tekisi sellaisia hallintopäätöksiä, joita voidaan pitää valituskelpoisina. Tämän johdosta erikseen ei säädettäisi myöskään seurantakomitean päätösvaltaisen jäsenen esteellisyydestä.

5 luku. Rakennerrahastovarojen valvonta

25 §. *Rakennerrahastovaroja myöntävän vastuu valvonnasta ja tarkastuksesta.*

Pykälän tarkoituksena on ensiksikin osoittaa, kenellä on ensisijainen vastuu rakennerrahastovarojen valvonnasta ja tarkastuksesta, ja toiseksi selkeyttää rakennerrahastovaroja käyttävän ministeriön suhdetta hallintoviranomaisina ja maksuviranomaisina toimiin ministeröihin.

Ensisijainen vastuu siitä, että hankkeeseen myönnettyt varat käytetään siihen tarkoitukseen kuin ne on myönnetty ja yhteisön ja kansallisen lainsäädännön sekä tukipäätöksessä annettujen varojen käyttöön liittyvien ehtojen mukaisesti, olisi varat hankkeeseen myöntäneellä viranomaisella tai muulla rakennerrahastovarat hankkeeseen myöntäneellä taholla. Hallintoviranomaiseen ja maksuviranomaisiin nähden vastuu olisi asianomaisen hallinnonalan ministeriöllä. Kukin ministeriö on vastuussa siitä, että sen hallinnonalalla järjestetään valvonta ja tarkastus asianmukaisesti. Se, miten vastuusuhteet hallinnonalan sisällä järjestyvät, säädetään asianomaista hallinnonala koskevassa lainsäädännössä.

Yleisasetuksen 34 artiklan mukaan hallintoviranomainen vastaa rakennerrahasto-ohjelman hallinnon ja täytäntöönpanon tehokkuudesta ja moitteettomuudesta ja erityisesti muun muassa varmistaa, että ohjelman hallintoon ja täytäntöönpanoon osallistuvat elimet käyttävät joko erillistä kirjanpitojärjestelmää tai riittävää vakimuutoista kirjanpitoa kaikista ohjelmaan liittyvistä tapahtumista, että ohjelmassa rahoitetut toimet ovat moitteettomia erityisesti tekemällä sisäisiä tarkastuksia moitteettoman varainhoidon periaatteiden noudattamisen varmistamiseksi ja että yhteisön muita politiikkoja noudatetaan. Maksuviranomainen vastaa 32 artiklan mukaisesti rakennerrahastovarojen vastaanottamisesta ja välittämisestä eteenpäin lopullisille edunsaajille, komissiolle tehtävien maksupyyntöjen laatimisesta ja toimittamisesta komissiolle sekä maksatushakemuksia koskevista ennusteista.

Ehdotettavassa pykälässä todettaisiin siis vain ensisijaisen vastuun olemassaolo. Rakennerrahastovaroja käyttävän ministeriön oikeudesta saada tietoja varojen käytöstä ja

ohjelman tai hankkeen toteutuksesta säädetäisiin 26 §:ssä ja oikeudesta suorittaa tarkastuksia 27 §:ssä. Edellä mainitussa 26 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lisäksi myös hallintoviranomaisen ja maksuviranomaisen oikeudesta saada rakennerahastovarojen käyttöä koskevia tietoja.

Komissio voi maksaa rakennerahastovaroja myös suoraan alue- tai paikallistasolle ohi valtion talousarvion käytettäväksi muualla kuin ministeriöiden hallinnonaloilla. Tällaisia komissiosta valtion hallinnon ja valtion talousarvion ohi maksettavia rakennerahastovaroja voisivat olla yleisasetuksen 27 artiklassa tarkoitettuna yleiskattavana tukena myönnettyt rakennerahastovarat, 22 artiklassa tarkoitettuihin innovatiivisiin toimiin tai 23 artiklassa tarkoitettuihin teknisen avun hankkeisiin komission myöntämät varat taikka mahdollisesti yhteisöaloiteohjelmien rakennerahastovarat. Näiden varojen osalta ensisijainen vastuu määrittäyty jo varojen myöntämisestä koskevan komission päätöksen nojalla. Vastuu on komission päätöksen perusteella varojen vastaanottajalla eli niiden välittäjällä ja käyttäjällä.

26 §. Tietojensaanti.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin hallintoviranomaisen, maksuviranomaisen ja rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön oikeudesta saada rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tietoja. Näiden viranomaisten oikeus saada tässä tarkoitettuja tietoja määrittäyty niiden tehtävien hoitamiseen liittyvän tiedonsaannin tarpeen kautta. Jos ministeriö toimii useammassa edellä mainitussa roolissa, oikeus saada tietoja määrittäyty sen mukaan, mihin ja missä tarkoituksessa ministeriö tietoja tarvitsee.

Hallintoviranomaisen tarve saada tässä tarkoitettuja tietoja liittyy yleisasetuksen 34 artiklassa sille säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Yleisasetuksen 32 artiklasta ilmenevät maksuviranomaiselle säädetyt tehtävät ovat osin teknisiä maksuliikenteeseen ja raportointiin liittyviä tehtäviä, mutta esimerkiksi komissiolle toimitettavien maksuhakemusten laatiminen edellyttää rakennerahaston varojen käyttöön liittyvien eri tietojen saamista. Lisäksi 12 §:ssä maksuviranomaiselle säädettäisiin tehtävä jakaa komissiolta saadut rakennerahaston varat niitä käyttäville ja välittäville viranomaisille, minkä tehtävän asianmukainen suorittaminen edellyttää asianomaisen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon liittyviä rakennerahaston varo-

jen käyttöä koskevia tietoja. Rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön tarve saada omalla hallinnonallallaan käytettävien ja myönnettävien rakennerahastovarojen käyttöä koskevaa tietoa liittyy sille 25 §:ssä säädettäväksi ehdotettavaan ensisijaiseen vastuuseen rakennerahastovarojen käytöstä.

Pykälän 1 momentti koskisi rakennerahastovaroja myöntäviltä, välittäviltä ja käyttäviltä viranomaisilta saatavia tietoja ja selvityksiä. Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset siitä, millä edellytyksillä muut viranomaiset kuin rakennerahastovaroja myöntävät, välittävät ja käyttävät viranomaisilta olisivat velvollisia antamaan muutoin salassa pidettäviä tuen myöntämisessä, maksamisessa ja valvonnassa tarpeellisia tietoja. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oikeudesta saada 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä toimivalta muulta kuin viranomaiselta salassapitovelvollisuuden estämättä estämättä tässä tarkoitettu tieto. Pykälän 4 momentti koskisi tietojensaantia rakennerahastovaroista myönnetyn tuen saajalta.

Jotta voitaisiin varmistaa, että hallintoviranomainen ja maksuviranomainen saisivat tehtävissään tarvitsemansa tiedot varojen käytöstä ja ohjelman tai hankkeen toteutuksesta ja tarkastuksesta, olisi tarpeen säätää rakennerahaston varojen käyttöön osallistuvien viranomaisten velvollisuudesta antaa tarvittavat tiedot ja selvitykset hallintoviranomaiselle ja maksuviranomaiselle. Rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä tulisi sillä olevan rakennerahastovarojen valvontaa koskevan vastuun vuoksi olla sama oikeus suhteessa hallintoviranomaiseen ja maksuviranomaiseen sekä niihin oman hallinnon alansa viranomaisiin, jotka myöntävät, välittävät ja käyttävät rakennerahastovaroja. Maakuntien liitot eivät kuntayhtyminä kuulu sisäasiainministeriön hallinnonalaan. Sen vuoksi ehdotetaan virkkeeseen erillistä säännöstä, jonka mukaan sisäasiainministeriöllä on sama oikeus lisäksi suhteessa maakuntien liittoihin.

Ehdotetun pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset siitä, millä edellytyksillä muut viranomaiset kuin rakennerahastovaroja myöntävät, välittävät ja käyttävät viranomaiset olisivat velvollisia antamaan hallintoviranomaiselle, maksuviranomaiselle ja rakennerahastovaroja käyttävälle ministeriölle muutoin salassa pidettäviä tuen myöntämisessä, maksamisessa ja valvonnassa tarpeellisia tietoja. Tällainen viranomainen voisi olla

esimerkiksi tulli- tai veroviranomainen. Hallintoviranomainen, maksuviranomainen ja rakennerahastovaroja käyttävä viranomainen voisi saada näitä tietoja sillä edellytyksellä, että ne ovat sen tehtävän hoitamiseksi välttämättömiä ja että se on esittänyt niiden antamista koskevan yksilöidyn pyynnön. Tässä tarkoitettuja tietoja olisivat esimerkiksi tiedot, jotka ovat välttämättömiä sen valvomiseksi, onko sen päätöksessään asettamia rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä ehtoja taikka Euroopan yhteisön säädöksiä noudatettu. Tietoa ei saa käyttää muuhun kuin sitä on pyydetty.

Rakennerahastovaroja voidaan kanavoida myös muiden kuin viranomaisten kautta. Tällöin kyseisen tahon on katsottava toimivan viranomaistehtävän luonteisessa tehtävässä siltä osin kuin kyse on tuen myöntämisestä tai varojen välittämisestä edelleen tuen myöntäjälle. Pykälän 3 momentissa säädetäisiin hallintoviranomaisen, maksuviranomaisen ja rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön oikeudesta saada tällaisessa tehtävässä toimivalta muulta kuin viranomaiselta salassapitovelvollisuuden estämättä tieto, joka on sen tehtävän hoitamiseksi välttämätön. Tiedon pyytämiseen, käyttämiseen ja edelleen luovuttamiseen olisi voimassa, mitä 2 momentissa viranomaiselta saatavista tiedoista säädetään.

Ehdotetun pykälän 4 momentti koskisi tietojensaantia rakennerahastovaroista myönnetyn tuen saajalta. Viranomaisen ollessa itse hankkeen toteuttaja ja rakennerahastovarojen käyttäjä sovellettaisiin tietojensaantiin 1 momenttia. Tuen saaja on rahoituspäätöksen perusteella velvollinen antamaan sille myönnettyjen varojen käyttämistä ja hankkeen toteutumista koskevat tiedot tuen myöntäjälle. Tiedot ovat erityisesti tarpeen hanketta koskevien rahoituksen maksuerien ja lopputilityksen suorittamista varten. Rahoituspäätöksessä myöntäjä velvoittaa saajan myös antamaan hankkeen loppuraportin, jonka luovuttamisen jälkeen hanke voidaan katsoa loppuunviedyksi. Näihin periaatteisiin ei nyt ehdotettavalla lailla olisi millään muodoin tarkoitus puuttua. Kyseisestä hallinnonalasta vastaavalla ministeriöllä on ainakin useimmissa tapauksissa oikeus saada tässä tarkoitettu tieto jo voimassa olevien erityissäädösten nojalla. Ehdotettavan lain ollessa toissijainen ei asiasta säätämisestä myös tässä laissa kuitenkaan aiheutuisi haittaa ja 4 momentin ensimmäisen virkkeen

säännöksellä voitaisiin paikata erityislainsäädännössä mahdollisesti olevat aukot.

Hallintoviranomaisen ja maksuviranomaisen oikeuteen saada 4 momentissa tarkoitettut tiedot omalla hallinnonalallaan myönnetyn rahoituksen saajalta sovelletaan 4 momentin ensimmäistä virkettä. Tehtäviensä hoitamiseksi hallintoviranomaisen ja maksuviranomaisen tulee kuitenkin yksittäistapauksessa voida saada edellä tarkoitettuja selvityksiä ja raportteja myös toisen ministeriön hallinnonalalla myönnetyn tuen saajalta. Tätä koskeva säännös on 4 momentin toisessa virkkeessä. Hallintoviranomaisella ja maksuviranomaisella olisi oikeus pyynnöstä saada tehtävänsä hoitamiseksi tarpeellinen tieto toisella hallinnonalalla myönnetyn tuen saajalta asianomaisen hallinnonalan ministeriön välityksellä. Pykälän 1 momentin perusteissa mainituista syistä ehdotetaan momentin ensimmäiseen ja toiseen virkkeeseen erillisiä säännöksiä siitä, millä edellytyksillä maakunnan liiton myöntämän tuen saajalta voidaan saada tässä tarkoitettuja tietoja.

27 §. Rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön tarkastusoikeus.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön oikeudesta suorittaa jakamiensa ja myöntämiensä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tarkastuksia. Ehdotettavalla säännöksellä varmistettaisiin myös kauppa- ja teollisuusministeriön tarkastusoikeus työvoima- ja elinkeinokeskuksen yritysosastolla, työministeriön tarkastusoikeus työvoimaosastolla sekä maa- ja metsätalousministeriön tarkastusoikeus maaseutuosastolla sekä asianomaisten ministeriöiden tarkastusoikeus vastaavasti näiden osastojen myöntämä rahoituksen saajiin nähden. Edellä mainitut osastot kuuluvat asianomaisen ministeriön ohjaukseen ja valvontaan, vaikka ovat hallinnollisesti kauppa- ja teollisuusministeriön alaisia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskisi hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan valvonta-asetuksessa edellytetyssä laajuudessa. Tarkastuksen suorittajan oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista ehdotetaan säädettäväksi 32 §:ssä.

Tarkastusoikeutta koskeva säännös olisi aiemmin selostetun 2 §:n mukaisesti toissijainen. Tätä tarkastusoikeutta koskevaa säännöstä sovellettaisiin vain siinä tapauksessa, ettei asianomaisessa erityislainsäädännössä ole asiasta säädetty. Edellä mainitusta 2 §:stä seuraisi myös, että jos tässä ehdotettavat

säännökset olisivat ristiriidassa erityislakien tai niiden nojalla annettujen asetusten kanssa, niitä noudatettaisiin tämän lain sijasta.

Maakuntien liittojen myöntämien varojen käyttöä koskeviin tarkastuksiin sovellettaisiin aluekehityslainsäädäntöä, joka erityislainsäädäntönä tulisi siis ensisijaisesti sovellettavaksi. Aluekehitysasetuksen 18 §:n 2 momentin mukaan asianomaisella eli sisäasiainministeriöllä on oikeus tarkastaa maakunnan kehittämisrahasta myönnettyjen avustusten myöntämistä, maksamista, käyttöä ja valvontaa. Asetuksen 19 a §:n perusteella asetuksen säännöksiä sovelletaan myös aluekehitysviranomaisen ja asianomaisen ministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastoista myöntämiin avustuksiin.

Valvonta-asetus asettaa rakennerahastojen varojen valvonalle aikaisempaa tiukemmat määrälliset ja laadulliset vaatimukset. Tämä edellyttää varoja käyttäviltä ministeriöiltä aikaisempaa suurempaa panostusta valvonassa tarvittaviin resursseihin. Tästä johtuen valvonnan asianmukaiseksi suorittamiseksi olisi tarpeen, että ministeriö voisi valtuuttaa toisen viranomaisen tai auktorisoidun tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön suorittamaan pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia puolestaan. Tätä koskevaa säännöstä ehdotetaan pykälän 2 momentissa. Säännöksellä annettaisiin rakennerahastovaroja käyttävälle ministeriölle toimivalta hankkia valvonnassa tarvittavia lisäresursseja hankkimalla tarkastuspalveluja muilta viranomaisilta tai auktorisoiduilta tilintarkastajilta tai tilintarkastusyhteisöiltä. Nämä suorittaisivat tarkastuksen valtuutuksessa tarkoin yksilöidyissä rajoissa valtuutuksen antaneen ministeriön lukuun. Vastuukysymykset järjestyisivät yleisten valtuutusta koskevien periaatteiden mukaisesti. Tarkastuksen suorittaja vastaisi siitä, että tarkastus suoritetaan valtuutuksen rajoissa ja siinä määritellyn mukaisesti. Vastuu siitä, että valtuutus ja tehtävän yksilöinti on tehty asianmukaisesti, on asianomaisella ministeriöllä. Viranomaisvastuu ei siirtyisi valtuutuksella, vaan se pysyisi asianomaisella ministeriöllä.

Ehdotetun säännöksen mukaisessa tarkastustehtävässä on kysymys julkisen vallan käyttämisestä. Julkisen vallan käyttämisen luonnetta korostaa se toimivalta, joka tarkastajalle kuuluisi ehdotetun 32 §:n nojalla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käytännös sään johtanut hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä ns. valtiosääntöoikeudellisen virka-

mieshallintoperiaatteen (ks. esim. PeVL 1/1994 vp ja PeVL 15/1994 vp). Periaatteen mukaan julkista valtaa Suomessa voivat käyttää vain Suomen viranomaiset ja julkista valtaa voivat Suomen viranomaisten nimissä käyttää vain ne virkamiehet, jotka on hallitusmuodon 84 §:n kannalta laillisesti nimetty virkoihinsa (ks. PeVL 4/1989 vp).

Perustuslakivaliokunta ei ole käytännössä kuitenkaan katsonut virkamieshallintoperiaatteen ehdottomasti estävän sitä, että toimivaltaa julkisen vallan käyttämiseen annetaan muillekin kuin virkamiehille. Tällöin on kuitenkin edellytetty, että tehtävien hoitamisesta sekä siinä noudatettavasta menettelystä annetaan riittävän yksityiskohtaiset säännökset ja että oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon. Lisäksi julkista valtaa käyttävien henkilöiden tulee kuulua rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin (ks. esim. PeVL 7/1994 vp).

Edellä olevan mukaisesti pykälään ehdotetaan nimenomaista mainintaa siitä, että tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kun tarkastuksen suorittajaksi määrätään tilintarkastusyhteisö, virkavastuu kohdistuisi tilintarkastusyhteisössä tarkastustehtävää suorittavaan henkilöön. Vaikka virkavastuun onkin katsottava seuraavan jo rikoslain 2 luvun 12 §:ään sisältyvästä rikosoikeudellisesta virkamiesmääritelmästä, ehdotettu säännös olisi omiaan korostamaan tämän vastuun olemassaoloa. Samoin olisi tarpeen nimenomaisesti säännellä tilintarkastajan esteellisyys ja riippumattomuus tilintarkastuksen toimittamisessa.

Kielilain (148/1922) 3 §:n mukaan Suomen kansalaisella on oikeus omassa asiassa tai asiassa, jossa häntä kuullaan, käyttää omaa kieltänsä, suomea tai ruotsia. Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain (516/1991) 6 §:n mukaan saamelaisella on oikeus omassa asiassa tai asiassa, jossa häntä kuullaan, käyttää saamen kieltä lain 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa viranomaisessa tai laitoksessa. Näitä viranomaisia ovat muun muassa valtion piiri- ja paikallishallinnon viranomaiset, joiden virka-alueeseen saamelaiden kotiseutualue kuuluu. Hallintomenettelylain 22 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava tulkitsemisestä ja kääntämisestä, jos asianomainen asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta, ei osaa viranomaisessa kielilain mukaan käytettävää kieltä taikka aisti- tai puhevian vuoksi ei voi tulla ymmärretyksi.

Lisäksi saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain 17 §:n mukaan kun tämän lain nojalla käytetään asian suullisessa käsittelyssä saamen kieltä, on viranomaisen tai laitoksen käytettävä tulkitsemista, jos asiaa hoitava virkamies, viranhaltija tai toimihenkilö ei osaa saamen kieltä.

Jotta oikeusturvanäkökohdat tulisivat huomioon otetuksi myös tarkastuksen yhteydessä käytettävän kielen osalta, ehdotetaan, että tarkastusta suorittaessa huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että henkilö, joka harjoittaa tai vastaa tarkastuksen kohteena olevasta toiminnasta, voisi esittää tarkastajalle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Mikäli toimintaa harjoittava tai siitä vastaava ei osaisi kielilain (148/1922) mukaan käytettävää kieltä, viranomaisen olisi huolehdittava siitä, että tarkastus toimitettaisiin huolehtimalla hallintomenettelylain 22 §:n mukaisesti tarvittavasta tulkitsemisestä tai kääntämisestä.

Uuteen perustuslakiin sisältyy nimenomainen säännös (124 §) niistä edellytyksistä, joiden vallitessa julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaisille. Säännöksen mukaan tällainen tehtävä voidaan osoittaa varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain lailla tai lain nojalla ja vain, jos se olisi tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei myöskään saisi vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ehdotettavassa säännöksessä on edellä esitetyin tavoin otettu nämä vaatimukset huomioon.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on eräissä yhteydessä katsonut, ettei ole valtiotasäntöoikeudellisesti asianmukaista, jos viranomainen siirtää yksityiseen kohdistuvaa julkista valtaa sisältävää toimivaltaa toisen hallinnonalan viranomaiselle tämän kanssa tehtävällä sopimuksella (ks. PeVL 11/1994 vp). Voidaan pitää perusteltuna, että myös nyt ehdotettavassa säännöksessä tarkoitettu tarkastustoimivallan siirtäminen perustuisi kaikissa tapauksissa ministeriön tekemään päätökseen.

Ehdotettavan säännöksen mukaan ministeriö voisi antaa tarkastustehtävän tilintarkastusyhteisölle tai tilintarkastajalle. Näillä tulisi olla laissa säädetty pätevyys. Näiden tulisi olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymiä tilintarkastajia (JHTT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyh-

teisöjä (JHTT-yhteisö), keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisöjä (KHT-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisöjä (HTM-yhteisö). Ministeriölle jäisi valta harkita, minkä edellä luetelluista auktorisoiduista tarkastajista se katsoisi kyseisessä yksittäisessä tarkastustehtävässä sopivimmaksi.

KHT- ja HTM-tilintarkastajista ja -yhteisöistä säädetään tilintarkastuslaissa (936/1994). Hallitus antoi syksyllä 1998 eduskunnalle esityksen laiksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista (HE 242/98), jäljempänä JHTT-laki. Laki (467/1999) tuli voimaan heinäkuun alusta 1999. Lailla kumottiin julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnosta sekä JHTT-yhteisöstä annettu asetus (926/1991). Lailla annetaan JHTT-tarkastajien valvonnasta nykyistä tarkemmat säännökset. Lisäksi laissa on tarvittavat vahingonkorvaus- ja rangaistussäännökset.

Valtuutuksen perusteella tarkastusta suorittavalla henkilöllä ei voisi olla laajempia oikeuksia kuin tarkastustehtävän antaneella taholla itsellään. Näin ollen, jos tarkastustehtävän antanutta tahoa koskevassa erityislainsäädännössä on säädetty tarkastusta suorittavan henkilön oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista, nämä säännökset tulisivat sovellettaviksi myös valtuutuksen perusteella tarkastusta suorittavaan henkilöön. Tämä on haluttu varmistaa ottamalla mukaan nimenomainen viittaus 2 §:ään.

28 §. *Ministeriön hallinnonalaan kuuluvan toimijan ja maakunnan liiton tarkastusoikeus.*

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön hallinnonalan viranomaisen ja muun rakennerahastovaroja myöntävän toimijan oikeudesta suorittaa myöntämiensä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tarkastuksia. Ehdotettavalla säännöksellä varmistettaisiin ministeriöiden aluehallintoviranomaisten ja hallinnonalaan kuuluvien muiden kuin viranomaisten tarkastusoikeus myöntämänsä rahoituksen saajiin nähden. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskisi hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan valvonta-asetuksessa edellytetyssä laajuudessa. Tarkastuksen suorittajan oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista olisi voimassa, mitä 32 §:ssä säädettäisiin.

Tarkastusoikeutta koskeva säännös olisi aiemmin selostetun 2 §:n mukaisesti toissijainen. Tätä tarkastusoikeutta koskevaa säännöstä sovellettaisiin vain siinä tapauksessa, ettei asianomaisessa erityislainsäädännössä ole asiasta säädetty. Edellä mainitusta 2 §:stä seuraisi myös, että jos tässä ehdotettavat säännökset olisivat ristiriidassa erityislakien tai niiden nojalla annettujen asetusten kanssa, niitä noudatettaisiin tämän lain sijasta.

Pykälän 2 momentin merkitys on informaatiivinen, sillä aluekehityslaisissa ja -asetuksissa olevat säännökset tulisivat jo 2 §:n perusteella ensisijaisesti sovellettaviksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle ja ministeriön hallinnonalaan kuuluvalla muulle kuin viranomaiselle sekä maakunnan liitolle oikeus valtuuttaa toinen viranomainen tai ulkopuolinen tilintarkastaja suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevia tarkastuksia puolestaan. Nämä voisivat antaa tarkastustehtävän samalla tavalla ja samoin edellytyksin, mitä rakennerahastovaroja käyttävästä ministeriöstä on 27 §:ssä ehdotettu säädettäväksi. Valtuutuksen perusteella tarkastusta suorittavan henkilön oikeuksien ja tarkastettavan velvollisuuksien osalta viitataan 27 §:n kohdalla esitettyihin perusteluihin.

29 §. *Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus.*

Yleisasetuksen 34 artiklan f-kohdan mukaan hallintoviranomainen vastaa muun muassa tukitoimen eli rakennerahasto-ohjelman puitteissa rahoitettujen toimien moitteettomuuden varmistamisesta erityisesti tekemällä sisäisiä tarkastuksia moitteettoman varainhoidon periaatteiden noudattamisen varmistamiseksi. Lisäksi esimerkiksi mainitun artiklan g-kohdan mukaan tehtäviin kuuluu myös yhteisön muiden poliitikkojen noudattamisen varmistaminen. Edellä olevan perusteella hallintoviranomaisen tulee voida tietyissä yksittäistapauksissa suorittaa sille hallinnoitavaksi uskotussa rakennerahasto-ohjelmassa käytettävien rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä tarkastuksia varojen välittäjien ja myöntäjien sekä rahoituksen saajien luona. Hallintoviranomaisen tarkastusoikeuden tulee yleisasetuksen 34 artiklassa säädettyjen tehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi voida ulottua myös muiden ministeriöiden hallinnonaloilla käytettäviin varoihin. Tällaisessa tapauksessa tarkastusoikeus edellyttäisi kuitenkin painavan syyn olemas-

saoloa. Tällainen syy voisi olla Euroopan yhteisöjen komission hallintoviranomaiselle tekemä tarkastuspyyntö, rakennerahastovarojen tarkastuksen vakava laiminlyönti, kuten asianomaisen hallinnonalan laiminlyönti suorittaa tarkastuksia tai suoritetuille tarkastuksille asetettujen edellytysten täyttämättä jättäminen taikka muu painava syy.

Voimassa olevan lainsäädännössä ei ministeriöille yleensä ole annettu toimivaltaa suorittaa tarkastuksia toisen ministeriön hallinnonalalla, lukuunottamatta rakennepoliittikalain 34 §:n säännöstä, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä, TE-keskusten maa-seutuosastoilla sekä pykälässä mainituissa tapauksissa metsäkeskuksilla ja ympäristökeskuksilla on oikeus suorittaa pykälässä tarkoitettujen tukien tarkastuksia. Toiselle hallinnonalalle ulottuva tarkastus on voimassa olevan lainsäädännön perusteella tulkittu olevan kuitenkin mahdollista suorittaa asianomaisen hallinnonalan ministeriön kanssa yhteistyössä ja sen läsnä ollessa. Asian jättämistä tulkintakäytännön varaan ei kuitenkaan voida pitää asianmukaisena ratkaisuna. Pykälän 1 momenttiin ehdotettavalla säännöksellä annettaisiin laintasolla hallintoviranomaiselle toimivalta suorittaa tällaisia toisen ministeriön hallinnonalalle ulottuvia tarkastuksia. Koska kuitenkin lähtökohtana on edelleen pidettävä ministeriön toimivaltaa omalla hallinnonalallaan ja nyt ehdotettava järjestelyä yhteisön oikeudessa asetettujen rakennerahastovarojen käyttöön liittyvien velvoitteiden edellyttämänä poikkeuksena, ehdotetaan, että tarkastuksen suorittaminen edellyttäisi painavan syyn olemassaoloa. Painavan syyn edellyttäminen on myös omiaan korostamaan sitä 25 §:ssä todettua seikkaa, että ensisijainen vastuu rakennerahastovarojen valvonnasta ja tarkastuksesta on varoja käyttävällä ministeriöllä.

Säännöksellä ei estettäisi tarkastuksen suorittamista yhteistyössä asianomaisen hallinnonalan ministeriön kanssa vastaisuudessa. Tämä olisi edelleenkin tarkastuksen kannalta tehokkain ja asianmukaisin menettely, jotta tarkastusta suoritettaessa olisi käytettävissä kaikki tarvittava apu ja asiantuntemus. Säännöksellä ei myöskään estettäisi sitä, että ministeriö sallisi hallinnonalallaan toisen ministeriön toimesta tapahtuvan tarkastuksen muulloinkin kuin painavan syyn perusteella.

Siinä tapauksessa, että jonkin rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisena toimisi

muu ministeriö kuin sisäasiainministeriö, sillä olisi tarkastusoikeus maakuntien liittojen käyttämiin tai myöntämiin kyseisessä rakennerahasto-ohjelmassa käytettäviin varoihin vain pykälän toisessa virkkeessä säädetyn painavan syyn perusteella. Maakuntien liitot eivät kuntayhtyminä kuulu sisäasiainministeriön hallinnonalaan. On kuitenkin johdonmukaista, että tässä tarkoitettussa tapauksessa maakuntien liittoihin kohdistuva tarkastusoikeus säänneltäisiin samoin perustein olemassa olevaksi, kuin esimerkiksi toisen ministeriön aluehallinto-organisaatioon nähden. Hallintoviranomaisena toimivalla sisäasiainministeriöllä olisi joka tapauksessa maakuntien liittoihin kohdistuva tarkastusoikeus tavoite 1 ja 2 -ohjelmien hallintoviranomaisena pykälän 1 momentin ensimmäisen lauseen perusteella ja rakennerahastovaroja käyttävänä ministeriönä aluekehityslainsäädännön perusteella.

Kuten rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön osalta on 27 §:n 1 momentissa ehdotettu säädettäväksi, myös hallintoviranomaisen tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan valvonta-asetuksessa edellytetyssä laajuudessa.

Hallintoviranomainen voisi antaa tarkastustehtävän toiselle viranomaiselle tai ulkopuoliselle tilintarkastajalle taikka tilintarkastusyhteisölle samalla tavalla ja samoin edellytyksin mitä rakennerahastovaroja käyttävästä ministeriöstä on 27 §:ssä ehdotettu säädettäväksi. Tarkastuksen suorittajan oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista ehdotetaan säädettäväksi 32 §:ssä.

30 §. Maksuviranomaisen tarkastusoikeus.

Pykälässä annettaisiin maksuviranomaiselle toimivalta suorittaa rakennerahaston varojen käyttöä koskevia tarkastuksia samoin edellytyksin kuin hallintoviranomainen. Toimivalta rajattaisiin kuitenkin koskemaan vain sille uskotun rakennerahaston varoja.

Niiden rakennerahaston varojen osalta, jotka maksuviranomainen osoittaa toiselle ministeriölle käytettäväksi ja jaettavaksi edelleen, maksuviranomaisella olisi tarkastusoikeus vain painavan syyn perusteella. Painavan syyn edellytys olisi voimassa myös maakuntien liittoihin kohdistuvan tarkastusoikeuden osalta silloin, kun maksuviranomaisena toimisi muu ministeriö kuin sisäasiainministeriö. Sisäasiainministeriöllä olisi maakuntien liittoihin nähden tarkastusoikeus EAKR:n maksuviranomaisena pykä-

län 1 momentin ensimmäisen lauseen perusteella ja rakennerahasto varoja käyttävänä ministeriönä aluekehityslainsäädännön perusteella. Perustelut valituille sääntelyratkaisuille ovat samat kuin hallintoviranomaisen osalta 29 §:n kohdalla.

Maksuviranomaisen tarkastusoikeus koskisi yksittäistä hanketta tarkastettaessa hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan valvonta-asetuksessa edellytetyssä laajuudessa. Säännöksellä turvattaisiin myös valvonta-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetun lausuman antamista koskevan velvoitteen täyttäminen.

Maksuviranomainen voisi antaa tarkastustehtävän toiselle viranomaiselle tai ulkopuoliselle tilintarkastajalle taikka tilintarkastusyhteisölle samalla tavalla ja samoin edellytyksin mitä rakennerahastovaroja käyttävästä ministeriöstä on 27 §:ssä ehdotettu säädettäväksi. Tarkastuksen suorittajan oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista ehdotetaan säädettäväksi 32 §:ssä.

31 §. Tarkastusmenetelmät ja -periaatteet.

Valvonta-asetuksessa ja muussa Euroopan yhteisön oikeudessa määritellään rakennerahastovarojen toimeenpanon tarkastuksessa ja muussa valvonnassa noudatettavia tarkastusmenetelmiä ja -periaatteita. Myös kansallisesta lainsäädännöstä tulee omia erityisvaatimuksia. Tilintarkastuslain (936/1994) 16 §:n mukaan tilintarkastajan on noudatettava hyvää tilintarkastustapaa mainitun lain 1 §:ssä mainittuja tehtäviä suorittaessaan. KHT-yhdistyksen hyväksymät uusimmat hyvän tilintarkastajatajan ja hyvän tilintarkastustavan suositukset on julkaistu kirjassa Tilintarkastusalan suositukset 1998. Lähtökohtana on ollut kansainvälisen tilintarkastusjärjestön IFAC:in (International Federation of Accountants) laatimat suositukset. KHT-yhdistyksen suositus on tarkoitettu sovellettavaksi tilintarkastuslain tarkoittamien kirjanpitovelvollisten yhteisöjen ja säätiöiden tilintarkastukseen sekä muuhun tilintarkastajan toimintaan, joka yhteisössä tai säätiössä on säädetty tilintarkastajan tehtäväksi. Suosituksessa on myös yksityiskohtaisia luetteloita tarkastettavista asioista eri tarkastuskohteissa. Julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan noudattamisesta säädetään JHTT-lain (467/1999) 6 §:ssä. Sen mukaan tilintarkastustehtävää suorittaessaan tilintarkastajan ja tilintarkastusyhteisön on noudatettava julkishallinnon hyvää tilintarkastustapaa. Julkistalouden tarkastajien yhteistyöryhmä on hyväksynyt vuonna 1991 suosituksen julkishallinnon

hyväksi tilintarkastustavaksi. Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat ry (JHTT-yhdistys) on laatinut 1999 uudet suositukset julkishallinnon hyvän tilintarkastustavasta.

JHTT-lain periaatteet eivät välttämättä vastaa edellä viitattuja yhteisöoikeuden ja tilintarkastuslain erityisvaatimuksia. Rakennerahastovarojen toimeenpanon tarkastuksessa ja muussa valvonnassa noudatettavien yhdenmukaisten tarkastusmenetelmien ja -periaatteiden varmistamiseksi ehdotetaan, että Euroopan yhteisön rakennerahastoista Suomeen myönnettävän rahoituksen ja sen saamisen edellytyksenä olevan vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnoinnin ja käytön tarkastukseen ja muuhun valvontaan sovellettaisiin sellaisia menetelmiä ja periaatteita, joilla voidaan varmistaa Euroopan yhteisön oikeudesta johtuvien velvoitteiden sekä moitteettoman varainhoidon vaatimusten noudattaminen. Säännös olisi tarpeen ulottaa koskemaan myös kansallista rahoitusosuutta yksityinen rahoitusosuus mukaan lukien, koska yksittäisessä hankkeessa ei yleensä ole mahdollista erotella, mihin eri rahoituslähteistä saatavat varat kohdistetaan hankkeessa. Säännös olisi muista nyt ehdotettavan lain säännöksistä poiketen ensisijainen muihin lakeihin ja niiden nojalla annettuihin asetuksiin nähden. Ehdotetulla säännöksellä korostettaisiin yleisellä tasolla myös velvollisuutta ylläpitää ja kehittää sellaisia tarkastuksessa ja valvonnassa noudatettavia menetelmiä ja periaatteita, joilla pystyttäisiin varmistamaan Euroopan yhteisön taloudellisten etujen suoja. Säännös antaisi siten perustan pykälässä tarkoitettuja tarkastusmenetelmiä ja -periaatteita koskevien suositusten laatimiseen yhteistyössä rakennerahasto-ohjelmien tarkastukseen osallistuvien eri tahojen kanssa. Tällaisilla menetelmillä ja periaatteilla voitaisiin muun muassa turvata rakennerahastovarojen käyttöä koskevan jäljitysjetjun (audit trail) katkeamaton seuraaminen, yhdenmukaistaa tarkastuskäytäntöjä sekä selvittää komissiolle tapahtuvaa raportointia.

32 §. *Tarkastusta suorittavan henkilön oikeudet ja tarkastettavan velvol-lisuudet.*

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi 27—31 §:ssä tarkoitettujen tarkastuksen suorittajan oikeuksista ja tarkastuksen kohteen velvollisuuksista yksittäisessä tarkastustilanteessa. Tarkastusta suorittavalla henkilöllä olisi oikeus saada käyttöönsä kaikki tarkastuksessa tarvittavat tiliasiakirjat ja muu rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitus-

osuuden käyttöön liittyvä aineisto sekä tarvittaessa ottaa ne haltuunsa. Haltuunotto on tarpeen esimerkiksi silloin, kun aineisto on erittäin laaja eikä sitä ole mahdollista tarkastaa paikan päällä. Aineisto tulisi palauttaa, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellyttäisi niiden hallussapitoa. Tarkastettavalla olisi velvollisuus avustaa myös muutoin tarkastuksen suorittamisessa. Tarkastettavan tulisi antaa tarkastuksen suorittajalle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tarkastuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi tietojärjestelmän käytössä tarvittava opastus taikka tieto hankkeeseen kuuluvan muualla sijaitsevan rakennuksen sijainnista.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastuksen suorittajalle mahdollistetaan pääsy tarkastettavan hallitsemiin tai käytössä oleviin tiloihin tarkastustehtävän edellyttämässä laajuudessa. Hallitusmuodon 8 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Ehdotettavan säännöksen soveltamisalan osalta on selvää, ettei säännöksessä tarkoitettulla tarkastusoikeudella ole hallitusmuodossa tarkoitettua yhteyttä toisen perusoikeuden turvaamiseen. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään katsonut, että rikosten selvittämisenä voidaan pitää myös sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei olisi vielä ehtinyt toteutuneen teon asteelle (ks. esim. PeVL 2/1996 vp ja PeVL 47/1996 vp). Ehdotettavassa säännöksessä ei ole kyse tällaisiin tapauksiin rajautuvista tarkastuksista vaan säännöksessä tarkoitettuja tarkastuksia toimitettaisiin osana normaalia rakennerahastovarojen käytön valvontaa. Tämän mukaisesti säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan jätettäväksi kotirauhan piiriin kuuluvat paikat eli lähinnä vakinaisesti tai muutoin pitkäaikaisesti asumiseen käytettävät tilat.

33 §. *Virka-apu.*

Poliisilain (493/1995) 40 §:n 1 momentin mukaan poliisiin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle ja yksityiselle virka-apua, milloin siitä on erikseen säädetty. Poliisiin on annettava virka-apua myös muulle viranomaiselle laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Kuitenkaan ainakaan niissä tapauksissa, joissa tarkastustehtävä annetaan ulkopuoliselle tilintarkasta-

jalle, virka-apua ei ilman nimenomaista säännöstä ole mahdollista saada. Tulliviranomaisten antamasta virka-avusta ei ole poliisilain 40 §:n 1 momenttia vastaavaa yleistä säännöstä, vaan siitä säädetään asianomaisessa aineellisessa lainsäädännössä. Selkeyden vuoksi myös veroviranomaisen antamasta virka-avusta tulisi olla säännös. Edellä olevan johdosta ehdotetaan säännöstä poliisin, tulliviranomaisen ja veroviranomaisen antamasta virka-avusta rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön, hallintoviranomaisen, maksuviranomaisen taikka niiden valtuuttaman tarkastajan suorittamassa tarkastuksessa.

34 §. *Lausuman esittäminen.*

Yleisasetuksen 38 artiklan 1 kohdan f-alakohdan mukaan jäsenvaltion on esitettävä komissiolle kunkin tukitoimen päätyttyä lausuma, jonka on laatinut ohjelman hallintoviranomaisesta riippumattomassa tehtävässä oleva henkilö tai yksikkö. Englanninkielisen toisinnon mukaan lausuman laatijan tulee olla hallintoviranomaisesta toiminnallisesti riippumaton (engl. "having a function independent of the designated managing authority"). Valvonta-asetuksen 8 artiklan mukaan lausuman laatijan tulee olla toimeenpaneavasta elimestä toiminnallisesti riippumaton henkilö tai organisaatio.

Valvonta-asetuksen 8 artiklan mukaan viimeistään loppusuoritusta koskevan pyynnön ja kutakin tukimuotoa koskevan lopullisen menoilmoituksen yhteydessä jäsenvaltion on esitettävä mainitun asetuksen liitteessä II esitetyn suunta-antavan mallin mukainen lausuma. Lausuma on yhteenveto edellisinä vuosina suoritettujen tarkastusten tuloksista ja yleispäätelmä loppusuoritusta koskevan pyynnön pätevydestä ja lopulliseen menoilmoitukseen kuuluvien toimenpiteiden laillisuudesta ja säännönmukaisuudesta.

Yhteisön säädöksissä ei edellä mainittua tarkemmin määritellä, kuka tai mikä taho jäsenvaltiossa lausuman voisi esittää komissiolle. Ottaen huomioon, mitä 6 §:n perustelujen kohdalla selostetussa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu jäsenvaltiosta ja sitä koskevasta vastuusta, tehtävä olisi asianmukaisinta antaa viranomaiselle.

Kuluvalla ohjelmakaudella, joka päättyy 31 päivänä joulukuuta 1999, on lähtökohtana ollut periaate, että kyseessä olevan lausuman esittäjänä toimisi rakennerahaston varojen hallinnoinnista suhteessa Euroopan yhteisön toimielimiin vastaava ministeriö (*rahastovas-*

tuuministeriö). Käytännössä lausuman esittäjäksi on katsottu asianomaisen ministeriön sisäinen tarkastaja. Ehdotettavassa pykälässä tarkoitettun lausuman antaminen ei ole kuitenkaan ollut kauden 1995—1999 ohjelmien osalta ajankohtaista eikä lausuman laatija- ja esittäjätahoja ole ratkaistu.

Edellä mainitut yhteisön säännökset eivät estä tehtävän antamista mainitulla tavalla rakennerahastosta vastuussa olevalle ministeriölle. Näin ollen ehdotetaan, että lausuman esittäisi komissiolle EAKR:n osalta sisäasiainministeriö, ESR:n osalta työministeriö ja EMOTR:n sekä KOR:n osalta maa- ja metsätalousministeriö.

Ministeriön hallinnollisissa määräyksissä määriteltäisiin se, kuka ministeriössä allekirjoittaisi komissiolle annettavan lausuman. Koska yhteisön oikeudessa lausuman laatijalta edellytetään toiminnallisesti riippumattomuutta rakennerahastovarojen toimeenpanosta, olisi asianmukaista, että komissiolle annettavan lausuman allekirjoittaisi samalla tavalla toiminnallisesti riippumaton henkilö tai yksikkö. Tällainen voisi olla esimerkiksi ministeriön sisäinen tarkastaja tai sisäisen tarkastuksen yksikkö, joka olisi ministeriön linjaorganisaation ulkopuolella.

Tässä tarkoitettun lausuman laatimisesta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.

6 luku. *Erinäiset säännökset*

35 §. *Toimivallan siirto rakennerahastotavoissa.*

Vuosina 1995—1999 opetusministeriön hallinnonalalla rakennerahastohankkeita koskeva päätöksenteko on hoidettu muutamaa poikkeusta lukuunottamatta ministeriössä. Hankehakemukset on osoitettu pääsääntöisesti opetusministeriölle, opetushallitukselle ja vuodesta 1998 lukien lääninhallitukselle. Lääninhallitukset ovat hoitaneet tavoite 2, 5b ja 6 -ohjelmien osalta hankevalmistelua ja tiedottamiseen liittyviä tehtäviä. Opetushallitus on hoitanut lähinnä tavoite 3 ja 6 -ohjelmaan liittyvää hankevalmistelua. Alueohjelmien osalta lääninhallitukset ovat edustaneet ministeriötä maakuntien yhteistyöryhmissä. Hankekohtainen maksatusten ja määrärahan sekä toteutumista kuvaava seuranta on toteutettu pääsääntöisesti opetusministeriössä. Opetushallituksessa on hoidettu lähinnä tavoite 3 ja 6 -ohjelman seurantaan liittyviä tehtäviä. Valvonta ja tarkastus on myös pää-

sääntöisesti hoidettu opetusministeriössä. Opetusministeriön taloushallintoyksikön tarkastustoimen virkamiehet ovat tarkastaneet rahoituksen käyttöä koskevat tiliselvitykset ja suorittaneet tarkastuksia paikan päällä. Opetusministeriön sisäinen tarkastaja on myös tarkastanut rakennerahastohankkeita.

Rakennerahastohankkeiden lisääntyessä vuosina 2000—2006 olisi tarpeellista siirtää toimivaltaa myös opetusministeriössä sen hallinnonalan tehtäviä hoitaville viranomaisille, jotta rakennerahasto-ohjelmat voitaisiin toteuttaa tehokkaasti. Myös alueellisen toteutuksen voimistaminen ja asiantuntemuksen hyödyntäminen vaatisi toimivallan siirtämistä opetus- ja kulttuuritoimen tehtäviä hoitaville aluehallintoviranomaisille. Lääninhallitukset toimivat valtion aluehallintoviranomaisina opetus- ja kulttuurihallintoa koskevilla asioissa. Ehdotuksella olisi tarkoitus korjata ne puutteellisuudet, joita opetusministeriöllä on toimivaltansa siirtämisen osalta sen hallinnonalaan kuuluvia tehtäviä hoitaville viranomaisille rakennerahasto-asioissa.

36 §. *Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä.*

Pykälässä ehdotetaan perussäännöstä rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmästä. Rakennerahastovaroja käyttävät ministeriöt ylläpitävät hallinnonaloillaan rahoitettavia hankkeita koskevia rekistereitä ja vastaavat rakennerahasto-ohjelmien hallintoviranomaisten ylläpitämiin seurantarekistereihin toimitettavien asianomaisen ohjelman hankevalmistelua, päätöksentekoa, rahoituksen ja tulosten seurannan kannalta tarpeellisten tietojen toimittamisesta. Tietojärjestelmää käytetään myös tietopalvelutarkoituksiin siten, että sen julkista tietopalvelua voivat käyttää kaikki halukkaat ilman tunnusta. Käyttäjän tietopalvelu vaatii puolestaan tunnuksen ja salasanan käyttämistä. Julkisen tietopalvelun avulla voidaan muun ohella saada käyttöön kuvauksia hyväksytyistä hankkeista ja muuta informaatiota. Julkisen tietopalvelun avulla voidaan myös täyttää ja palauttaa lomakkeita.

Rakennerahasto-ohjelmien seurantarekisteri on keskitetty tietokanta, jonne vastuuviranomaiset siirtävät seurantatiedot joko käyttö liittymän (internet-yhteys) tai siirtotiedoston (ftp-yhteys) kautta. Rekisteri on eri viranomaisten käytössä siten, että he tallettavat seurantatiedot suoraan internet-yhteyden kautta, siirtävät seurantatiedot omasta seurantajärjestelmästä ja käyttävät muutoin

hyväkseen järjestelmän tietopalveluja.

Koska tietojärjestelmään tallennettaisiin myös tietoja luonnollisista henkilöistä, tietojärjestelmässä on kysymys tältä osin henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuun henkilötietojen käsittelystä. Yksityisyyden suoja säädettiin perusoikeudeksi vuonna 1995 toteutetulla perusoikeusuudistuksella. Hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojausta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat henkilötietolakia ja erityislainsäädäntöä koskevissa kannanotoissaan (esimerkiksi PeVL 114/1998 vp, HaVL 16 ja 19/1998 vp ja HaVM 26/1998 vp) todenneet, että tämän henkilötietojen suojausta koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaika sekä rekisteröityjen oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Tämän johdosta pykälän 1 momentissa määriteltäisiin tarkemmin, ketkä ylläpitävät mainittua henkilötietojärjestelmää, joka tosiasiassa koostuu useista rekistereistä. Momentissa säädettäisiin lisäksi pääpiirteissään rekisterin tietosisällöstä.

Rekisteröidyn henkilön tarkastusoikeudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa viittaamalla henkilötietolakiin. Momentissa säädettäisiin lisäksi henkilötietolaissa tarkoitettun henkilötiedon enimmäissäilytysajasta. Henkilötietolain 29 §:n 1 momentin nojalla rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut tieto. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että henkilötietolaissa tarkoitettu henkilötieto olisi poistettava joka tapauksessa viimeistään kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianomaisen rakennerahasto-ohjelman viimeinen maksuerä on maksettu Euroopan yhteisöjen komissiosta Suomeen. Säilytysaika olisi siten yhdenmukainen yleisasetuksen 38 artiklan 6 kohdassa säädetyin, asianomaisen rakennerahasto-ohjelman kustannuksiin ja valvontaan liittyvien asiakirjojen säilyttämistä koskevan määräajan pääsäännön mukainen.

Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahasto-ohjelmien seurannan

tajärjestelmästä.

37 §. *Rakennerahastovarojen ja valtion rahoitusosuuden takaisinperintä.*

Yleisasetuksen 39 artiklan mukaan jäsenvaltioilla on ensisijainen vastuu väärinkäytösten tutkimisesta ja toimista silloin, kun havaitaan tukitoimen luonteeseen tai täytännönpäntöön tai valvonnan edellytyksiin vaikuttavia merkittäviä muutoksia, ja tarpeellisten varainhoitoa koskevien oikaisujen tekemisestä. Jäsenvaltion on tehtävä varainhoitoa koskevat oikaisut, jotka liittyvät yksittäiseen tai järjestelmälliseen väärinkäyttöön. Jäsenvaltion tekemiin oikaisuihin sisältyy yhteisön tuen peruuttaminen kokonaan tai osittain. Jäsenvaltio voi käyttää näin vapautuneet yhteisön varat uudelleen kyseiseen tukitoimeen yleisasetuksen 53 artiklan 2 kohdan nojalla määriteltäviä yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen. Tukitoimella tarkoitetaan yleisasetuksen 9 artiklan e-kohdan mukaisia ohjelmia, joista tämän lain 4 §:ssä ehdotetaan määriteltäväksi rakennerahasto-ohjelmiksi.

Jos tarvittavien tarkistusten jälkeen komissioilla on perusteltu syy uskoa, että jäsenvaltio ei ole täyttänyt sille yleisasetuksen 39 artiklan 1 kohdan mukaan kuuluvia velvoitteita, tai tukitoimen osa tai tukitoimi kokonaisuudessaan ei oikeuta rahaston tukeen osittain tai kokonaisuudessaan, tai hallinto- tai valvontajärjestelmissä esiintyviä merkittäviä puutteita, jotka saattavat johtaa järjestelmällisiin väärinkäyttöihin, komissio keskeyttää kyseiset välimaksut ja esittää jäsenvaltiolle perustellun pyynnön, että se toimittaa huomautukset ja tarvittaessa toteuttaa oikaisut määräajassa.

Jos jäsenvaltio ei hyväksy komission huomioita, komissio kutsuu jäsenvaltion tapamiseen, jossa molemmat osapuolet pyrkivät kumppanuuteen perustuvan yhteistyön avulla pääsemään sopimukseen huomautuksista ja niistä tehtävistä päätelmistä.

Jos sopimukseen ei ole päästy ja jäsenvaltio ei ole tehnyt oikaisuja komission asettaman määräajan päätyessä, komissio voi, ottaen huomioon jäsenvaltion esittämät huomautukset, päättää kolmen kuukauden kuluessa vähentää yleisasetuksen 32 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ennakkomaksua tai tehdä vaadittavat varainhoitoa koskevat oikaisut peruuttamalla kyseiselle tukitoimelle tulevan rahaston osuuden kokonaisuudessaan tai osittain.

Vahvistaessaan oikaisun määrän komissio

ottaa huomioon suhteellisuusperiaatteen mukaisesti väärinkäytöksen tai muutoksen luonteen sekä jäsenvaltioiden hallinto- tai valvontajärjestelmissä havaittujen puutteiden laajuuden ja taloudelliset vaikutukset.

Aiheettomasti maksetut ja palautettavat määrät on viivästyskorkeineen maksettava takaisin komissiolle.

Edellä selostetut yleisasetuksen 39 artiklan säännökset koskevat komission ja jäsenvaltion välisiä suhteita. Niissä ei säädetä tukea myöntävän jäsenvaltion viranomaisen ja tuensaajan välisestä suhteesta eikä esimerkiksi edellytyksistä, joiden nojalla tukea myöntäneen viranomaisen velvollisuudesta tai oikeudesta periä tukea takaisin tuen saajalta. Näistä säädetään kansallisessa aineellisessa lainsäädännössä.

Väärinkäytösasetus (EY, EURATOM N:o 2988/1995) sisältää Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvan väärinkäytöksen (irregularity) määritelmän, jonka mukaan väärinkäytöksen tunnusmerkit toteuttaa jokainen yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia. Väärinkäytösasetuksessa on muun muassa perusteettoman etuuden takaisinperimistä, väärinkäytöksistä mahdollisesti seuraavia hallinnollisia seuraamuksia ja hallinnollisten toimenpiteiden ja seuraamusten kohteita koskevat säännökset.

Väärinkäytösasetuksen johdanto-osan mukaan väärinkäytöksen tunnusmerkistöt täyttävistä menettelyistä sekä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista säädetään alakohtaisista säännöstyöissä tämän asetuksen mukaisesti. Edellä mainittuihin menettelyihin kuuluvat myös Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyssä yleissopimuksessa määritellyt petolliset menettelyt. Väärinkäytösasetuksen 2 artiklan 4 kohdan mukaan, jollei sovellettavasta yhteisön oikeudesta muuta johdu, sovelletaan tarkastusten toteuttamiseen ja yhteisön toimenpiteisiin ja seuraamuksiin liittyviin menettelytapoihin jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Väärinkäytösasetuksen 4 artiklan mukaan muun muassa kaikista väärinkäytöksistä seuraa yleensä perusteettomasti saadun etuuden

periminen takaisin siten, että velvoitetaan maksamaan velkana olevat tai perusteettomasti saadut summat, ja takuu, joka on annettu myönnetyn etuuden hakemuksen tueksi tai ennakkomaksua saataessa, määrätään kokonaan tai osittain menetetyksi. Asetuksen 5 artiklassa säädetään erilaisista hallinnollisista seuraamuksista, jotka voivat seurata tahallista tai huolimattomuudesta johtuvista väärinkäytöksistä. Asetuksen 7 artiklan mukaan yhteisön hallinnollisia toimenpiteitä ja seuraamuksia voidaan soveltaa luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin sekä muihin yksiköihin, jotka kansallisen lainsäädännön mukaan ovat oikeuskelpoisia, jos nämä ovat tehneet väärinkäytöksiä. Seuraamuksia voidaan soveltaa myös väärinkäytösten toteuttamiseen osallistuneisiin henkilöihin sekä niihin, jotka ovat vastuussa väärinkäytöksestä tai joiden on huolehdittava sen ehkäisystä.

Kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvät määräykset rakennerahastovarojen ja vastaanavan valtion rahoituksen peruuttamisesta ja takaisinperinnästä ovat varsin epäyhtenäisiä ja osin puutteellisia. Menettelyt ja perusteet peruuttamiselle ja takaisinperimiselle vaihtelevat säännöskohtaisesti perusteettomastikin. Useiden valtionapujen osalta säännöksiä ei ole lainkaan annettu, jolloin toimenpiteet jäävät valtionapuja koskevien hallinnollisten määräysten varaan. Viime kädessä sovellettavaksi tulee valtioneuvoston päätös valtionavustuksia koskeviksi yleismääräyksiksi (490/1965). Hallinnollisena määräyksenä yleismääräyspäätös sitoo valtion viranomaisia. Valtionavun saajaa sen määräykset velvoittavat vain siinä määrin ja sillä tavoin, kuin ne on valtionapupäätöksessä valtionavun suorittamisen ehtoina tai muulla tavoin asianmukaisesti hänen noudatettaviksi asetettu. Käytännössä näin ei ole aina menetelty.

Rakennepoliittikalaki sisältää kansallisia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvien tukien peruuttamisesta ja takaisinperinnästä. Ne koskevat sekä yhteisön että valtion tukea. Aluekehitysasetus sisältää säännökset maakuntien liittojen ja aluekehityksestä vastaavan ministeriön myöntämien avustusten valvonnasta ja takaisinperinnästä. Säännöksiä sovelletaan asetuksen 19 a §:n perusteella myös mainittujen viranomaisten rakennerahastovaroista myöntämiin avustuksiin. Rakennerahastojen ja valtion yhteisesti rahoittamien muiden järjestelmien osalta ei ole annettu vastaavia yhteisiä kansallisia säännöksiä.

Tilanteen yhtenäistämiseksi ja lainsäädännön täydentämiseksi ehdotetaan asiasta otettavaksi lakiin nimenomainen säännös. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että hankkeeseen rahoituksen myöntävän viranomaisen tai muun tahon olisi aina määrättävä sellaisten rakennerahastovarojen ja vastaanavan valtion rahoitusosuuden maksaminen lopetettavaksi, joiden lopullinen vastaanottaja on muu kuin valtion budjettitalouden piiriin kuuluva viranomainen, virasto tai laitos, sekä määrättävä jo maksetut osuudet maksettavaksi takaisin sellaisissa tapauksissa, joissa Euroopan yhteisön tai valtion rahoituksen saamiseen liittyy rikollista tai vilpillistä menettelyä taikka tuen käyttöön liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntiä. Myös Euroopan yhteisön kilpailuoikeudelliset säännökset voivat edellyttää rahoituksen lakkauttamista ja takaisinperintää. Rahoituksen maksaminen olisi määrättävä lopetettavaksi ja jo maksettu rahoitus takaisin maksettavaksi aina, kun pykälässä säädettyä ehdotettavat edellytykset täyttyvät riippumatta siitä, onko komissio ryhtynyt yleisasetuksen 39 artiklassa tarkoitettuihin oikaisutoimenpiteisiin. Momentin 4-kohdassa käytetty termi rahoituksen saaja tarkoittaa avustuksen tai muun tuen tai rahoituksen saajaa taikka viranomaista, joka käyttää sille osoitettuja rakennerahaston varoja ja vastaavaa kansallista rahoitusosuutta itse.

Sellaisessa tilanteessa, jolloin komissio olisi ryhtynyt Suomea kohtaan yleisasetuksen 39 artiklan mukaisiin oikaisutoimenpiteisiin, mutta hankkeeseen rahoituksen myöntäneellä viranomaisella tai muulla taholla ei 1 momentin nojalla olisi velvollisuutta määrätä rahoituksen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksetut osuudet tai osan niistä takaisin maksettavaksi, maksamisen lopettamisesta ja rahoituksen takaisinmaksamisesta voisi määrätä rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö. Tätä koskevaa säännöstä ehdotetaan pykälän 3 momenttiin.

Pykälän 2 ja 4 momentissa säädettäisiin takaisinmaksettavalle määrälle suoritettavasta korosta. Pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, joissa rahoituksen saaja on toiminut vilpittömässä mielessä, rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä olisi mahdollisuus perittävän koron kohtuullistamiseen tai sen perimättä jättämiseen. Säntely noudattaisi yhteneväistä linjaa maaseutuelinkeinojen rahoituslain 52 §:n ja aluekehitysasetuksen 16 §:n säännösten kanssa, jois-

sa kohtuullistamismahdollisuus liittyy koronmaksuvelvollisuutta koskevaan harkintaan ja mahdollisuus on rajattu tilanteisiin, joissa rahoituksen saaja on toiminut vilpittömässä mielessä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi kummassakin edellä mainitussa tilanteessa vuotuisen viivästyskoron maksamisesta, jollei takaisinmaksettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä. Korkokannan määräytyminen ehdotetaan säädettäväksi samalla tavalla kuin maaseutuelinkeinojen rahoituslain ja aluekehitysasetuksen edellä mainituissa säännöksissä.

Pykälän 5 momentin mukaan takaisinperintää koskevat oikeusriidat ratkaistaisiin hallinto-oikeudessa hallintoriita-asioina hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti. Hallintolainkäyttölain 69 §:n mukaan hallintoriita-asiana käsitellään muun muassa julkisoikeudellisesta suhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskeva riita, johon haetaan viranomaisen ratkaisua muutoin kuin muutoksenhakuteitse. Silloin, kun tässä tarkoitun rahoituksen myöntäjänä toimii muu kuin valtion budjettitalouden piiriin kuuluva viranomainen, virasto tai laitos, myöntäjän ja rahoituksen saajan suhde rinnastetaan julkisoikeudelliseen suhteeseen. Hankkeeseen rahoituksen myöntäneen viranomaisen, muun tahon ja rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön päätös lain 37 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitun rahoituksen takaisinperinnästä ei siten olisi sitova viranomaisratkaisu. Jos osapuolet eivät pääse asiasta yksimielisyyteen, ministeriön olisi haettava täytäntöpanokelpoista päätöstä hallintoriitakanteella hallinto-oikeudelta. Hallintoriita-asian käsittelyssä toimivaltaista hallinto-oikeutta koskee hallintolainkäyttölain 70 §.

Ehdotetussa pykälässä olevat säännökset olisivat 2 §:n mukaisesti toissijaisia suhteessa muihin kansallisiin säännöksiin. Suhteessa Euroopan yhteisön oikeuteen pykälän säännöksillä on viimekätinen asema, kuten 3 §:ssä on kuvattu. Ehdotetun pykälän mukaisen sääntelyn antamisesta ei näin ollen olisi haittaa, mutta pykälä toimisi takaisinperintää koskevana turvaavana säännöksenä siltä varalta, jos muualla ei asiasta olisi säädetty.

38 §. *Valtion takautumisoikeuteen perustuva maksusuorituksen velvoittaminen.*

Yleisasetuksen 39 artiklan sisältöä on selostettu edellä 37 §:n perustelujen yhteydessä. Artiklan 3 kohdan edellytysten yhteydessä komissio voi päättää vähentää yleisasetuksen

32 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ennakkomaksua, tai tehdä vaadittavat varainhoitoa koskevat oikaisut peruuttamalla kyseiselle tukitoimelle tulevan rahaston osuuden kokonaisuudessaan tai osittain. Vahvistaessaan oikaisun määrän komissio ottaa huomioon suhteellisuusperiaatteen mukaisesti väärinkäytöksen tai muutoksen luonteen sekä jäsenvaltioiden hallinto- tai valvontajärjestelmissä havaittujen puutteiden laajuuden ja taloudelliset vaikutukset. Aiheettömästi maksetut ja palautettavat määrät on viivästyskorokoineen maksettava takaisin komissiolle. Väärinkäytöksellä tarkoitetaan tässä paitsi rikosoikeudellisen tunnusmerkistön täyttävää tekoa, myös väärinkäytösasetuksen 1 artiklassa määriteltyä sääntöjenvastaisuutta. Määrittely on selostettu 37 §:n perustelujen kohdalla.

Vastuu yhteisön oikeuden noudattamisesta on jäsenvaltiolla kokonaisuudessaan. Vastuun toteuttamista koskevat vaatimukset kohdistetaan jäsenvaltion hallitukseen. Hallitus on vastuussa riippumatta siitä, mikä jäsenvaltion elin on tosiasiallisessa vastuussa yhteisön oikeuden rikkomisesta. Tämä voi olla myös valtiosääntöoikeudellisesti itsehallinnollinen elin, kuten kunta tai kuntien muodostama kuntayhtymä. Valtion hallitus voi tämän vastuunsa perusteella joutua suorittamaan väärinkäytöksen vuoksi menetetyt varat komissiolle.

Valtiolla tulisi takaisinmaksutilanteen varalta olla tosiasiallisesti vastuussa olevaa tahoja kohtaan takautumisoikeus komissiolle maksamiensa varojen osalta. Rakennerahastovarojen takaisinmaksun riski merkitsisi taloudellisia vastuita viime kädessä myös kyseiselle taholle.

Valtion takautumisoikeus edellyttäisi, että varoista tosiasiallisesti vastuussa oleva muu julkinen tai yksityinen yhteisö tai henkilö kuin valtion budjettitalouden piiriin kuuluva viranomainen, virasto tai laitos on menetellyt virheellisesti tai että se on Euroopan yhteisöjen komission päätöksellä hyväksytyn ohjelma-asiakirjan perusteella suoraan vastuussa komissiolle kyseisten varojen käytöstä. Virheellisen menettelyn käsite kattaisi paitsi jonkin rikosoikeudellisen tunnusmerkistön täyttävät teot, myös esimerkiksi laiminlyönnin tai huolimattoman menettelyn silloinkin, kun se ei olisi rikosoikeudellisesti rangaistavaa.

Yleisasetuksen 39 artiklassa säädetään ainoastaan komission ja jäsenvaltion välistä

suhdetta. Jäsenvaltion asia puolestaan on, miten vastuusuhteet sen sisällä järjestetään. Artikla ei estä säätämästä valtion takautumisoikeutta lailla, joka koskisi hallituksen ja varoista tosiasiallisesti vastuussa olevan tahon välisiä suhteita. Tällaista säännöstä sovellettaisiin siinä tapauksessa, että hallitus on joutunut takaisinmaksuvastuuseen komissiolle. Tällainen säännös on sen selvyiden vuoksi asianmukainen ja parempi ratkaisu kuin jättää asia pelkästään vahingonkorvaus-oikeudellisten sääntöjen varaan. Vastaavanlainen säännös aluekehitysviranomaiseen kohdistuvasta valtion takautumisoikeudesta on aluekehityslain 10 b §:ssä (232/1997). Toimivalta velvoittaa maksusuoritukseen annettaisiin sen rakennerahaston maksuviranomaiselle, jonka tukea takaisinmaksuvollisuus koskee. Maksuviranomaisista ehdotetaan säädettäväksi 10 §:ssä ja maksuviranomaisen tehtävistä 11 §:ssä.

Suoritettavalle määrälle olisi ehdotettavan 2 momentin mukaan maksettava vuotuista viivästyskorkoa, jollei suoritettavaa määrää makseta asetettuna eräpäivänä. Korkokanta määräytyisi korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Sääntely olisi siten yhteneväinen aluekehityslain 10 b §:n säännöksen kanssa.

Maksuviranomaisen päätös korvausvelvollisuuden asettamisesta ei olisi täytäntöönpanokelpoinen viranomaisratkaisu, vaan asiaa koskeva riita ratkaistaisiin hallintoriitamenetellyssä. Tätä koskeva säännös ehdotetaan 3 momenttiin. Sääntely olisi johdonmukainen 37 §:ssä ehdotetun rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden maksamisen lopettamista sekä jo maksetun rahoitusosuuden takaisinmaksamista koskevan sääntelyn kanssa.

39 §. *Muutoksenhaku.*

Ehdotetun lain mukaan valituskelpoisia hallintopäätöksiä tekisivät eri ministeriöt laissa tarkoitettuina hallintoviranomaisina, maksuviranomaisina tai muutoin rakennerahastovaroja käyttävinä ministeriöinä. Kun hallintopäätös tehdään ministeriötasolla, hallintolainkäyttölain (586/1999) säännöksistä johtuu, että tällaisesta päätöksestä valitettaisiin ensi asteena suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Laissa tarkoitettuja hallintopäätöksiä voisivat olla esimerkiksi erilaiset velvoittamispäätökset, joilla ministeriö velvoittaa tiedonsaantioikeutensa toteuttamiseksi jonkin viranomaistahon tai yksityisen tahon luovuttamaan hallussaan olevia tietoja ja

asiakirjoja. Tämän tyyppisistä hallintopäätöksistä valitetaan yleensä muutoin hallinto-oikeuteen.

Koska tarkoituksenmukaisena ei voida pitää järjestelyä, jonka mukaan tämän lain mukaisista valituskelpoisista hallintopäätöksistä valitettaisiin ensi asteena korkeimpaan hallinto-oikeuteen, pykälässä ehdotetaan säädettäväksi hallintolainkäyttölaista poikkeavasti, että hallintoviranomaisen, maksuviranomaisen ja rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön päätöksestä valitetaan ensi asteena Helsingin hallinto-oikeuteen. Hallintolainkäyttölaista poikkeavasti säädettäisiin samalla siitä, että ministeriön päätökset ovat täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää. Hallintolainkäyttölain 31 §:n 2 momentin mukaan hallintolainkäyttölaissa omaksutusta valituksen täytäntöönpanoa lykkävästä vaikutuksesta voidaan erityislaissa säätää toisin.

40 §. *Salassapitovelvollisuus.*

Pykälässä säädettäisiin tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavan salassapitovelvollisuudesta. Siitä olisi voimassa, mitä viranomaisten julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Lisäksi pykälässä säädettäisiin niistä edellytyksistä, joilla se voisi edellä mainitussa laissa säädetyin salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa nyt ehdotettavan lain mukaisia tehtävää suorittaessa saamia tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammatillisaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista edelleen. Näitä tietoja se voisi luovuttaa vain lain täytäntöönpanosta vastaaville viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten, tässä laissa tarkoitettua tarkastusta suorittavalle toiselle viranomaiselle tai ulkopuoliselle tilintarkastajalle, syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä Euroopan yhteisön toimielimelle, jos Euroopan yhteisön säädöksessä asetetun veloitteen täytäminen tai yhteisön tekemän toimielimen päätös tätä edellyttää. Tässä tarkoitettuja yhteisön toimielimiä ovat muun muassa Euroopan yhteisöjen komissio ja tilintarkastustuomioistuin. Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin siitä, millä viranomaisella olisi oikeus luovuttaa tässä tarkoitettuja tietoja Euroopan yhteisön toimielimelle. Näitä olisivat hallintoviranomaisen, maksuviranomaisen ja rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö.

41 §. *Soveltaminen vuosien 1995—1999*

rakenerahasto-ohjelmiin.

Vuosille 1995—1999 hyväksytyihin rakenerahasto-ohjelmiin sovelletaan yleisasetuksen 52 ja 54 artiklan perusteella puite- ja koordinaatioasetuksen säännöksiä. Näissä ohjelmissä toteutettavia toimenpiteitä koskevat rahoituksen myöntämispäätökset tulee tehdä 31 päivään joulukuuta 1999 mennessä. Myöntämispäätöksistä aiheutuvia maksatuksia voidaan kuitenkin suorittaa vielä 31 päivään joulukuuta 2001 saakka. Näiden maksatusten perusteella haetaan Euroopan yhteisöjen komissiosta ohjelmien viimeisiä maksueriä. Ohjelmien toimeenpano jatkuu siis vuoden 1999 jälkeenkin. Koska vuosien 1995—1999 ohjelmien toimeenpanoon ei sovelleta yleisasetuksen säännöksiä ja siten esimerkiksi hallintoviranomaista ja maksuviranomaista koskeva sääntely ei tule niihin sovellettavaksi eikä myöskään ohjelmien kansallinen hallintomalli ole uudelle kaudelle ehdotetun hallintomallin mukainen, ehdotetaan, että Euroopan yhteisön rakenerahastoista vuosina 1995—1999 Suomeen myönnetyn rahoituksen sekä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden valvonnasta, tarkastuksesta ja takaisinperinnästä olisi soveltuvin osin voimassa, mitä 2, 25—28 §:ssä ja 30—40 §:ssä säädetään. Koska nyt ehdotettavan lain säännökset eivät koskisi yhteisöaloiteohjelmia, ehdotetaan johdonmukaisesti, että säännöksiä sovellettaisiin vain tavoitteiden 2, 3, 4, 5b ja 6 ohjelmiin. Mitä näissä pykälissä säädetäisiin maksuviranomaisesta, sovellettaisiin soveltuvin osin rakenerahaston varojen hallinnoinnista suhteessa Euroopan yhteisön toimielimiin vastaavaan ministeriöön (*rahastovastuuministeriö*). Koska jäsenvaltion vastuusta tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa säädetään koordinaatioasetuksen 23 artiklassa, ehdotetaan, että lain 38 §:ää sovellettaisiin, jos valtio olisi koordinaatioasetuksen 23 artiklassa tarkoitetun jäsenvaltion vastuun perusteella velvoitettu maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin Euroopan yhteisön rakenerahaston varoja.

42 §. *Tarkemmat säännökset.*

Säännösehdotuksen mukaan asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakunnan yhteistyöasiakirjan sisällöstä, maakunnan yhteistyöasiakirjan tarkistamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista, rakenerahastovarojen ja valtion rahoitusosuuden jakamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista, ohjelmareservistä, rakenerahasto-ohjelmien seu-

rantajärjestelmästä, ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista, projektinomaisen toimeenpanon hallinnosta, seurantakomitean päätösvaltaisten jäsenten ja asiantuntijoiden palkkioista ja kulukorvauksista sekä yleisasetuksen 38 artiklassa ja valvonta-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetun lausuman laatimisesta. Uuden perustuslain tultua voimaan tässä tarkoitettuja säännöksiä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

7 luku. Voimaantulo

43 §. *Voimaantulo.*

Laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan uuden rakenerahastokauden alusta eli 1 päivänä tammikuuta 2000, mistä alkaen esimerkiksi yleisasetuksen 3 ja 4 artiklan mukaan tavoitteisiin 1 ja 2 kuuluvien alueiden luettelot ovat voimassa ja tavoiteohjelmien toimeenpano siten voisi alkaa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotuksen 41 §:n mukaan asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakunnan yhteistyöasiakirjan sisällöstä, maakunnan yhteistyöasiakirjan tarkistamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista, rakenerahastovarojen ja valtion rahoitusosuuden jakamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista, ohjelmareservistä, rakenerahasto-ohjelmien seurantajärjestelmästä, ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista, projektinomaisen toimeenpanon hallinnosta, seurantakomitean päätösvaltaisten jäsenten ja asiantuntijoiden palkkioista ja kulukorvauksista sekä yleisasetuksen 38 artiklassa ja valvonta-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetun lausuman laatimisesta. Lakiesityksen valmistelun kiireellisestä aikataulusta johtuen hallituksen esitykseen ei ole voitu liittää luonnosta valtioneuvoston asetukseksi. Asetusluonnoksen valmistelu on käynnissä ja tarkoitus on saattaa luonnos tiedoksi eduskunnalle viipymättä luonnoksen valmistuttua.

3. Voimaantulo

Uusi rakenerahastokausi alkaa vuoden 2000 alusta, mistä alkaen esimerkiksi yleisasetuksen 3 ja 4 artiklan mukaan tavoitteisiin 1 ja 2 kuuluvien alueiden luettelot ovat

voimassa ja tavoiteohjelmien toimeenpano voisi siten alkaa. Vuoden 2000 valtion talousarviossa on mahdollistettu ohjelmien toteuttamisen käynnistäminen heti vuoden 2000 alusta. Nyt ehdotettavalla lailla olisi tarkoitus säädöstää ohjelman toimeenpanoon liittyvät menettelyt ja esimerkiksi ohjelmien seurantakomiteoiden asettaminen ja maakunnan yhteistyöryhmien asettaminen ja tehtävät. Näin ollen lain kiireellinen käsittely olisi tarpeen, jotta ohjelmien toimeenpano voisi käynnistyä viivytyksettä heti vuoden 2000 alusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

4. Säättämisyjärjestys

Ehdotetussa laissa on säännöksiä, joilla on merkitystä kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojan ja hallitusmuodossa säädettyjen perusoikeuksien käytön kannalta ja jotka liittyvät hallintotehtävien antamiseen viranomaiskoneiston ulkopuolelle.

Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädettäisiin sisäasiainministeriön toimivallasta antaa oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtyminä toimiville maakuntien liitoille osoittamiensa rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden käyttöä koskevia ehtoja sekä 8 ja 13 §:ssä tarkoitettuja ohjeita ja yleisiä määräyksiä. Nämä voivat merkitä maakuntien liitoille uusia velvollisuuksia tai tehtäviä. Lisäksi lakiehdotuksen 15 §:ssä säädettäisiin maakuntien liittoja koskevasta rakennerahastovarojen käytössä todetun virheellisyyden johdosta ryhdyttyihin toimenpiteisiin liittyvästä ilmoitusvelvollisuudesta ja sisäasiainministeriön toimivallasta velvoittaa maakunnan liitto ryhtymään toimenpiteisiin virheellisyyden korjaamiseksi tai toistumisen estämiseksi.

Kunnan itsehallinnon perusteista ja kunnalle annettavista velvollisuuksista ja tehtävistä säädetään sekä nykyisen hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin että uuden perustuslain 120 §:n mukaan lailla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan yleensä päättänyt tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen (PeVL 14/1986 vp, PeVL 11/1984 vp, PeVL 13/1982 vp, PeVL 17/1983 vp, PeVL 9/1984 vp ja 18/1985 vp sekä PeVL 29/1992 vp.) Perustuslakivaliokunta on myös lausunut hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin merkityksestä lain ja asetuksen välisen rajan määrittäjänä (PeVL 14/1986 vp). Valtion ja kunnan keskinäisten suhteiden täsmällisyys

on valiokun nan mukaan niin merkittävä seikka, että velvollisuuksien jakautuminen on osoitettava laissa. Näin ollen mainituista lakiehdotuksen 14 ja 15 §:ssä tarkoitetuista asioista säädettäisiin lailla.

Lakiehdotuksen 17—21 §:ssä on säännöksiä maakunnan yhteistyöryhmästä. Lakiehdotuksen 17 § koskee yhteistyöryhmän asettamista ja 21 § yhteistyöryhmän tehtäviä. Maakunnan yhteistyöryhmän asettaisi maakunnan liitto, joka on oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtymä. Yhteistyöryhmään sovellettaisiin pääasiassa kunnallista toimielintä koskevia säännöksiä. Velvollisuus asettaa yhteistyöryhmä ja huolehtia sille kuuluvista tehtävistä merkitsee (uuden) tehtävän säätämistä maakunnan liitolle. Maakunnan yhteistyöryhmällä olisi useita rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoa ja aluekehitykseen liittyvien toimenpiteiden yhteensovittamista koskevia tehtäviä. Uuteen perustuslakiin sisältyy nimenomainen säännös (124 §) niistä edellytyksistä, joiden vallitessa julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaisille. Säännöksen mukaan tällainen tehtävä voidaan osoittaa varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain lailla tai lain nojalla ja vain, jos se olisi tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei myöskään saisi vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Kun kunnan hallinnon perusteista ja kunnalle annettavista tehtävistä säädetään sekä nykyisen hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin että uuden perustuslain 120 §:n mukaan lailla ja julkisten tehtävien antamisesta muulle kuin viranomaiselle uuden perustuslain 124 §:n mukaan säädetään lailla, yhteistyöryhmän asettamista ja sen tehtäviä koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi lakiin.

Lakiehdotuksen 27—30 § koskevat viranomaisen tarkastusoikeutta. Lakiehdotuksen 29 §:n mukaan hallintoviranomainen voisi tarkastaa myös muiden ministeriöiden hallinnonaloilla. Lakiehdotuksen 30 §:n mukaan myös maksuviranomaisella olisi tarkastusoikeus niiden ministeriöiden hallinnonaloilla, joille se on osoittanut rakennerahaston varoja. Hallintoviranomaisiksi ja maksuviranomaisiksi nimettäisiin ministeriöt. Suomen valtiosääntökäytännön mukaan ministeriölle ei yleensä ole annettu toimivaltaa suorittaa tarkastuksia toisen ministeriön hallinnonalalla. Nytkään ei ehdoteta avointa oi-

keutta tällaisten tarkastusten suorittamiseen, vaan tarkastusoikeus edellyttäisi painavan syyn olemassaoloa. Tällainen syy voisi olla Euroopan yhteisöjen komission hallintoviranomaiselle tekemä tarkastuspyyntö, rakennerahastovarojen tarkastuksen vakava laiminlyönti, kuten asianomaisen hallinnonalan laiminlyönti suorittaa tarkastuksia tai suorituille tarkastuksille asetettujen edellytysten täyttämättä jättäminen taikka muu painava syy. Valtioneuvostosta annetun lain (78/1922) 1 §:n mukaan kunkin ministeriön toimialan tulee olla yhteiskunnallisesti merkittävä sekä hallinnollisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen. Valtioneuvoston jakautumisesta ministeriöihin, niiden toimialasta sekä asioiden jaosta niiden kesken säädetään asetuksella. Koska ministeriön tarkastusoikeudessa toisen ministeriön hallinnonalalla on kyse ministeriöiden toimivaltaa koskevasta sääntelystä, ehdotetaan, että asiasta säädetäisiin lailla.

Lakiehdotuksen 27—30 §:n säännösten mukaisessa tarkastustehtävässä on kysymys julkisen vallan käyttämisestä. Julkisen vallan käyttämisen luonnetta korostaa se toimivalta, joka tarkastajalle kuuluisi ehdotetun 32 §:n nojalla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käytännössään johtanut hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä niin sanotun valtiosääntöoikeudellisen virkamieshallintoperiaatteen (ks. esim. PeVL 1/1994 vp ja PeVL 15/1994 vp). Periaatteen mukaan julkista valtaa Suomessa voivat käyttää vain Suomen viranomaiset ja julkista valtaa voivat Suomen viranomaisten nimissä käyttää vain ne virkamiehet, jotka on hallitusmuodon 84 §:n kannalta laillisesti nimitetty virkoihinsa (ks. PeVL 4/1989 vp). Perustuslakivaliokunta ei ole käytännössään kuitenkaan katsonut virkamieshallintoperiaatteen ehdottomasti estävän sitä, että toimivaltaa julkisen vallan käyttämiseen annetaan muillekin kuin virkamiehille. Tällöin on kuitenkin edellytetty, että tehtävien hoitamisesta sekä siinä noudatettavasta menettelystä annetaan riittävän yksityiskohtaiset säännökset ja että oikeusturvanäkökohdat otetaan huomioon. Lisäksi

julkista valtaa käyttävien henkilöiden tulee kuulua rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin (ks. esim. PeVL 7/1994 vp). Uuteen perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Perustuslakivaliokunta on eräässä yhteydessä katsonut, ettei ole valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaista, jos viranomaisen siirtää yksityiseen kohdistuvaa julkista valtaa sisältävää toimivaltaa toisen hallinnonalan viranomaiselle tämän kanssa tehtävällä sopimuksella (ks. PeVL 11/1994 vp). Nyt ehdotettavissa säännöksissä tarkoitettu tarkastustoimivallan siirtäminen perustuisi kaikissa tapauksissa tarkastustehtävän antavan viranomaisen tekemään päätökseen.

Lakiehdotuksen 32 § koskee tarkastuksen suorittajan oikeuksia ja velvollisuuksia. Soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan jätettäväksi kotirauhan piiriin kuuluvat paikat eli lähinnä vakinaisesti tai muutoin pitkäaikaisesti asumiseen käytettävät tilat. Hallitusmuodon 8 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Ehdotettavassa säännöksessä ei ole kyse tällaisiin tapauksiin rajautuvista tarkastuksista vaan säännöksessä tarkoitettuja tarkastuksia toimitettaisiin osana normaalia rakennerahastovarojen käytön valvontaa. Ehdotettavan säännöksen soveltamisalan osalta on siten selvää, ettei säännöksessä tarkoitettulla tarkastusoikeudella ole hallitusmuodossa tarkoitettua yhteyttä toisen perusoikeuden turvaamiseen.

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan Euroopan yhteisön rakennerahastoista osarahoitettavien ohjelmien toimeenpanoon sekä rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen.

Tämän lain 17—23 §:ää ei sovelleta kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineeseen.

Tämän lain 21 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4—9 kohtaa, 22 §:n 1 momentin 2 kohtaa siltä osin, kuin siinä säädetään maakunnan yhteistyöasiakirjasta, ja 4 kohtaa sekä 23 §:ää ei sovelleta rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1260/1999 1 artiklassa säädetyille tavoitteelle 3 laadittuun rakennerahasto-ohjelmaan.

Euroopan yhteisön rakennerahastoista osarahoitettavien yhteisöaloiteohjelmien toimeenpanosta ja rakennerahastojen rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta säädetään erikseen.

2 §

Suhde muihin lakeihin

Tätä lakia sovelletaan aluekehitysviranomaisen ja sisäasiainministeriön Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoista ja vastaavasta kansallisesta rahoitusosuudesta rahoitamiin toimenpiteisiin, jollei alueiden kehittämisestä annetusta laista (1135/1993) tai sen nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu.

Tätä lakia sovelletaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston

varoista rahoitettaviin toimenpiteisiin, jollei maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetusta laista (1303/1994) tai sen nojalla annetuista säännöksistä taikka sen 27 §:n 2 momentissa mainituista laeista tai niiden nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu.

Tätä lakia sovelletaan kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen varoista rahoitettaviin toimenpiteisiin, jollei Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetusta laista (1139/1994) tai sen nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetussa asetuksessa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, noudatetaan niitä tämän lain sijasta.

Tämän lain 31 §:n säännöksiä sovelletaan kuitenkin ensisijaisesti.

3 §

Suhde Euroopan yhteisön oikeuteen

Tätä lakia sovelletaan Euroopan yhteisön rakennerahastoista osarahoitettavien ohjelmien toimeenpanoon ja rakennerahastovarojen hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen, jollei Euroopan yhteisön säädöksestä tai sen nojalla tehdystä Euroopan yhteisön toimielimen päätöksestä muuta johdu.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rakennerahastolla* Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastoa ja kalatalouden ohjauksen rahoitusvälinettä;

2) *rakennerahastovaroilla* Euroopan yhteisöjen komission Euroopan yhteisöjen talousarviosta Suomeen myöntämiä rakennerahastojen varoja;

3) *kansallisella rahoitusosuudella* rakenne-

rahastovaroja vastaavaa kansallista julkista ja yksityistä rahoitusosuutta;

4) *kansallisella julkisella rahoitusosuudella* rakennerrahastovaroja vastaavaa valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuutta;

5) *yleisasetuksella* rakennerrahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1260/1999;

6) *valvonta-asetuksella* yksityiskohtaisista järjestelyistä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 soveltamiseksi jäsenvaltion suorittaman rakennerrahastojen yhteisrahoittamien toimien varainhoidon valvonnan osalta annettua komission asetusta (EY) N:o 2064/97;

7) *maaseudun kehittämisasetuksella* neuvoston asetusta (EY) N:o 1257/1999 Euroopan maatalouden ohjauksen ja tukirahaston tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten kumamisesta ja muuttamisesta;

8) *rakennerrahasto-ohjelmalla* yleisasetuksen 19 artiklassa tarkoitettua yhtenäistä ohjelma-asiakirjaa sekä niihin liittyviä yleisasetuksen 9 artiklan m kohdassa määriteltyjä ohjelma-asiakirjan täydennyksiä;

9) *alueellisilla rakennerrahasto-ohjelmilla* yleisasetuksen 1 artiklassa säädetyille tavoitteelle 1 laadittuja Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen ohjelmia sekä tavoitteelle 2 laadittuja Länsi-Suomen ja Etelä-Suomen ohjelmia;

10) *horisontaalisilla rakennerrahasto-ohjelmilla* yleisasetuksen 1 artiklassa säädetyille tavoitteelle 3 laadittua ohjelmaa ja tavoite 1 alueen ulkopuolisella alueella toteutettavaa kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1263/1999 2 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua ohjelmaa;

11) *rakennerrahastovaroja käyttävällä ministeriöllä* ministeriötä, joka myöntää tai käyttää itse rakennerrahastovaroja taikka jakaa niitä edelleen omalle hallinnonalalleen tai maakuntien liitoille käytettäväksi tai tukena myönnettäväksi.

5 §

Rakennerrahastovarojen tulouttaminen

Rakennerrahastoista Suomeen tuloutettavat varat ovat valtion tuloja, ja ne otetaan valtion talousarvioon, jollei muusta laista, Euroopan yhteisön säädöksestä tai sen nojalla tehdystä Euroopan yhteisön toimielimen päätöksestä muuta johdu.

Valtion talousarvioon otettavilla Euroopan

yhteisön rakennerrahastoista saatavilla tuloilla rahoitettavien menojen maksamiseen otetaan valtion talousarvioon tarvittavat määrärahat.

2 luku

Hallintoviranomaiset, niiden tehtävät ja toimivalta

6 §

Hallintoviranomaiset

Jollei asetuksella toisin säädetä, yleisasetuksen 9 artiklan n kohdassa tarkoitettuina hallintoviranomaisina toimivat:

1) yleisasetuksen 1 artiklassa säädettyjen tavoitteiden 1 ja 2 alueille laadittujen rakennerrahasto-ohjelmien osalta sisäasiainministeriö;

2) yleisasetuksen 1 artiklassa säädetyille tavoitteelle 3 laaditun rakennerrahasto-ohjelman osalta työministeriö;

3) kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineestä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1263/1999 2 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettun yhtenäisen ohjelma-asiakirjan osalta maa- ja metsätalousministeriö.

7 §

Hallintoviranomaisen tehtävät

Hallintoviranomainen hoitaa yleisasetuksen 34 artiklassa säädetyt tehtävät sekä hallinnoimaansa rakennerrahasto-ohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin 8 ja 9 §:ssä, 14 §:n 2 momentissa sekä 26 ja 29 §:ssä säädetään.

8 §

Hallintoviranomaisen ohjeet ja määräykset

Hallintoviranomainen voi antaa maksuviranomaisille ja muille rakennerrahastovaroja käyttäville ministeriöille rakennerrahasto-ohjelman hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita, jos yleisasetuksen 34 artiklassa sille säädettyjen velvoitteiden täyttämisen tätä edellyttää.

Hallintoviranomainen voi antaa 1 momentissa mainituin edellytyksin rakennerrahasto-ohjelman toimeenpanoon osallistuville muille kuin viranomaisille rakennerrahasto-ohjel-

man hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita.

Hallintoviranomainen voi antaa maksuviranomaisille ja muille rakennerahastovaroja käyttäville ministeriöille rakennerahasto-ohjelman hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia yleisiä määräyksiä, jos yleisasetuksen 34 artiklassa sille säädettyjen velvoitteiden täyttäminen tätä välttämättä edellyttää. Ennen määräysten antamista hallintoviranomaisen ja ministeriön on neuvoteltava asiasta.

9 §

Eräät täytäntöönpanojärjestelyt

Hallintoviranomainen voi asioissa, jotka eivät kuulu lainsäädännön alaan tai muutoin vaadi eduskunnan suostumusta, tarvittaessa yhteisymmärryksessä rakennerahasto-ohjelman maksuviranomaisten ja muiden rakennerahastovaroja käyttävien ministeriöiden kanssa sopia tavanomaisina pidettävistä rakennerahasto-ohjelman hallinnointitehtävien täytäntöönpanoa koskevista tarpeellisista järjestelyistä Euroopan yhteisöjen komission, muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden rakennerahastotehtäviä hoitavien viranomaisten tai jäsenvaltioiden tällaisia tehtäviä hoitavien muiden tahojen kanssa.

Hallintoviranomainen voi 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa tarvittaessa yhteisymmärryksessä rakennerahasto-ohjelman maksuviranomaisten ja muiden rakennerahastovaroja käyttävien ministeriöiden kanssa sopia myös sellaisista täytäntöönpanojärjestelyistä, joista rakennerahasto-ohjelman ja Euroopan unionin ulkopuolella toteutettavan Euroopan yhteisön rahoittaman ohjelman tekninen yhteensovittaminen välttämättä edellyttää.

3 luku

Maksuviranomaiset, niiden tehtävät ja toimivalta

10 §

Maksuviranomaiset

Jollei asetuksella toisin säädetä, yleisasetuksen 9 artiklan o kohdassa tarkoitettuina maksuviranomaisina toimivat:

1) Euroopan aluekehitysrahaston osalta sisäasiainministeriö;

2) Euroopan sosiaalirahaston osalta työministeriö;

3) Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta maa- ja metsätalousministeriö;

4) kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen osalta maa- ja metsätalousministeriö.

11 §

Maksuviranomaisen tehtävät

Maksuviranomainen hoitaa yleisasetuksen 32 artiklassa säädetty tehtävät sekä rakennerahastovaroja koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin 12 ja 13 §:ssä, 14 §:n 3 momentissa sekä 15, 26, 30 ja 38 §:ssä säädetään.

12 §

Rakennerahastovarojen osoittaminen muiden viranomaisten käytettäväksi

Maksuviranomainen vastaa valtion talousarvioon pääluokkaansa otettujen rakennerahastovarojen osoittamisesta niiden ministeriöiden käytettäväksi tai edelleen jaettaviksi, joiden pääluokkaan vastaava valtion rahoitusosuus on otettu valtion talousarviossa.

Sellaisten toimenpiteiden rahoitukseen, joiden kansallinen julkinen rahoitusosuus tulee osaksi tai kokonaan muista kuin valtion talousarvion määrärahoista, maksuviranomainen osoittaa rakennerahastovaroja niiden ministeriöiden myönnettäväksi tai edelleen jaettaviksi, joiden toimialan toimenpiteisiin määräraha on tarkoitettu.

Maksuviranomainen vastaa myös yleisasetuksen 9 artiklan i kohdassa ja Euroopan sosiaalirahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1784/1999 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen rakennerahaston varojen jakamisesta suoraan artikloissa tarkoitetuille välittäjille.

Maksuviranomaisen tulee viipymättä antaa hallintoviranomaiselle tieto 1—3 momentissa tarkoitetuista varojen osoittamista ja maksamista koskevista päätöksistä.

Varainkäytön joustavuuden varmistamiseksi rakennerahastovaroja käyttävät ministeriöt voivat jättää osan rakennerahastovaroista ja vastaavasta valtion rahoitusosuudesta ohjelmaresviin.

13 §

*Maksuviranomaisen antamat
rakennerahastovaroja koskevat ehdot, ohjeet
ja määräykset*

Osoittaessaan rakennerahastovaroja ministeriön tai muun viranomaisen käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi maksuviranomainen voi varojen osoittamista päätöksessään asettaa viranomaisen noudatettavaksi varojen käyttöä koskevia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi ja rakennerahastovarojen hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa maksuviranomainen voi antaa 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle rakennerahastovarojen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita, jos Euroopan yhteisön oikeuteen perustuvien velvoitteiden täyttäminen ja rakennerahastovarojen hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen asianmukainen hoitaminen tätä edellyttää.

Maksuviranomainen voi antaa 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle rakennerahastovarojen käyttöä koskevia yleisiä määräyksiä, jos Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttäminen ja rakennerahastovarojen hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen asianmukainen hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Ennen määräysten antamista maksuviranomaisen ja asianomaisen viranomaisen on neuvoteltava asiasta.

Osoittaessaan rakennerahastovaroja muun kuin viranomaisen käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi maksuviranomainen voi varojen osoittamista koskevassa päätöksessään asettaa saajan noudatettavaksi sellaisia varojen käyttöä koskevia ja saajalle laissa säädettyjä velvollisuuksia täsmentäviä ehtoja, jotka ovat välttämättömiä Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi ja rakennerahastovarojen hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Samoin edellytyksin maksuviranomainen voi muissa tapauksissa antaa muulle kuin viranomaiselle rakennerahastovarojen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevia ohjeita.

14 §

*Maakuntien liitoille annettavat
rakennerahastovaroja ja vastaavaa
kansallista valtion rahoitusosuutta koskevat
ehdot, ohjeet ja määräykset*

Osoittaessaan rakennerahastovaroja ja vastaavaa valtion rahoitusosuutta maakuntien liittojen käytettäväksi ja edelleen jaettavaksi sisäasiainministeriö voi varojen osoittamista koskevassa päätöksessään asettaa maakuntien liittojen noudatettavaksi varojen käyttöä koskevia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi sekä rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sisäasiainministeriö voi antaa maakuntien liitoille 8 §:ssä tarkoitettuja ohjeita ja yleisiä määräyksiä mainitussa pykälässä säädetyin edellytyksin silloin, kun sisäasiainministeriö toimii hallintoviranomaisena, tai kun hallintoviranomainen on 8 §:n nojalla antanut sisäasiainministeriölle 8 §:ssä tarkoitettun ohjeen tai yleisen määräyksen ja sellaisen antaminen maakuntien liitoille on välttämätöntä.

Muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sisäasiainministeriö voi antaa maakuntien liitoille 13 §:ssä tarkoitettuja ohjeita ja yleisiä määräyksiä mainitussa pykälässä säädetyin edellytyksin silloin, kun sisäasiainministeriö toimii maksuviranomaisena, tai kun maksuviranomainen on 13 §:n nojalla antanut sisäasiainministeriölle 13 §:ssä tarkoitettun ohjeen tai yleisen määräyksen ja sellaisen antaminen maakuntien liitoille on välttämätöntä.

15 §

Vastuu rakennerahastovarojen käytöstä

Kun maksuviranomainen on osoittanut rakennerahaston varoja muun ministeriön kuin maksuviranomaisen itsensä käytettäväksi tai edelleen jaettavaksi, ministeriö on velvollinen huolehtimaan, että varoja käytetään ja hallinnoidaan asianmukaisesti ja todetut

virheellisyys oikaistaan. Ministeriöt ilmoittavat maksuviranomaiselle toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty. Maakuntien liitot ilmoittavat näistä toimenpiteistä sisäasiainministeriölle.

Jos virheellisuuden laatu ja laajuus huomioon ottaen tarvittaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, maksuviranomainen voi velvoittaa ministeriön ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virheellisyys voidaan oikaista tai sen toistuminen estää. Maksuviranomainen voi tarvittaessa asettaa ministeriölle määräajan, jossa sen tulee ryhtyä toimenpiteisiin. Maakuntien liittoja koskevilta osin tässä tarkoitettu toimivalta on sisäasiainministeriöllä.

Maksuviranomaisen tulee viipymättä antaa hallintoviranomaiselle tieto toimenpiteistä, joihin virheellisuuden oikaisemiseksi on ryhdytty.

4 luku

Rakenerahasto-ohjelmien valmistelu ja toimeenpano

16 §

Rakenerahasto-ohjelmien valmistelu

Alueellisten rakenerahasto-ohjelmien valmisteluun sovelletaan alueiden kehittämistä annetussa laissa säädettyjä menettelytapoja, jollei muusta laista tai sen nojalla annetuista säännöksistä muuta johdu.

17 §

Maakunnan yhteistyöryhmä

Kussakin maakunnassa on rakenerahasto-ohjelmien toimeenpanon ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmän asettaa maakunnan liiton hallitus, ja yhteistyöryhmän toimikausi jatkuu, kunnes Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt yleisasetuksen 37 artiklassa tarkoitetun lopullisen täytäntöönpanokertomuksen. Toimikautta voidaan jatkaa, jos yhteistyöryhmän tehtävien hoitaminen sitä vaatii. Jäljempänä 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tahojen edustajat valitaan kuitenkin

kin maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien osalta valtuuston toimikaudeksi ja saamelaiskäräjien osalta saamelaiskäräjien toimikaudeksi.

Yhteistyöryhmän kokoonpano on sovittava siten, että siinä ovat tasapuolisesti osapuolina:

1) maakunnan liitto ja sen jäsenkunnat sekä Lapin maakunnassa lisäksi saamelaiskäräjät;

2) ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset ja muut valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot;

3) alueen kehittämisen kannalta tärkeimmät työmarkkina- ja elinkeinojärjestöt.

Osapuoliin edustetuiksi tulevat tehtävät ehdotuksen edustajikseen sekä heidän henkilökohtaisiksi varaedustajikseen.

Jäsenten lisäksi maakunnan liiton hallitus nimeää yhteistyöryhmälle puheenjohtajan sekä 3 momentissa tarkoitettujen osapuolten ehdotuksesta kolme varapuheenjohtajaa, joiden tulee olla yhteistyöryhmän jäseniä.

Yhteistyöryhmä voi kutsua yhteistyöryhmään asiantuntijoita.

Yhteistyöryhmä asettaa jaoston tavoite 3 -ohjelman ja tavoite 2 -ohjelman yhteensovittamiseksi. Jaoston puheenjohtajana toimii työvoima- ja elinkeinokeskuksen työvoimaosaston osastopäällikkö. Jaoston tehtävät ja kokoonpano määritellään tarkemmin yhteistyöryhmän työjärjestyksessä.

Yhteistyöryhmä asettaa jaoston Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston osarahoittaman alueellisen maaseutusuunnitelman ja tavoite 2 -ohjelman yhteensovittamiseksi. Jaoston puheenjohtajana on työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosaston osastopäällikkö. Jaoston tehtävät ja kokoonpano määritellään tarkemmin maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) nojalla annetussa valtioneuvoston päätöksessä ja yhteistyöryhmän työjärjestyksessä.

Yhteistyöryhmä voi tarvittaessa asettaa myös muita jaostoja.

18 §

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asema

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenet hoitavat tehtäviään virkavastuulla. Yhteistyöryhmän jäsenistä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalaisissa (365/1995) säädetään luottamushenkilöistä. Maakunnan liittoon pysyväisluonteisessa palvelusuhteessa oleva hen-

kilö voidaan kuitenkin valita yhteistyöryhmän jäseneksi.

Edellä 17 §:n 3 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuille edustajille maksettavista palkkioista ja ansionmenetyskorvauksista sekä matkakustannusten ja muiden heille tehtävän hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta on voimassa, mitä kuntalaissa säädetään luottamushenkilöistä. Mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitetuille edustajille maksettavista palkkioista ja korvauksista vastaa se, jota jäsen edustaa.

19 §

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö

Maakunnan yhteistyöryhmä kutsuu sihteerikseen maakunnan yhteistyöryhmässä edustettuina olevien viranomaisten palveluksessa olevia henkilöitä niin, että viranomaisen edustus tulee tasapuolisesti huomioon otetuksi.

Sihteerit hoitavat yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä virkavastuulla.

20 §

Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely

Jollei jäljempänä toisin säädetä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä maakunnan yhteistyöryhmässä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalain 50 ja 53—62 §:ssä säädetään.

Yhteistyöryhmä hyväksyy itselleen työjärjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta yhteistyöryhmässä. Muilta osin työjärjestyksestä on soveltuvin voimassa, mitä kuntalaissa säädetään johtosäännöstä.

Yhteistyöryhmän jäsenen esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Yhteistyöryhmän on pyrittävä päätöksentossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee mielipide, jota kaksi kolmannesta äänestäneistä on kannattanut.

Jäljempänä 21 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa asiassa rahoittajataho ei voi myöntää hankkeelle rakennerahaston tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut.

Yhteistyöryhmän puolto ei kuitenkaan sido rahoittajatahoa. Jos rahoittajataho aikoo yhteistyöryhmän puollosta huolimatta tehdä kielteisen rahoituspäätöksen, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle tästä tieto. Yhteistyöryhmän kannanottoa koskeviin päätöksiin ei voida hakea erikseen muutosta valittamalla.

21 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmä:

1) yhteensovittaa seuraavan varainhoitovuoden rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden kohdentumisen maakunnassa rakennerahasto-ohjelmaa rahoittaville valtion viranomaisille, maakunnan liitolle ja muille rakennerahasto-ohjelman rahoitukseen osallistuville; tästä laaditaan asiakirja, jonka kaikki asianomaisessa maakunnassa ohjelmaa rahoittavat toimijat allekirjoittavat (*maakunnan yhteistyöasiakirja*);

2) suuntaa maakuntaan osoitettua rakennerahastojen rahoitusta ja vastaavaa kansallista rahoitusta tarkistamalla maakunnan yhteistyöasiakirjan valtioneuvoston annettua talousarvioesityksen eduskunnalle sekä tarvittaessa valtion talousarvion tultua hyväksytyksi eduskunnassa ja muulloinkin, jos se on rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon kannalta tarpeen;

3) saa tiedoksi maakunnan yhteistyöasiakirjan laatimisen ja tarkistamisen yhteydessä raportit maaseutus suunnitelman Euroopan maatalouden tuki- ja ohjauksrahaston tukiosaston rahoituksesta ja tavoite 3 -ohjelman Euroopan sosiaalirahaston rahoituksesta ja varmistaa eri toimenpiteiden yhteensovituksen ja eri rahastojen osallistumisen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen;

4) voi yhteistyöasiakirjassa sopia rakennerahasto-ohjelmassa olevien hankkeiden valintakriteerien alueellisesta soveltamisesta;

5) voi käsitellä rahoituksen myöntävän ministeriön, sen hallinnonalan viranomaisen tai muun toimijan taikka maakunnan liiton valmistelemia suuria maakunnallisia tai yli maakunnallisia taikka muuten aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita ja antaa niistä lausunnon rahoituksen myöntävälle taholle; yhteistyöryhmässä käsiteltävät hankkeet määrittellään tarkemmin työjärjestyksessä, liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisäl-

täviä yrityshankkeita ei kuitenkaan voida käsitellä yhteistyöryhmässä;

6) huolehtii tarvittavista menettelytavoista, joilla varmistetaan rahoitettaviksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittäminen ennen rahoituspäätösten tekoa;

7) valmistelee ja esittää rakennerahasto-ohjelman muutostarpeita seurantakomitealle ja hallintoviranomaiselle sekä raportoi niille rakennerahasto-ohjelman mukaisesti;

8) tiedottaa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta;

9) tukivarojen osoittamiseksi tekee ehdotuksen maaseudun kehittämisasetuksen 4—8 ja 25—28 artiklassa tarkoitetuista tukitoimenpiteistä sekä ilmoittaa toiminnan laajuuden arvioimiseksi tarvittavat tiedot;

10) voi hoitaa myös muita rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista koskevia tai niihin liittyviä tarpeellisia tehtäviä, joista tarvittaessa määrätään tarkemmin työjärjestyksessä, jollei kyseisiä tehtäviä ole säädetty muiden viranomaisten tehtäväksi.

Alueellisten tavoiteohjelmien ulkopuolisilla alueilla yhteistyöryhmä yhteensovittaa alueellisia kehittämistoimenpiteitä, saa tiedoksi raportit maaseutusuunnitelman Euroopan maatalouden tuki- ja ohjusrahoituksen tukiosaston rahoituksesta ja tavoite 3 -ohjelman Euroopan sosiaalirahaston rahoituksesta ja varmistaa eri toimenpiteiden yhteensovituksen ja eri rahastojen osallistumisen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen sekä hoitaa muut työjärjestyksessä määrätty tehtävät.

22 §

Rahoituksen myöntäminen ja siihen liittyvät tehtävät

Jollei muualla laissa toisin säädetä, rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön, sen hallinnonalan viranomaisten ja muiden toimijoiden sekä maakunnan liiton keskeisinä tehtävinä on:

1) valmistella hankkeiden rahoituspäätökset virkavastuulla;

2) myöntää kansallisen lainsäädännön, Euroopan yhteisön lainsäädännön ja rakennerahasto-ohjelman mukaisesti ja ottaen huomioon maakunnan yhteistyöasiakirjan hankkeeseen sekä rakennerahaston että vastaavan

kansallisen julkisen rahoitusosuuden, tai yksinomaan rakennerahaston rahoitusosuuden, jos kansallisen julkisen rahoitusosuus tulee muista kuin valtion talousarvion määrärahoista;

3) vastata hankkeiden seurannasta;

4) raportoida maakunnan yhteistyöryhmälle rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden käytöstä ja työministeriölle tavoite 3 -ohjelman rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden käytöstä;

5) vastata hankkeiden valvonnasta ja tarpeesta sekä varojen takaisinperinnästä sen mukaisesti kuin 25—28, 31—33 ja 37 §:ssä säädetään.

Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmassa saamelaiskäräjät arvioivat viranomaisten pyynnöstä saamen kieleen ja kulttuuriin kuuluvat hankkeet ja esittävät niitä rahoitettaviksi antamalla niistä lausunnon rahoituksen myöntävälle viranomaiselle.

23 §

Ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnointi

Ylimaakunnallisen hankkeen hallinnoinnista huolehtii päärahoittaja, ellei se anna hallinnointia jonkin toisen tehtäväksi.

24 §

Seurantakomiteat

Valtioneuvosto asettaa rakennerahasto-ohjelmalle yleisasetuksen 35 artiklassa tarkoitettua seurantakomitean, jonka toimikausi jatkuu, kunnes Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt yleisasetuksen 37 artiklassa tarkoitettua lopullisen täytäntöönpanokertomuksen. Toimikautta voidaan jatkaa, jos seurantakomitean tehtävien hoitaminen sitä vaatii.

Valtioneuvosto päättää seurantakomiteaa asettaessaan sen kokoonpanosta ottaen huomioon, mitä yleisasetuksen 8 ja 35 artiklassa säädetään.

Seurantakomitea voi kutsua seurantakomiteaan asiantuntijoita.

Seurantakomitean päätösvaltaiset jäsenet toimivat tehtävässään virkavastuulla.

Seurantakomitean yleisasetuksen 35 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti laatimassaan työjärjestyksessä määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksen-

teosta seurantakomiteassa.

Seurantakomitea ratkaisee sen päätettävät asiat yksimielisesti.

5 luku

Rakennerahastovarojen valvonta

25 §

Rakennerahastovaroja myöntävän vastuu valvonnasta ja tarkastuksesta

Rakennerahastovaroja myöntävällä on ensisijainen vastuu myöntämiensä rakennerahastovarojen valvonnasta ja tarkastuksesta. Kukin ministeriö vastaa valvonnan ja tarkastuksen asianmukaisesta järjestämisestä hallinnonalallaan.

26 §

Tietojensaanti

Hallintoviranomaisella ja maksuviranomaisella on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada muulta rakennerahastovaroja myöntävältä, välittävältä tai käyttävältä viranomaiselta tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset varojen käytöstä sekä ohjelman tai hankkeen toteutuksesta ja tarkastuksesta. Rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä on sama oikeus saada tietoja hallintoviranomaiselta, maksuviranomaiselta ja oman hallinnonalansa rakennerahastovaroja myöntäviltä, välittäviltä ja käyttäviltä viranomaisilta sekä sisäasiainministeriöllä lisäksi maakuntien liitoilta.

Hallintoviranomaisella, maksuviranomaisella ja rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus pyynnöstä saada muulta kuin 1 momentissa tarkoitetulta viranomaiselta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä koskevat tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Pyyntöissä on yksilöitävä tarvittavat tiedot sekä niiden käyttötarkoitus. Näin saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin mihin sitä on pyydetty.

Jos rakennerahastovarojen myöntäminen tai välittäminen on annettu muun kuin viranomaisen tehtäväksi, hallintoviranomaisella, maksuviranomaisella ja rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä on oikeus salassapi-

itovelvollisuuden estämättä saada tältä tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Tietojen pyytämiseen ja käyttämiseen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään.

Rakennerahastovaroja käyttävällä ministeriöllä on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada tehtävänsä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot tai selvitykset omalla hallinnonalallaan myönnetyn rahoituksen saajalta sekä sisäasiainministeriöllä lisäksi maakunnan liiton myöntämän rahoituksen saajalta. Hallintoviranomaisella ja maksuviranomaisella on yksittäistapauksessa oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön välityksellä tämän hallinnonalalla myönnetyn sekä sisäasiainministeriön välityksellä maakunnan liiton myöntämän rahoituksen saajalta.

27 §

Rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön tarkastusoikeus

Rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö suorittaa jakamiensa ja myöntämiensä rakennerahastovarojen käyttöä koskevia rahoituksen välittäjiin ja myöntäjiin sekä rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin valvonta-asetuksessa edellytetään.

Edellä 25 §:ssä tarkoitetun valvonnan ja tarkastusten asianmukaiseksi suorittamiseksi ministeriö voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä rahoituksen välittäjiin ja myöntäjiin sekä rahoituksen saajiin kohdistuvia 1 momentissa tarkoitettuja tarkastuksia puolestaan. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (JHTT-yhteisö), keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (KHT-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (HTM-yhteisö). Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla.

Tilintarkastajan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintomenettelylain 10 §:ssä sääde-

tään. Tilintarkastajalla on muutoinkin oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

Tarkastusta suorittaessa huomiota on kiinnitettävä siihen, että henkilö, joka harjoittaa tarkastuksen kohteena olevaa toimintaa tai vastaa siitä, voi esittää tarkastusta suorittavalle henkilölle omat näkemyksensä äidinkiellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Jos toimintaa harjoittava tai siitä vastaava ei osaa kielilain (148/1922) mukaan käytettävää kieltä, viranomaisen on huolehdittava siitä, että tarkastus toimitetaan huolehtimalla hallintomenettelylain 22 §:n mukaisesti tarvittavasta tulkitsemisesta tai kääntämisestä. Tarkastusta suorittavan henkilön oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista on voimassa, mitä 32 §:ssä säädetään, jos 2 §:stä ei muuta johdu.

28 §

Ministeriön hallinnonalaan kuuluvan toimijan ja maakunnan liiton tarkastusoikeus

Rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön hallinnonalan viranomaisen ja muu rakennerahastovaroja myöntävä toimija suorittaa rakennerahastovaroista myöntämänsä rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin valvonta-asetuksessa edellytetään.

Maakunnan liiton oikeudesta suorittaa myöntämiensä rakennerahastovarojen käyttöä koskevia tarkastuksia säädetään alueiden kehittämisestä annetussa laissa ja alueiden kehittämisestä annetussa asetuksessa (1315/1993).

Rakennerahastovarojen valvonnan ja tarkastuksen asianmukaiseksi suorittamiseksi rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön hallinnonalan viranomaisen, muu rakennerahastovaroja myöntävä toimija ja maakunnan liitto voivat päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan myöntämiensä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia puolestaan. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 27 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään. Tarkastusta suoritta-

van henkilön oikeuksista ja tarkastettavan velvollisuuksista on voimassa, mitä 32 §:ssä säädetään, jos 2 §:stä ei muuta johdu.

29 §

Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus

Hallintoviranomainen voi suorittaa hallinnonomaan rakennerahasto-ohjelmassa käytettävien rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä rahoituksen välittäjiin ja myöntäjiin sekä rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Hallintoviranomainen voi suorittaa tarkastuksia muiden ministeriöiden hallinnonaloilla vain Euroopan yhteisöjen komission pyynnöstä, rakennerahastovarojen tarkastuksen vakavan laiminlyönnin vuoksi tai muusta painavasta syystä. Muu hallintoviranomainen kuin sisäasiainministeriö voi suorittaa maakuntien liittojen käyttämiä tai myöntämiä rakennerahastovarojen tarkastuksia vain tarkoitetusta painavasta syystä. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin valvonta-asetuksessa edellytetään.

Hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan rahoituksen välittäjään ja myöntäjänsä sekä rahoituksen saajaan kohdistuvan I momentissa tarkoitettua tarkastuksen puolestaan, jos se on tarpeen Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvan veloitteen täyttämiseksi tai jos rakennerahastovarojen tarkastuksen asianmukainen suorittaminen sitä muusta syystä edellyttää. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 27 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

30 §

Maksuviranomaisen tarkastusoikeus

Maksuviranomainen voi suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä rahoituksen välittäjiin ja myöntäjiin sekä rahoituksen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Maksuviranomainen voi suorittaa muille ministeriöille osoittamiensa rakennerahastovarojen käyttöä koskevia tarkastuksia vain Euroopan yhteisöjen komission pyynnöstä, rakennerahastovarojen tarkastuksen vakavan laiminlyönnin vuoksi tai muusta painavasta syystä. Muu maksuviranomainen kuin sisäasiainmi-

nisteriö voi suorittaa maakuntien liittojen käyttämiä tai myöntämiä rakennerahastovarojen tarkastuksia vain edellä tarkoitetusta painavasta syystä. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan siinä laajuudessa kuin valvonta-asetuksessa edellytetään.

Maksuviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan rahoituksen välittäjään ja myöntäjänsä sekä rahoituksen saajaan kohdistuvan 1 momentissa tarkoitettujen tarkastuksen puolestaan, jos se on tarpeen Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvan velvoitteen täyttämiseksi tai jos rakennerahastovarojen tarkastuksen asianmukainen suorittaminen sitä muusta syystä edellyttää. Tilintarkastajasta on voimassa, mitä 27 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

31 §

Tarkastusmenetelmät ja -periaatteet

Euroopan yhteisön rakennerahastoista Suomeen myönnettävän rahoituksen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden hallinnoinnin ja käytön tarkastukseen ja muuhun valvontaan sovelletaan sellaisia menetelmiä ja periaatteita, joilla voidaan varmistaa Euroopan yhteisön lainsäädännöstä johtuvien velvollisuuksien ja moitteettoman varainhoidon vaatimusten noudattaminen.

32 §

Tarkastusta suorittavan henkilön oikeudet ja tarkastettavan velvollisuudet

Edellä 27—30 §:ssä tarkoitettujen tarkastusten suorittamiseksi tarkastettava on velvollinen ilman aiheutonta viivytystä korvauksetta esittämään tarkastusta suorittavalle henkilölle kaikki tarvittavat tiliasiakirjat sekä muun rakennerahastovarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden käyttöön liittyvän aineiston samoin kuin muutoinkin avustamaan tarkastuksen suorittamisessa. Tarkastusta suorittavalla henkilöllä on oikeus ottaa tiliasiakirjat ja muu edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen suorittaminen sitä edellyttää. Aineisto on palautettava, kun sitä

ei enää tarvita tarkastuksen suorittamiseksi. Tarkastusta suorittavan henkilön pyynnöstä tarkastettavan tulee antaa myös muut tiedot, jotka ovat tarpeen tarkastuksen asianmukaiseksi suorittamiseksi.

Tarkastusta suorittavalla henkilöllä on oikeus tehtävän edellyttämässä laajuudessa tarkastaa kaikki rahoituksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat seikat sekä tässä tarkoituksessa päästä tarkastettavan hallitsemiin tai käytössä oleviin tiloihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvassa paikassa.

33 §

Virka-apu

Poliisin, tulliviranomaisen ja veroviranomaisen on korvauksetta annettava 27—30 §:ssä tarkoitettujen tarkastusten suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

34 §

Lausuman esittäminen

Jollei asetuksella toisin säädetä, yleisasetuksen 38 artiklassa ja valvonta-asetuksen 8 artiklassa tarkoitettujen lausuman esittää Euroopan yhteisöjen komissiolle:

- 1) Euroopan aluekehitysrahaston osalta sisäasiainministeriö;
- 2) Euroopan sosiaalirahaston osalta työministeriö;
- 3) Euroopan ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osalta maa- ja metsätalousministeriö;
- 4) kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen osalta maa- ja metsätalousministeriö.

6 luku

Erinäiset säännökset

35 §

Toimivallan siirto rakennerahastoasioissa

Opetusministeriö voi päätöksellään siirtää toimivaltaansa rakennerahastoasioissa sen hallinnonalaan kuuluvia tehtäviä hoitaville viranomaisille.

36 §

Rakennerahasto-ohjelmien seurannan tietojärjestelmä

Rakennerahastovaroja käyttävät ministeriöt ylläpitävät hallinnonaloillaan rahoitettavia hankkeita koskevia rekistereitä ja vastaavat sellaisten rakennerahasto-ohjelmien hallintoviranomaisten ylläpitämiin seurantarekistereihin otettavien tietojen toimittamisesta, jotka ovat tarpeen asianomaisen ohjelman hankevalmistelun, päätöksenteon, rahoituksen ja tulosten seurannan kannalta.

Rekisteröidyn tarkastusoikeudesta on voimassa, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään. Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tietojärjestelmään sisältyvät henkilötietolaissa tarkoitetut henkilötiedot on poistettava viimeistään kolmen vuoden kuluttua siitä, kun asianomaisen rakennerahasto-ohjelman viimeinen maksuerä on maksettu Euroopan yhteisöjen komissiosta Suomeen.

37 §

Rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden takaisinperintä

Hankkeeseen rahoituksen myöntävän viranomaisen tai muun tahon on määrättävä sellaisten rakennerahastovarojen ja niitä vastaavan valtion rahoitusosuuden maksaminen lopetettavaksi, joiden lopullinen vastaanotto- ja on muu kuin valtion budjettitalouden piiriin kuuluva viranomainen, virasto tai laitos, sekä määrättävä jo maksetut osuudet maksettavaksi takaisin, jos:

1) rahoituksen myöntämistä, maksamista tai valvontaa varten on annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja taikka rahoituksen myöntämistä, maksamista tai valvontaa varten annettavia tietoja on salattu ja virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisella taikka tietojen salaamisella on ollut vaikutusta rahoituksen saamiseen;

2) rahoituksen maksamista tai valvontaa varten on kieltäydytty antamasta tarvittavia tietoja, asiakirjoja tai muuta aineistoa taikka tarkastusta suoritettaessa kieltäydytty täyttämästä muita rahoituksen saajalle tarkastuksen suorittamiseksi laissa säädettyjä velvollisuuksia;

3) rahoitusta on käytetty muuhun kuin mihin se on myönnetty;

4) rahoituksen saaja on olennaisesti laininlyönyt noudattaen rahoituspäätöksessä asetettuja ehtoja; taikka

5) kilpailuvapautta koskevassa Euroopan yhteisön lainsäädännössä edellytetään maksamisen lopettamista ja maksettujen osuuksien maksamista takaisin.

Hankkeeseen rahoituksen myöntävän viranomaisen tai muun tahon on määrättävä 1 momentin mukaisesti takaisin perittävälle määrälle maksettavaksi rahoitusosuuden maksamispäivästä vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jollei takaisin maksettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

Jos Euroopan yhteisöjen komissio muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa ryhtyy valtiota kohtaan yleisasetuksen 39 artiklassa tarkoitettuihin varainhoitoa koskeviin oikaisuihin, rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö voi määrätä 1 momentissa tarkoitettujen rakennerahastovarojen ja niitä vastaavan valtion rahoitusosuuden maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetut osuudet tai osan niistä maksettavaksi takaisin.

Rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö voi määrätä 3 momentin mukaisesti takaisin perittävälle määrälle maksettavaksi rahoitusosuuden maksamispäivästä vuotuista korkoa, joka kulloinkin vastaa peruskorkoa lisätynä neljällä yksiköllä. Jollei takaisin maksettavaa määrää makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskeva riita voidaan saattaa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi hallintoriita-asiana siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

38 §

Valtion takautumisoikeuteen perustuva maksusuoritukseen velvoittaminen

Jos valtio on yleisasetuksen 39 artiklan perusteella velvoitettu maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin rakennerahaston varoja, maksuviranomainen voi velvoit-

taa muun kuin valtion budjettitalouden piiriin kuuluvan viranomaisen, viraston tai laitoksen suorittamaan valtiolle sen komissiolle maksaman määrän täysimääräisenä kuluneen. Suoritus määrätään, jos varojen takaisinmaksu on johtunut suoritukseen veloitettavan virheellisestä menettelystä tai jos suoritukseen veloitettava on Euroopan yhteisöjen komission päätöksen perusteella suoraan vastuussa komissiolle varojen käytöstä.

Jollei suoritettavaa määrää makseta asetettuna eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

Tässä pykälässä tarkoitettua asiaa koskeva riita voidaan saattaa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi hallintoriita-asiana siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

39 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitetun hallintoviranomaisen, maksuviranomaisen ja rakennerahastovaroja käyttävän ministeriön päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoksenhaku ei lykkää päätöksen täytäntöönpanoa, ellei hallintotuomioistuin toisin määrää.

40 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavan salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä tämän lain mukaista tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista saa luovuttaa:

1) lain täytäntöönpanosta vastaaville viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;

2) tässä laissa tarkoitettua tarkastusta suorittavalle toiselle viranomaiselle tai ulkopuoliselle tilintarkastajalle;

3) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi;

4) Euroopan yhteisön toimielimelle, jos Euroopan yhteisön säädöksessä asetetun velvoitteen täyttäminen tai yhteisön toimielimen tekemä päätös tätä edellyttää.

Euroopan yhteisön toimielimelle tiedot luovuttaa hallintoviranomainen, maksuviranomainen tai rakennerahastovaroja käyttävä ministeriö.

41 §

Soveltaminen vuosien 1995—1999 rakennerahasto-ohjelmiin

Euroopan yhteisön rakennerahastoista vuosina 1995—1999 Suomeen tavoitteiden 2, 3, 4, 5b ja 6 ohjelmiin myönnetyn rahoituksen sekä vastaavan kansallisen rahoitusosuuden valvonnasta, tarkastuksesta ja takaisinperinnästä on soveltuvin osin voimassa, mitä 2, 25—28 ja 30—40 §:ssä säädetään. Mitä mainituissa lainkohdissa säädetään maksuviranomaisesta, koskee soveltuvin osin rakennerahastovarojen hallinnoinnista suhteessa Euroopan yhteisön toimielimiin vastaavaa ministeriötä (*rahastovastuuministeriö*). Mitä 38 §:ssä säädetään, sovelletaan, jos valtion on neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa annetun asetuksen (ETY) N:o 4253/88 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2082/93 23 artiklassa tarkoitetun jäsenvaltion vastuun perusteella velvoitettu maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle takaisin rakennerahaston varoja.

42 §

Tarkemmat säännökset

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) maakunnan yhteistyöasiakirjan sisällöstä;

2) maakunnan yhteistyöasiakirjan tarkistamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista;

3) rakennerahastovarojen ja valtion rahoitusosuuden jakamisesta ja siihen liittyvistä määräajoista;

- 4) ohjelmareservistä;
- 5) rakennerahasto-ohjelmien seurantajärjestelmästä;
- 6) ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnoinnista;
- 7) projektinomaisen toimeenpanon hallinnosta;
- 8) seurantakomitean päätösvaltaisten jäsenten ja asiantuntijoiden palkkioista ja kulkorvauksista;
- 9) yleisasetuksen 38 artiklassa ja valvontaasetuksen 8 artiklassa tarkoitetun lausuman laatimisesta.

7 luku

Voimaantulo

43 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Alue- ja kuntaministeri *Martti Korhonen*